

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #15

Pedagogy

Rotterdam (The Netherlands)

30.03.2019 - 31.03.2019

U.D.C. 37+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(31.03.2019) - Warszawa, 2019. - 112 str.

ISBN: 978-83-66030-87-9

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2019

ISBN: 978-83-66030-87-9

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovycho, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ Омельченко І. В.	6
СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ Якуба Ю.В.	8
ДО ПИТАНЬ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ Смеречак К.	13
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ Смеречак Л. Стецко Х.	16
РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. Киливник В.В.	20
КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ Кекош М. Л.	28
EFFICIENCY OF THE REGIONAL PEDAGOGICAL SUPPORT SYSTEM FOR THE GIFTED Kabanets M.	35
МОРАЛЬНО-НРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ УЧАЩИХСЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ ПРОШЛОГО Череп А. Д.	37
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «НАРИСНА ГЕОМЕТРІЯ» Ребрій А.М., Рибенко І.О.	41
РОЗВИТОК М'ЯКИХ НАВИЧОК ПРИ НАВЧАННІ ШКОЛЯРІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ Матюха Г.В., Соколова А.С.	45
РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ ЗАСОБАМИ ФОЛЬКЛОРУ Сірант Н. П.	48
НОВІ ТИПИ ІНТЕЛЕКТУ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ Скирда А.Є.	52
МІСЦЕ І РОЛЬ ПИСЕМНОЇ МОВИ У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ Лазаренко Т.В.	54
УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЦЯ ДО СВЯТА ГУМОРУ 1-ГО КВІТНЯ (МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ПОЗАКЛАСНОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ) Мітлицька В. А., Сердюк А. М., Гердова Т. С., Хоміч К. Ю.	60

HUMANISTIC ASPECT OF FORMATION OF SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE OF FUTURE CYBERSECURITY SPECIALISTS	
Adaryukova L.B.	66
СТРЕТЧИНГ У ОЗДОРОВЧОМУ ТРЕНУВАННІ ЖІНОК	
Собко Н. Г., Прокопчук О. О.	71
СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	
Шевченко О.П.	74
ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Савчук І., Марущак О. Павлова В.	80
ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В РАМКАХ ПРОЕКТНОЙ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ	
Тищенко Н.А.	87
К ПРОБЛЕМЕ ОБУЧЕНИЯ АУДИРОВАНИЮ	
Щербань Л.М.	89
RELATION IS AS A SOCIAL PSYCHOLOGICAL PROBLEM	
Karayev Z. X. KarayevaL.Z.	91
THE CORE OF THE SURFACE AND DEEP APPROACHES IN THE FLT SETTINGS	
Shamuratova D. J.	94
WAYS OF ENRICHING ENGLISH VOCABULARY BY MEANS OF SPLINTERS	
Muhammedova H.	97
DIFFERENT PROBLEMS THAT STUDENTS FACE, WHILE LEARNING ENGLISH LANGUAGE	
Saydullayeva M., Absamadova M., Alangova A.	100
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТ – РЕСУРСОВ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	
Назарова Д.	103
DEVELOPING PRONUNCIATION SUBSKILLS OF STUDENTS OF LINGUISTIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO THE PRINCIPLE OF MAXIMUM APPROXIMATION	
Ochilova N.	105
EXPERIENCES OF FOREIGN COUNTRIES ON THE ORGANIZATION OF FREE ECONOMIC ZONES	
Razzokova M.	110

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Омельченко І. В.

викладач Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Ключові слова: аудіювання, відео, відеоматеріал.

На заняттях з англійської мови викладач використовує різноманітні вправи для формування навичок іншомовної компетенції. Оскільки на аудіювання (слухання і розуміння) витрачається більшість часу в повсякденному житті, можна стверджувати, що аудіювання є найважливішим видом діяльності і у вивченні англійської мови. Аудіоматеріали та відеоматеріали допомагають краще засвоювати не лише мовний матеріал, але й здобувати професійні знання від носіїв мови.

Зараз ми маємо доступ до безмежної кількості інтернет-ресурсів, де розміщені відео, що висвітлюють інформацію стосовно останніх розробок і відкриттів. Такі інформативні відео можна використовувати на заняттях з англійської мови технічного спрямування. Рекомендується застосовувати короткі відео, щоб максимально зосередити увагу студентів на завданні. Для закріплення матеріалу, можна запропонувати студентам виконати різноманітні вправи (multiple choice, true/false statements, gap-filling, matching і т.д.) і провести дискусію, задавши питання.

Для того, щоб вибрати відеоматеріал для студентів, необхідно враховувати їхній рівень знань, інтереси та культурні аспекти. Як вважає Ніколаєва, основною вимогою до аудіо матеріалів є їхні інформативність та цікава фабула. Проте може виникнути низка труднощів. Успішність аудіювання (в нашому випадку аудіювання з використанням відео) залежить від самого слухача та його індивідуально-психологічних особливостей, а також мовних особливостей матеріалу та його умов сприйняття [1, с. 122].

Для студентів з нижчим рівнем володіння англійською мовою перегляд відео може бути важким завданням, особливо коли носій говорить з незрозумілим для слухачів акцентом та вживає забагато сленгу та фразеологічних зворотів. Тому вони сприймають це як набір звуків, де тільки візуальна інформація допомагає зрозуміти основну ідею матеріалу. У такому випадку можна вмикати відео з субтитрами, попередньо розібравши незнайомі вирази. Проте, краще все-таки прочитати текст відео, з'ясувати значення нових слів та виразів, і після цього пере-

глядати відео без субтитрів. Таким чином вже все буде відомо у відео. Ми будемо просто звертати увагу на вимову носія, його інтонацію, темп і т.д. Для студентів вищого рівня субтитри треба вмикати за необхідності.

Існує багато переваг використання відео для студентів, що вивчають англійську мову. За допомогою відео можна створити приємне навчальне середовище і високу мотивацію до навчання. Науковець Манікул (2002) провів дослідження з використанням автентичного матеріалу та завдань для підвищення вміння слухати студентів англійської мови. Результати показали, що вміння слухачів підвищилося до більш високого рівня завдяки використанню автентичних матеріалів та завдань після перегляду відеопрограм за участі носіїв мови [3].

Використання відеоматеріалів стимулює самостійність та активність студентів. Готуючи відеоматеріал для студентів, викладач безпосередньо дає змогу студентам отримати велику кількість інформації про культуру та емоційне ставлення по відношенню до навчального матеріалу. Переглядаючи відео, студенти ніби переносяться в

оточення, створене у відео, і це допомагає досягнути прагматику мови, використаної персонажами відеоматеріалу [2, с. 505].

Отже, можна зробити висновки, що використання відеоматеріалів сприяє кращому вивченню англійської мови. Адже завдяки відеоматеріалам студенти отримують знання не лише про мову, а й про предмет чи явище, що висвітлені у відео. Крім того, перегляд відео може викликати дискусії у студентів. Також у студентів може виникнути бажання переглянути відео поза межами аудиторії, що в свою чергу, сприятиме кращому вивченню англійської мови.

Література:

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
2. Bajramia L. The Role of Video Materials in EFL Classrooms / L. Bajramia, M. Ismailia // Procedia-Social and behavioral sciences 232, 2016, pp. 502-506.
3. Maneekul J. Use of authentic material and tasks to enhance English Listening Skill for undergraduate students majoring in teaching English at Faculty of Education / J. Maneekul, Chiang Mai University, 2002.

СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

Якуба Ю.В.

аспірант

Південноукраїнського національного педагогічного університету

ім. К. Д. Ушинського

У статті досліджуються проблема професійної підготовки майбутніх вчителів хореографії у системі вищої педагогічної освіти. Проаналізована класифікація методів у галузі мистецтва та визначені методи, прийоми та засоби хореографічного навчання.

Ключові слова: фахова підготовка, методи мистецького спрямування, хореографічні методи навчання, майбутні вчителі хореографії.

Key words: vocational training, methods of artistic orientation, choreographic teaching methods, future teachers of choreography.

Постановка проблеми. Сьогодні сучасна українська педагогічна система перебуває на етапі кардинальних змін і характеризується інтегративними процесами щодо зближення з освітніми системами зарубіжних країн. Модернізація вітчизняної освіти та її входження в європейський освітній простір висуває вимоги до якісно нового рівня підготовки фахівців, які володіють не тільки значним об'ємом знань, а й відрізняються наявністю практичних умінь, відповідних майбутньої професійної діяльності. З огляду на це в умовах реформування та вдосконалення системи вищої педагогічної освіти в Україні виникає необхідність активного пошуку нових резервів якісної підготовки фахівців, здатних до професійного вдосконалення відповідно до вимог конкретної фахової спрямованості. Мистецька освіта при цьому не стає виключенням. Вона внаслідок реформування визначається як

спеціалізований вид освіти, який відповідає запитам особистості, суспільним потребам та світовим стандартам, має особливі умови реалізації, встановлює пов'язаність між собою її ланок, взаємозалежність рівнів і наступність її здобуття в процесі підготовки митців. У даному аспекті особливого значення набуває проблема професійної підготовки майбутніх вчителів хореографії, актуальність якої посилюється станом хореографічного мистецтва в сучасній Україні.

Проблема реформування підготовки вчителя хореографії зумовлена зміною підходів і технологій, методів і форм навчання у вищій педагогічній школі, які мають зосереджуватися передусім на формуванні професійно значущих якостей випускників, розширенні їх мистецького світогляду, вихованні загальної хореографічної культури. Професійна майстерність майбутнього вчителя хореографії

представляє собою поєднання загальнопедагогічних здібностей із мистецтвом відтворення танцювальних умінь та навичок, а, отже, потребує комплексної, довготривалої підготовки в системі педагогічної освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретико-методологічні аспекти професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя окреслено у працях О. Абдуліної, А. Алексюка, Г. Васяновича, С. Гончаренка, Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, І. Зязюна, Н. Кузьміної, В. Лозової, Н. Ничкало, В. Сластьоніна, О. Сухомлинської, Л. Хомич, О. Щербакова, М. Ярмаченка, Т. Яценко та інших учених. Загальнотеоретичні основи професійної підготовки педагога-хореографа досліджувалися у працях Г. Березової, Л. Бондаренко, А. Ваганової, Є. Валукіна, К. Василенка, С. Забрєдовського, К. Голєйзовського, Р. Захарова, Ф. Лопухова, А. Мессерера, А. Тараканової, В. Уральської, Л. Цветкової.

Зауважимо, що підготовка сучасних фахівців хореографії передбачає формування міцної теоретичної бази знань, широкого спектру практичних умінь та навичок, необхідних у майбутній професії. Вона має комплексну структуру, будується на основі взаємодії різних видів хореографічної діяльності за умов глибокого й ефективного поєднання інформаційної та творчої функцій навчання. У зв'язку з цим з'являється нагальна потреба у перегляді існуючих підходів, технологій, форм і, зокрема методів професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі хореографічного мистецтва.

Метою статті є дослідження проблем професійної підготовки майбутніх вчителів хореографії у системі вищої педагогічної освіти та визначення методів, прийомів та засобів хореографічного навчання майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. В сучасній педагогічній науці під методами мистецького навчання розуміють упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямовані на розв'язання художньо-навчальних і художньо-виховних завдань. Від застарілої трактовки категорії «методи навчання» нова її інтерпретація відрізняється акцентуванням спільної діяльності учителя і учнів, їх суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин. Передбачається, що учень – далеко не тільки об'єкт художньо-педагогічного впливу, а насамперед, активний суб'єкт учіння, він прагне вчитись, здобувати знання і свідомо підходить до розвитку власних умінь і навичок в мистецькій діяльності [6].

В теорії і методиці мистецького навчання існують різні підходи до упорядкування різноманітної палітри методів художнього навчання і розвитку особистості. Класифікацію існуючих методів застосовують з метою упорядкування педагогічної думки та практики. В залежності від характеру класифікації встановлюються певні зв'язки між навчальними методами. Так, науковцями визначена наступна кваліфікація методів навчання: – за джерелами передачі та характером сприйняття художньої інформації; – відповідно з характером мистецької діяльності; –

відповідно з характером художніх завдань по етапах навчання; – залежно від завдань розвитку особистісних художніх властивостей учнів [4]. Усі методи навчання у галузі мистецтва за джерелами передачі та характером сприйняття художньої інформації розподіляються на словесні, демонстраційно-образні (наочні) і художньо-творчі (практичні).

Отже, на підставі методів у галузі мистецтва ми зробимо спробу визначити саме ті методи, що відповідають специфіці хореографічного навчання.

Під методами хореографічного навчання ми розуміємо упорядковані засоби взаємопов'язаної діяльності викладача й студентів, спрямовані на розв'язання художньо-навчальних і художньо-виховних завдань у галузі хореографічного мистецтва. Особливість цих методів у тому, що вони одночасно є інструментом діяльності викладача і способом оволодіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками студентів-хореографів.

Прийоми хореографічного навчання – це складові методу, певні разові дії, спрямовані на реалізацію вимог тих чи інших методів.

Засоби хореографічного навчання – це предмети матеріальної та загальної хореографічної культури, які використовуються у процесі навчально-виховної роботи (підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації для студентів зі спеціальності Хореографія, робочі навчальні програми (I – IV курсів та магістрантів), опорні конспекти лекцій, збірки тестових і

контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів-хореографів усіх курсів; комп'ютерні та мультимедійні засоби навчання; обладнання (танцювальній клас обладнаний станком, дзеркалом, магнітофоном або фортепіано, баян (в залежності від видів хореографії) та ін.). Як бачимо, методи хореографічного навчання є системними об'єктами, які об'єднують низку взаємопов'язаних дій викладача й студентів-хореографів, спрямованих на виконання освітньої, розвивальної, виховної і контрольної функцій.

Розглянемо детальніше кожен групу методів, а саме: словесні, демонстраційно-образні (наочні) і художньо-творчі (практичні).

У хореографічному навчанні значна перевага віддається демонстраційно-образним (наочним) методам. Одним із найважливіших методів хореографічного навчання є метод показу (первинне сприйняття естетичної форми руху з подальшим образним його осмисленням) і метод вправ (багатократне повторення рухових дій, які дозволяють освоювати, закріплювати і удосконалювати технічну сторону того або іншого хореографічного руху). До наочних методів можна віднести метод демонстрації; метод хореографічного моделювання; метод хореографічної ілюстрації; метод художньої ілюстрації; метод спостереження і відтворення тих чи інших образів; комп'ютерні та мультимедійні засоби. Треба зазначити, що мультимедіа є засобом методу наочності, що підтриму-

ють творчі форми у процесі хореографічного навчання. Використання відеоматеріалів на заняттях студентів-хореографів сприяють розширенню кругозору у галузі мистецтва, підвищенню загальної хореографічної культури та професіоналізму. У процесі навчання ці методи доповнюються і конкретизуються іншими методами і прийомами залежно від поставленої мети.

Наступна група методів – *словесні методи*. За допомогою слова викладач може викликати у свідомості студентів яскраві образи на підґрунті творів музичного, образотворчого та хореографічного мистецтва, активізуючи їх творчу уяву, пам'ять і емоційно-почуттєву сферу. До складової словесних методів можна віднести наступні: ознайомлювально-інформаційний метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод художніх аналогій та асоціацій; метод бесід; метод дискусій; а також інноваційні методи – фасилітована бесіда та фасилітована дискусія, які використовуються у педагогічному спілкуванні під час колективного обговорювання певної проблеми, зокрема хореографічної, що має на меті колегіально наблизитися до результату (віднаходити рішення, відкривати нові творчі ідеї, утворювати консенсус). Зазначені інноваційні методи спрямовані на розвиток умінь студентів пильно спостерігати, розмірковувати про зміст хореографічних творів, що стає можливим завдяки багатозначності образів мистецтва, їх здатності інтегрувати й пробуджувати різні думки.

Перелік зазначених словесних методів можна доповнити методами оцінки і самооцінки, самоаналізу особистої хореографічної діяльності та взаємоаналізу студентів групи. Складовою цього методу є наступні прийоми (питання, пояснення, вказівки, заохочення, зауваження, порівняння).

До третьої групи методів ми відносимо *художньо-творчі (практичні)* методи і прийоми хореографічного навчання: ігрові методи; методи індивідуальної та групової хореографічної імпровізації; метод репетиційних занять-діалогів; метод елементарного музикування; метод створення художнього контексту у хореографічному мюзиклі, спектаклі, композиції, танцювальному номері та етюді. До *художньо-творчих прийомів* належать ігрові і творчі завдання, наслідування, імітація, (уявити себе у тому чи іншому хореографічному образі), змагання, аналіз та самоаналіз). Перелік зазначених методів доцільно доповнити інтерактивними методами навчання – евристичні методи, метод критичного мислення, метод навчальних хореографічних проєктів, метод інтерпретації хореографічного твору або образу, які являють собою різні прийоми і способи творчого, нестандартного рішення не тільки простих, але і нетривіальних завдань та сприяють активізації творчої діяльності студентів-хореографів. Метод проєктів визначається високим рівнем самостійності, ініціативності студентів-хореографів, їх пізнавальної мотивації, міжпредметної інтеграції знань,

вмінь та навичок критичного мислення, придбання ними досвіду дослідницької творчої діяльності у галузі хореографічного мистецтва в процесі групової взаємодії.

Висновки. Отже, підсумовуючи вище викладене, зазначимо, що професійна підготовка майбутніх вчителів хореографії у системі педагогічної освіти потребує системного, цілеспрямованого підходу, відповідних форм, методів і прийомів хореографічного навчання. Така комплексна професійна підготовка студентів-хореографів створює можливості для подальшого засвоєння та удосконалення ними технічної та виконавської майстерності, розвитку загальнопедагогічних і професійно-практичних здібностей, без яких неможлива майбутня викладацька діяльність фахівців у галузі хореографічного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С.У. Методологічні особливості наукових поглядів на педагогічний процес /С.У. Гончаренко, Г. Кушнір // Шлях освіти. – 2008. – №4 (50). С.2 – 10.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології /І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Мартиненко О.В. Теорія і методика роботи з хореографічним колективом: навчальний посібник для студентів спеціальності 024 Хореографія / Олена Володимирівна Мартиненко. – Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2016. – 392с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М. Падалка. – К: Освіта України, 2008.– 274 с.
5. Педагогічні технології: теорія та практика: Навчально-методичний посібник / За ред. проф. М.В. Гриньової. – Полт. держ. пед. ун-т ім. В.Г. Королеика. – П., АСМІ: 2006. – 230 с.
6. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. /О.П. Рудницька.- К.: Інтерпроф, 2002. – 270 с.

ДО ПИТАНЬ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Смерчак Катерина,

магістр дошкільної освіти,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. Задоволення сучасних вимог щодо становлення особистості передбачає перенесення акцентів на формування усвідомленості значення моралі, її прийняття у внутрішній план і відповідне презентування у словах, діях і поведінці через розвиток моральної самосвідомості [4, с. 19].

Моральні цінності є головним показником всебічного гармонійного розвитку особистості, а відтак – її найбільшим надбанням. Тому й цінувати людину необхідно передусім за рівнем її моральної вихованості.

Власне окреслені аспекти й слугують основою для підняття такої важливої проблеми в умовах сьогодення як моральне виховання дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання морального виховання дітей дошкільного віку досліджують такі дослідники: А. Божко (Засоби та методи морального виховання дошкільників); Н. Стельмах, Т. Іванова (Особливості морального виховання особистості дошкільника), А. Залізник (Моральне виховання старших дошкільників та ставлення батьків до цієї проблеми) та ін.

Виклад основного матеріалу. Для розкриття сутності поняття «моральне виховання дошкільника» нами проаналізовано такі дефініції як «виховання», «моральне виховання».

Виховання – планомірний і цілеспрямований вплив на свідомість та поведінку дитини з метою формування в неї моральних понять і установок, принципів, ціннісних орієнтацій та навичок практичної поведінки, які створюють умови для її розвитку і готують до майбутньої громадської та трудової діяльності. У процесі виховання розвиваються вольові якості і риси характеру особистості, формуються її фізичні, розумові, світоглядні, моральні, естетичні та інші особливості [3, с. 27].

Моральне виховання – складний і багатоаспектний процес, що потребує глибокого наукового переосмислення щодо закономірностей та механізмів його практичної реалізації. Моральне виховання визначається як одна з найважливіших сторін у здійсненні загального розвитку дитини [4, с. 19].

У Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти вказано, що «моральне виховання – це прищеплення й розвиток моральних почуттів, переконань і потреби пово-

дити себе згідно з моральними нормами, що діють у суспільстві; опанування духовною культурою людства, нації, найближчого соціального оточення; наслідування кращих моральних зразків своєї родини, українського народу, загальнолюдських моральних цінностей».

Моральне виховання дітей дошкільного віку – це процес цілеспрямованого формування особистості дитини. Знання основних особливостей морального розвитку дітей допомагає вірно організувати процес морального виховання, спрямувати його на досягнення цієї мети [5].

У своєму дослідженні ми виходимо з того, що моральне виховання дітей дошкільного віку – це спеціально організована міжособистісна взаємодія вихователя із вихованцями, спрямована на формування моральної вихованості, структурними компонентами якої є знання, уміння, навички, переконання, погляди, норм та правила поведінки.

У контексті досліджуваної проблеми актуальним є твердження, що моральне виховання, як і будь-який напрям виховної роботи з дітьми дошкільного віку, передбачає «використання системи прийомів, способів, операцій пізнання особливостей їхнього світовідчуття, мислення, поведінки та цілеспрямованого впливу на них [5]. Так, Божко А. наголошує на тому, що результати морального виховання залежать не тільки від дорослих, які мають великий вплив на дитину, а й від засобів і методів, які вони застосовують у своїй роботі [1, с. 52].

Основними завданнями морально-го виховання дітей у закладі дошкільної освіти є:

- збагачувати наочно-чуттєві уявлення дитини про моральні якості, чесноти та гарну поведінку;
- сприяти розумінню того, яке велике значення має дотримання моральних норм в житті кожної людини;
- вчити розуміти дітей позитивні і негативні вчинки, давати їм оцінку;
- закріплювати вміння дотримуватись моральних правил та норм у повсякденному житті;
- виховувати шанобливе ставлення, любов до родини, рідних, краю, Батьківщини [6, с. 25].

Ефективність виховного впливу залежить від поваги педагога до дитини; систематичної участі дошкільника у різних виховних заходах; сформованих ціннісних орієнтирів; активної участі батьків у виховання дитини тощо.

Висновки. Мораль концентрує увагу на обґрунтуванні зобов'язань та норм поведінки особистості в суспільстві. Поведінка людини в суспільстві відповідно до норм моралі є поведінкою, що є результатом стереотипізації в поділі явищ на «добре» і «погано». Моральні вимоги до особистості, спрямовані на дотримання норм (групових, етнічних, загальнолюдських) є гарантією збереження нації, а отже – звичаїв, традицій, обрядів українського народу.

Отже, моральні якості – одні з найважливіших характеристик особис-

тості. Моральне виховання в дошкільному дитинстві формує ядро особистості, позитивно впливаючи на формування ціннісних установок, чіткої життєвої позиції, взаємовідносин з оточуючими тощо.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці методичних рекомендацій для вихователів закладів дошкільної освіти.

Література

1. Божко А.В. Засоби та методи морального виховання дошкільників / А.В. Божко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2016. – Вип. 49. – С. 52–57.
2. Залізник А.М. Моральне виховання старших дошкільників та ставлення батьків до цієї проблеми / А.М. Залізник. – [Електронний ресурс]. – Джерело доступу: <http://intkonf.org/zaliznyak-am-moralne-vihovannya-starshih-doshkilnikiv-ta-stavlennya-batkiv-dotsieyi-problemi/>
3. Логвиненко Т.О. Поняттєво-термінологічний словник із корекційної педагогіки / Тетяна Логвиненко, Леся Смерчак. – Дрогобич: Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2016. – 164 с.
4. Лохвицька Л. В. Л 81 Програма з морального виховання дітей дошкільного віку «Скарбниця моралі» / Л. В. Лохвицька. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 128 с.
5. Стельмах Н. Особливості морального виховання особистості дошкільника / Н. Стельмах, Т. Іванова. – [Електронний ресурс]. – Джерело доступу: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v4/i9/24.pdf>
6. Чейпеш Н.М. Моральне виховання дітей дошкільного віку. Методичні рекомендації для вихователів дошкільних навчальних закладів. – Вінградівський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу №1 «Берізка». – Вінградів, 2016. – 97 с.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Смеречак Леся

к. пед. наук, доцент

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Стецко Христина,

магістр соціальної роботи

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Постановка проблеми. Діти з інвалідністю не повинні бути ізольовані від суспільства, а, навпаки – навчатися у навчальних закладах відкритого типу, активно спілкуватися зі своїми однолітками, членами родини, одержувати належну соціальну допомогу та підтримку від суспільства тощо. У дітей з інвалідністю виникає проблема особливих освітніх потреб, які у світовій педагогічній науці й практиці визначаються як стійкі утруднення дитини, що з'являються в освітньому процесі через невідповідності темпу навчального навантаження, умов навчання індивідуально-типологічних властивостей дитини. Це ускладнює реабілітацію та соціальну адаптацію дітей з інвалідністю, тому виникає необхідність у більш широкій соціально-педагогічній підтримці [5, с. 4].

Так, сучасною дослідницею О. Рассказовою доведено, що соціально-педагогічні процеси так чи інакше пов'язані з формуванням у дітей, молоді здатності до соціальної взаємодії, тобто є складовою соціалізації, що виокремлюється

у зв'язку з наявністю в її основі позитивно спрямованої соціальної дії [2]. Важлива роль у цьому процесі відводиться розвитку творчого потенціалу дітей з інвалідністю, оскільки мистецтво є універсальним засобом соціалізації особистості.

Сказане вище актуалізує питання соціального супроводу дітей з інвалідністю, а в нашому випадку – в умовах Палацу дитячої та юнацької творчості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових розробок, що становлять для нас особливий інтерес, є праці В. Гаврилова, О. Диковою-Фаворської, Н. Заверико, А. Колупаєвої, С. Миронової, Л. Міщик, О. Рассказової, Т.Соловйової, В. Тесленка, А. Шевцова та ін.

Виклад основного матеріалу. У своєму дослідженні ми виходимо з того, що соціальний супровід спрямований на розвиток творчого потенціалу дітей з інвалідністю, шляхом створення оптимальних умов для надання їм підтримки в розвитку творчого потенціалу, самореалізації тощо.

Серед основних напрямів соціального супроводу можна вважати:

- попередження виникнення проблем розвитку особистості;
- допомога дитині у вирішенні актуальних завдань розвитку, навчання і виховання;
- розвиток психолого-педагогічної компетентності батьків і педагогів [1, с. 193].

На основі аналізу наукових розвідок з окресленої проблеми, навчально-методичних посібників, що розкривають зміст, форми та методи соціально-педагогічної роботи з дітьми з інвалідністю та їхніми батьками ми виокремили такі етапи соціального супроводу творчого розвитку дітей в умовах Палацу дитячої та юнацької творчості.

Організаційний етап.

Даний етап передбачає збір необхідної інформації для роботи з дітьми з інвалідністю та попереднього досвіду роботи з ними:

- Визначення основних напрямків соціального супроводу даної категорії дітей та їхніх батьків.
- Ознайомлення з основними принципами роботи.
- Ознайомлення з нормативно-правовою базою соціальної роботи з дітьми інвалідністю.
- Визначення основних потреб та інтересів дітей з інвалідністю.
- Підбір форм та методів роботи з батьками.
- Підбір форм та методів роботи з дітьми.
- Налагодження взаємозв'язків із волонтерами.

• Визначення основних напрямів роботи волонтерів, їхніх функцій та завдань.

- Ознайомлення з шляхами підвищення мотивації дітей з інвалідністю до творчої діяльності та саморозвитку.
- Розподіл завдань і функцій між працівниками Палацу дитячої та юнацької творчості; визначення часу необхідного для виконання запланованої діяльності.

• Визначення ефективних шляхів взаємодії з різними державними установами, недержавними організаціями, позашкільними установами, відділом освіти, міською радою, благодійними фондами.

• Урахування перспектив залучення до роботи ЗМІ.

• Врахування наявності у спеціалістів, які здійснюють соціальний супровід, знань із основ образотворчої грамоти, прикладних художніх вмінь і навичок.

• За недостатнього рівня вищевказаних умінь і навичок, налагодження взаємодії та залучення до роботи (з попереднім інструктажем особливостей роботи з даною категорією дітей) фахівців з образотворчого мистецтва.

• Підготовка приміщення для проведення занять.

Етап реалізації програми дій.

Даний етап передбачає реалізацію запланованих на попередньому етапі заходів:

1. Створення ініціативної групи з числа волонтерів.
2. Створення батьківського клубу «Разом ми сильніші».
3. Консультування батьків.

4. Проведення тренінгу підвищення мотивації до самовдосконалення та вдосконалення здібностей з дітьми з інвалідністю.

5. Проведення тренінгу з попередження деформації емоційно-вольової сфери у творчо обдарованих дітей з інвалідністю.

6. Святковий захід «Подаруємо радість творчості кожній дитині».

8. Прес-реліз.

9. Організація виставки робіт дітей з інвалідністю.

Консультування батьків.

Консультування батьків проводиться з метою оптимізації процесу соціального супроводу розвитку творчого потенціалу дітей з інвалідністю.

При консультуванні соціальний педагог може надавати наступні поради:

1. Дитина має виховуватися в атмосфері любові та добрих стосунків між усіма членами сім'ї.

2. Батьки не повинні з'ясовувати стосунки у присутності дитини, а особливо – з приводу її інвалідності.

3. Слід привчати дитину до постійного режиму дня.

4. Підтримка та заохочення дитини до розвитку своїх творчих здібностей.

5. Іронія до робіт, виконаних дитиною з інвалідністю, не припустима.

6. До дитячих робіт потрібно ставитися із повагою і вчити свою дитину зберігати ці роботи.

7. Будь-яка допомога батьків на ранніх етапах художньої діяльності є дуже важливою і корисною.

8. Слід заохочувати у дитини формування самоповаги.

9. Увага сім'ї має зосереджуватися не на проблемі, а на дитині, на її потребах, інтересах та бажаннях.

10. Не примушувати дитину до конформізму.

11. Не проявляти сарказм.

12. Уникати жорстокого оцінювання [3, с. 679].

Соловійова Т., Заверико Н. визначили такі принципи роботи з батьками дітей з особливими потребами: принцип партнерства і співпраці; принцип рівності; принцип добровільності і свободи вибору; принцип толерантності; принцип професійної компетентності та відповідальності [4].

Пропонуємо проведення арт-терапевтичних занять, що мають проводитися протягом усього періоду соціального супроводу. Вони не повинні співпадати з днями проведення тренінгів чи інших форм роботи. Арт-терапевтичні заняття повинні будуватися на активних та пасивних методах арт-терапії.

До таких занять можна віднести наступні:

1. Проективне малювання;

2. Ліплення.

3. Пальчиковий театр.

4. Музично-рухові ігри і вправи.

5. Рухове розслаблення і злиття з ритмом музики.

6. Музичне малювання.

7. Пантоміміка.

8. Музична розповідь.

9. Дихальні вправи з музичним супроводом.

Пропонуємо проводити тренінги профілактики емоційних розладів дітей з ін-

валідності. Мета роботи: зняття психологічної напруги, формування позитивного образу «Я» та самооцінки. Завдання: зняття емоційної напруги; відпрацювання актуальних станів; розвиток чуття особистої значущості; знайомство з основними емоціями людини; корекція механізмів психологічного захисту у вигляді демонстративності, негативізму, агресії; навчання засобам ефективної взаємодії; заохочення позитивних форм активності.

Залучення волонтерів до соціально-го супроводу допоможе:

1. Налагодити контакти дитини з інвалідністю із фахівцями соціальної сфери.

2. Налагодити і підтримати міжособистісні стосунки з однолітками.

3. Спеціалістам під час проведення групових і масових форм роботи.

4. Розповсюдити інформаційні матеріали про творчість дітей з інвалідністю.

5. Зібрати додаткові кошти для організації виставок, забезпечення участі дітей у різних конкурсах тощо.

Оцінювання ефективності проведеної роботи

На цьому етапі відбувається підбиття підсумків та оцінювання результатів.

Критерії оцінювання ефективності проведеної роботи:

- підвищення мотивації до саморозвитку та вдосконалення творчих здібностей дітей з інвалідністю;
- підвищення емоційної стійкості до різноманітних невдач та негативних ситуацій;
- залучення більшої кількості фахівців до вирішення проблеми розвитку

творчо обдарованих дітей з особливими потребами;

- привернення уваги громадськості до вирішення проблеми; якісні показники розвитку можливостей дітей з інвалідністю.

Висновки. Діти з інвалідністю можуть плідно збагатити скарбницю національних здобутків. Проблема полягає у своєчасному виявленні та допомозі у розвитку їх творчих здібностей.

Література

1. Міщик Л. І. Основні аспекти підготовки соціальних педагогів до організації виховної роботи в закладах інклюзивного навчання / Л.І. Міщик // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – 2014. – № 2. – С. 190 – 194.
2. Рассказова О. І. Розвиток соціальності учнів в умовах інклюзивної освіти: теорія та технологія: монографія / О. І. Рассказова. – Х.: ФОП Шейніна О. В., 2012. – 468 с.
3. Скиба М.М. Психологічний супровід розвитку творчих здібностей молодших школярів / М.М. Скиба, Т.Д. Щербан // Проблеми сучасної психології; збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2013. – Випуск 21. – С. 670 – 681.
4. Соціально-педагогічна робота з батьками, що виховують дітей з особливими потребами: навчально-методичний посібник / укладачі Н.В. Заверико, Т.Г. Соловійова. – Запоріжжя: ПП «Тандем», 2008. – 53 с.
5. Тесленко В. В. Теорія і практика соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями в промисловому регіоні: автореф. дис. ... к. пед. наук. / Тесленко Валентин Вікторович. – Луганськ, 2007. – 47 с.

РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.

В.В. Киливник,

м. Вінниця, Україна здобувач ВДПУ
імені Михайла Коцюбинського

В Законі України «Про вищу освіту» (2014), Законі України «Про професійний розвиток працівників» (2012), Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 в умовах глобалізаційних викликів, Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року зазначені пріоритети сучасного розвитку освітньої системи в Україні, зокрема, підготовки сучасного вчителя у відповідності із національними інтересами та європейськими стандартами. Пріоритетним напрямом розвитку вищої у зазначених документах є компетентнісний підхід.

З іншого боку, Україна – держава багатонаціональна і багатокультурна, що у свою чергу, актуалізує необхідність розроблення та впровадження нової моделі формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя, що передбачала б не лише засвоєння студентом фахових знань та відповідних умінь і навичок, але й розвивала в них власне ставлення до соціокультурних іншомовних явищ та фактів, спри-

яла б розвитку особистісного досвіду щодо власних стратегій адаптування в іншомовному соціокультурному середовищі. Особливої уваги проблема соціокультурності, як складової професійної компетентності вчителя іноземної мови набуває у зв'язку з входженням України у європейський освітній простір.

Питання формування професійної, загальнокультурної, міжкультурної та соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови розглядаються в дисертаційних роботах українських дослідників (І. Закір'янової, С. Шехавцової, І. Кушнір, Т. Несвірської та ін.); особливості формування мовної особистості досліджувалися вченими Г. Богіним, Є. Боринштейном, Н. Гальсковим, І. Зимньою, Ю. Карауловим; механізми володіння відповідною культурою під час вивчення іноземної мови вивчали В. Красних, Ю. Пассовим, В. Сафоновим, О. Селівановою, С. Тер-Мінасова, Г. Томахін та ін.

Проте, не дивлячись на значну кіль-

кість праць, присвячених окремим аспектам формуванню соціокультурної компетентності студентів, у науковій літературі відсутні дослідження, які б базувалися на врахуванні сучасних евро інтеграційних та глобалізаційних змін в Україні.

Метою статті є висвітлення результатів впровадження моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови на базі педагогічного коледжу.

Як свідчить досвід, спрямованість професійної освіти у підготовці майбутнього вчителя іноземної мови на засвоєння ним знань, умінь та навичок в сучасних умовах інтеграції України до світового та європейського освітнього простору не є дієздатною та ефективною, оскільки в умовах глобалізації важливим виявляється пошук механізму перетворення розмаїття мов і культур із чинника, що перешкоджає діалогу між представниками різних лінгвосоціумів, у засіб взаємного розуміння, збагачення та творчого розвитку соціально активної особистості [3, с.8]. Соціальна та академічна мобільність сучасного громадянина України покликана допомогти йому глибоко відчувати свою приналежність до свого народу й усвідомлювати себе громадянином батьківщини й одночасно суб'єктом полікультурної та мультілінгвальної світової цивілізації, що і стає пріоритетом іншомовної освіти [8, с. 107]. Зрозуміло, що першочергова роль в цьому процесі належить саме вчителю іноземної мови.

Соціокультурну компетентність

майбутнього вчителя іноземної мови у своєму дослідженні ми розглядаємо як особистісне новоутворення, що конкретизується у здатності здійснювати полі функціональні, полі предметні, культуро доцільні види педагогічної діяльності, пріоритетом якої є націленість на позитивний результат формування розглядуваного новоутворення у своїх учнів.

Аналіз педагогічної літератури, практики та досвід автора засвідчив, що випускники педагогічних коледжів недостатньо знають та розуміють іншомовну культуру та іншомовне соціокультурне середовище. Майбутні фахівці з іноземної мови не відчують потребу в поширенні своїх соціокультурних знань. Отже, вони не тільки не готові до міжкультурного спілкування, а й недооцінюють важливість урахування знань іншомовної культури для повноцінної взаємодії із представниками іншої мови та культури.

На основі аналізу зарубіжної та вітчизняної літератури, а також європейського досвіду щодо проблеми класифікації ключових компетентностей, було визначено компоненти, що входять до складу соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови:

- когнітивного компоненту (знання історико-культурних, країнознавчих особливостей, етнокультурного фону країни, ціннісно-розумових аспектів духовної культури, способу життя соціокультурних співтовариств та співвідносні з ними звички, норми, традиції; уміння та навички культурного са-

мовизначення, тобто визначення себе в якості полікультурного суб'єкта);

- операційно-процесуального компоненту (здатність до взаємодії в умовах міжкультурної комунікації, до прояву толерантності у розумінні соціокультурних особливостей представників інших культур; виявлення соціальної відповідальності за свою поведінку як громадянина Української держави, поваги та знання національно-специфічних моделей комунікативної поведінки представників інших мов та культур; вибір відповідного стилю спілкування).

- мотиваційно-ціннісного компоненту (позитивне сприйняття та толерантне ставлення до цінностей, властивих іншомовній культурі; сприйняття загальнолюдських цінностей як професійно значущих).

Наочно структуру соціокультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови можна бачити на рисунку 1.

У ході пошукового етапу педагогічного експерименту нами було визначено критерії сформованості соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Так, визначити рівень сформованості когнітивного компонента соціокультурної компетентності дозволяє лінгвокультурологічний критерій, операційно-процесуального – практично-комунікативний, мотиваційно-ціннісного – аксіологічний.

Розроблені нами критерії та показники дозволили виділити п'ять умовних рівнів сформованості соціокуль-

турної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у процесі професійної підготовки в системі педагогічного коледжу: високий, достатній, базовий, та початковий.

Високий рівень відзначається якісною сформованістю всіх структурних компонентів соціокультурної компетентності: глибокою обізнаністю з національно-культурними особливостями та специфікою комунікативної поведінки носіїв української та англійської мов, готовністю творчо використовувати ці знання у педагогічній діяльності, стійкою самоактуалізацією до соціокультурної самоосвіти та саморозвитку, розвинутою активною громадянською позицією та вміннями будувати стосунки з представниками іншомовної культури на основі принципів толерантності й гуманності.

Достатній рівень – характеризується сформованістю всіх елементів соціокультурної компетентності і проявом потреби до їхнього подальшого вдосконалення, дієвою громадянською позицією. Наявна стійка позитивна мотивація до реалізації завдань соціокультурної освіти і виховання; знання, вміння, навички, якості та здібності розвинені достатньо, відповідно до вимог державних стандартів, що забезпечує готовність до соціокультурної та професійної діяльності. Недостатньо повно сформовано компетенції, що забезпечують методологічне усвідомлення сутності соціокультурної діяльності, здатність до її самоаналізу та само-refлексії, відсутній творчий підхід до

практичної організації соціокультурної освіти і виховання.

Базовий рівень характеризується проявом усіх (когнітивного, операційно-процесуального, ціннісно-мотиваційного) компонентів утворення, однак потреба і прагнення до їхнього постійного вдосконалення не стійкі. Присутня поверхова обізнаність з національно-культурними особливостями та специфікою комунікативної поведінки носіїв української та англійської мов, проте наявна стійка мотивація до поповнення і поглиблення цих знань. Знання, вміння, навички та здібності, які утворюють компетентності операційно-процесуального компонента недосконалі, проте достатні для виконання окремих завдань соціокультурної освіти і виховання.

Початковий рівень характеризується недостатньою сформованістю більшості компонентів соціокультурної компетентності, відсутністю стійкої потреби їх вдосконалювати. Обізнаність з національно-культурними особливостями та специфікою комунікативної поведінки носіїв української та англійської мов або відсутня, або ж носить формальний характер, відсутня готовність використовувати ці знання у майбутній педагогічній діяльності, мотивація до якої є нестійкою.

Проведений нами констатувальний етап педагогічного експерименту дозволяє стверджувати, що, не дивлячись на те, що викладачі коледжу здійснюють на заняттях з іноземної мови доволі серйозну роботу з використанням автентичних текстів, аудіо та відео

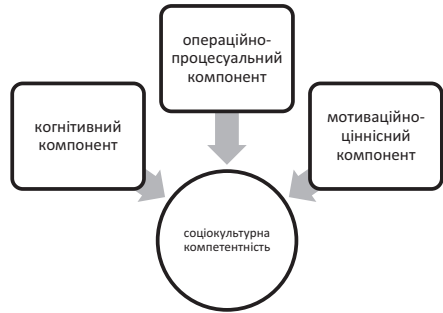

Рис. 1. Структура соціокультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови

матеріалів, різноманітних сучасних методів навчання, анкетування студентів випускних курсів засвідчило недостатній рівень соціокультурної компетентності згідно сучасних суспільних вимог до особистості вчителя. Як зазначали викладачі в індивідуальних бесідах, поясненням такого протиріччя може бути відсутність доцільної моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Модель формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в умовах коледжу включала такі компоненти: мету, завдання, принципи, форми, методи, прийоми та засоби, педагогічні умови та результат. Об'єм даної публікації не дозволяє детально розглянути всі компоненти, зазначимо лише визначені нами педагогічні умови.

Визначення педагогічних умов є важливим аспектом моделі, оскільки мова йде про реалізацію поставленої мети і результативне формування у майбутніх учителів іноземної мови соціокультурної компетентності. У на-

Таблиця 1

Динаміка показників рівнів соціокультурної компетентності, %

Рівні прояву	Контрольна група (179 осіб)			Експериментальна група (171 особа)		
	На констату- вальному етапі експе- ри-менту	Після фор- мува- льного етапу експе- ри-менту	Динаміка	На констату- вальному етапі експе- ри-менту	Після фор- муваль-ного етапу експе- ри-менту	Динаміка
Високий	4,5	4,9	+0,4	5,3	8,5	+3,2
Достатній	11,7	12,5	+0,7	9,9	17,3	+7,4
Базовий	44,1	53,4	+9,3	47,4	69,1	+21,7
Початковий	39,7	29,2	-10,5	37,4	5,1	-32,3

шому дослідженні запропоновані такі педагогічні умови: акцентуація соціокультурного компоненту у процесі викладання іноземної мови, використання інтегрованих завдань професійного спрямування з варіативним змістом та комплексне використання традиційних та інноваційних методів навчання.

Мета проведеного автором формувального експерименту полягала в реалізації розробленої моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови в системі педагогічного коледжу.

До складу експериментальної групи, що нараховувала 171 особу, ввійшли студенти педагогічних коледжів міст Вінниця, Коростишів, Умань, Білгород-Дністровський, Чортків та Балта спеціальностей «іноземна філологія». До контрольної групи, кількістю 179 осіб, увійшли студенти тих самих коледжів аналогічних спеціальностей. Контрольні та експериментальні групи підбиралися таким чином, кількість студентів початкового, базового, достатнього та високого рівнів соціо-

культурної компетентності була приблизно однаковою.

Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови в умовах коледжу здійснюємо в три етапи. Перший – стимуляційно-мотиваційний, другий – діяль- н і с н и й , третій – корекційно-результативний. Впровадження моделі здійснювалося протягом 2016-2017 н.р.

Процес формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови в умовах коледжу реалізувався в рамках основної професійної підготовки, тобто на тому предметному змісті, який і складає основу майбутньої педагогічної спеціалізації. У такому випадку соціокультурна компетентність як психологічне новоутворення стане центральним особистісним новоутворенням.

Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови відбувалося на основі вивчення ними на заняттях з англійської мови національної культури різних

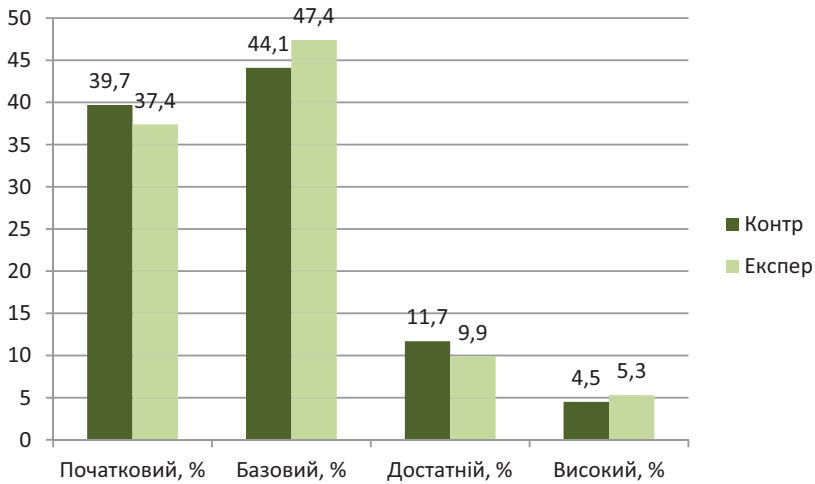

Рис.1. Узагальнені результати рівнів сформованості соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови на початку експерименту

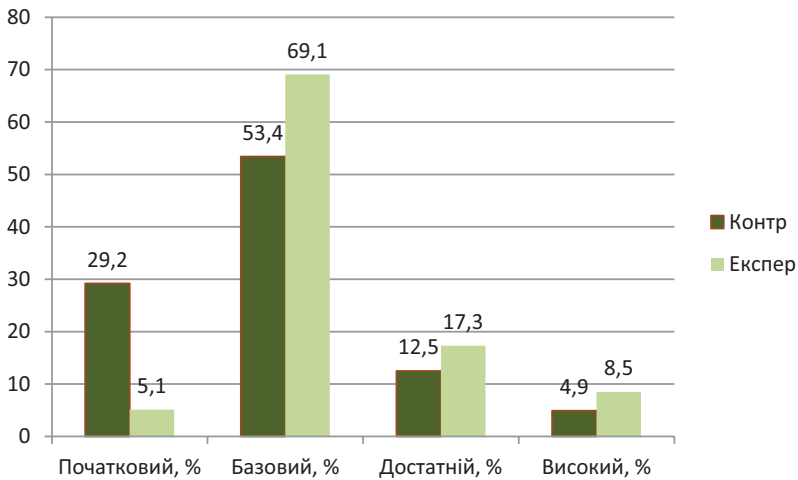

Рис.2. Узагальнені результати рівнів сформованості соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови по завершенню експерименту.

англомовних країн світу. Забезпечення розроблених педагогічних умов сприяло усвідомленню студентами різниці між їхньою рідною культурою та іншими культурами, набуттю вмінь долати соціокультурні відмінності, форму-

ванню здатності майбутніх фахівців бути ефективними учасниками міжкультурної комунікації, що вимагає забезпечення їх необхідним мінімумом соціокультурної інформації, конче потрібної для адекватного спілку-

вання і взаєморозуміння на міжкультурному рівні, вихованню у студентів засобами цієї інформації таких особистісних рис, які дозволяють здійснювати безпосереднє та опосередковане спілкування з представниками інших культур.

Педагогічний коледж забезпечує за досить короткий час навчання (3–4 роки) підготовку вчителів іноземної мови. З'ясовано, що студенти педагогічних коледжів – це молоді люди віком від 15 до 20 років, які мають певний рівень неврівноваженості через хаотичні життєві прагнення, амбітність тощо. Тому з метою ефективного формування соціокультурної компетентності у майбутніх учителів англійської мови важливо, окрім виокремлення соціокультурного компонента зі змісту гуманітарних предметів, використовувати не інформаційні, а проблемно-творчі, інтерактивні методи засвоєння цих знань.

У результаті впровадження в навчально-виховний процес педагогічних коледжів авторської моделі простежено позитивні зміни показників соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземних мов, які наочно можна бачити на рисунках 2 та 3, а також у таблиці 1.

Як можемо бачити, частка студентів із початковим рівнем соціокультурної компетентності в ЕГ зменшилася на 32,3 %, а в КГ – на 10,5 %, що на 21,8 % менше, ніж в ЕГ. Хоча у контрольній групі відбулися певні зміни, однак динаміка показників нижча порівняно з експериментальною групою (табл. 1).

На 21,7 % збільшилася кількість студентів ЕГ із базовим рівнем соціокультурної компетентності, на відміну від динаміки рівнів соціокультурної компетентності КГ (у цій групі вона 9,3 %, що на 12,4 % менше, ніж в ЕГ). Результати свідчать, що кількість студентів із достатнім рівнем соціокультурної компетентності в ЕГ після формувального етапу експерименту зросла на 7,4 %, в КГ така динаміка становить 0,7 %, що на 6,7 % менше, ніж у студентів ЕГ. Відповідно, кількість студентів з високим рівнем соціокультурної компетентності в ЕГ зросла на 3,2 %, а в КГ лише на 0,4%.

Отже, отримані у результаті проведеного дослідження дані засвідчують тенденцію до зменшення кількості студентів початкового та, відповідно, збільшення кількості студентів базового, достатнього та високого рівнів соціокультурної компетентності. Порівняння показників контрольної та експериментальної груп дають підстави вважати впровадження моделі формування соціокультурної компетентності для сучасних студентів педагогічних коледжів ефективною й доцільною.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Беляев О.М. Концепція мовної освіти в Україні / О.М. Беляев, М.С. Вашуленко, В.М. Плахотник // Рідна школа. – 1994. – №9. – С. 71–73.
2. Бондар В. І. Стратегія і тактика стандартизації змісту й організації його засвоєння у процесі професійної підготовки вчителя на засадах компетентнісного підходу / В. І. Бондар // Наукові записки: зб. наук. статей. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. –

- Вип. 80. – С. 3 – 11. – (Серія: Педагогічні та історичні науки).
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
 4. Колодько Т. М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Т. М. Колодько. – К., 2005. – 24 с.
 5. Липшиць Л.В. Формування соціокультурної компетентності майбутніх суд-новодіїв міжнародних рейсів у процесі вивчення англійської мови / Л.В. Липшиць // Педагогічний альманах. – 2012. – Випуск 15. – С. 178-182.
 6. Локшина О. І. Розвиток компетентнісного підходу в освіті Європейського Союзу / О. І. Локшина // Шлях освіти. – 2007. – № 1. – С. 16 – 21.
 7. Педагогічна діагностика: [методичні рекомендації] / укладач В. Уруський. – Тернопіль, 2012. – 129 с.
 8. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: Монограф. учеб. пособие / Е.А. Селиванова. – К.: ЦУЛ, Фитосоци-оцентр, 2002. – 336 с.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Кекош М. Л.

Аспірант кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Ключові слова: компетентність, компетенція, комунікативна компетентність, педагогічна комунікація, іншомовна комунікативна компетентність, навчання іноземної мови.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти змінилася і актуалізувалася роль вчителя в школі, так як педагог вже не є основним джерелом знань, доступність інформації сприяє розвитку самонавчання та самовиховання учнів, їх мобільності. Організація освітнього процесу вимагає передусім вміння педагога налагоджувати взаємодію з дітьми, спілкуватися з ними і направляти їх діяльність, а також вміння пізнати кожну дитину. У психолого-педагогічній літературі в цьому сенсі говорять про комунікативну компетентність вчителя як базову для плідної педагогічної діяльності. Сьогодні відбувається процес реформування української системи освіти та створення Нової української школи, формуються нові підходи, розробляються нові стандарти, висуваються сучасні вимоги до якості освіти. Нова концепція школи передбачає здатність педагога засвоювати новий зміст навчання та виховання, оволодівати інноваційними технологіями, формувати та удосконалювати свою комунікативну компетенцію [4, с. 16].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування комунікативної компетентності розглядали у своїх працях вчені І. Зимня, К. Касярум, О. Савченко, О. Семенов, С. Скворцова та ін. Одним із найбільш ґрунтовних досліджень даної проблеми є праця Н. Волкової, яка розглядає різноманітні аспекти професійно-педагогічної комунікації у контексті теорій, технологій та практики підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності.

Іншомовна комунікативна компетентність та її складові досліджуються у працях багатьох зарубіжних дослідників – В. Ек, Дж. Савіньон, М. Кенела, М. Свейна та ін. Однак, не дивлячись на велику кількість існуючих досліджень з цієї проблеми недостатньо вивченими залишаються ще багато її аспектів, і серед них, передусім, визначення складових педагогічної та іншомовної комунікативної компетентності вчителя іноземної мови.

Мета статті – розкрити особливості педагогічної та іншомовної комунікативної компетентності вчителя іноземної мови.

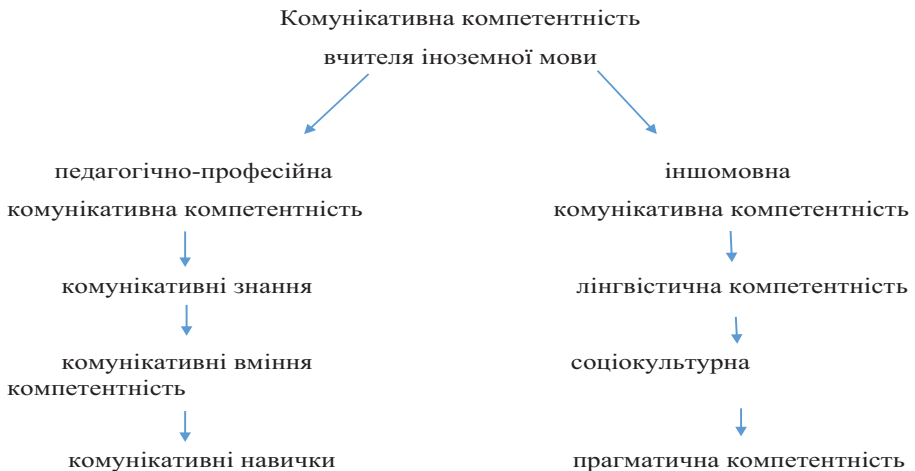
Виклад основного матеріалу. Для розгляду процесу формування комунікативної компетенції педагога потрібно визначити зміст відповідних ключових понять: «ком-

петенція», «компетентність», «комунікативна компетентність». Відповідно до Державного стандарту початкового освіти, компетентність – набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, що складається зі знань, досвіду, цінностей і ставлення, які можуть цілісно реалізовуватися на практиці; компетенція – суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень у певній сфері діяльності людини. Комунікативна компетентність – здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми і віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями [2, с. 3].

Отже, комунікативна компетентність – це здатність встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, що включає систему внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії. Вона передбачає такий рівень взаємодії з оточуючими, який дозволяє в межах своїх здібностей і соціального статусу успішно функціонувати в суспільстві, а також включає певний життєвий досвід, ерудицію, наукові знання тощо [6, с. 35].

Іноземна мова як навчальний предмет відрізняється від інших навчальних дисциплін передусім тим, що його головною метою є формування комунікативних умінь. Перш за все, він виступає і як мета, і як засіб навчання. Нові завдання, що стоять перед вчителем іноземної мови на сучасному етапі вимагають від нього перегляду питань організації уроку іноземної мови, його змісту, методів і прийомів навчання. Предметом уваги і творчого пошуку повинні стати, перш за все, комунікативна спрямованість уроку, посилення його освітнього і розвиваючого потенціалу. Знання особистості кожного учня і врахування його індивідуальних здібностей, рівня розвитку є обов'язковою умовою ефективного навчання іноземної мови.

Тому комунікативна компетентність вчителя іноземної мови має свою особливість і її формування виступає двостороннім процесом:

Для здійснення успішної педагогічної комунікації, створення доброзичливого психологічного клімату, ефективного засвоєння навчального матеріалу вчителю іноземної мови необхідні знання, вміння, навички педагогічної комунікації. Саме комунікативний компонент професійної педагогічної компетентності передбачає вміння встановлювати психологічний контакт з учнями, направляти процес спілкування, підбирати методи взаємодії, мовні уміння, володіти культурою спілкування, здійснювати рефлексії своєї участі в комунікації, передбачати педагогічну ситуацію, організовувати і підтримувати зворотній зв'язок.

Комунікативна компетентність – це знання, вміння та навички, що дозволяють педагогу домагатися цілей в процесах спілкування. Комунікативна компетентність дозволяє легко вступати в міжособистісні контакти, направляти спілкування в потрібне русло. Дуже важливо підкреслити, що комунікативні знання, вміння та комунікативні здібності повинні проявлятися у педагога в процесі всієї його педагогічної діяльності. Комунікативна компетентність – це володіння всіма засобами спілкування, вміння ними користуватися для досягнення своїх цілей.

Комунікативні знання – це знання про способи і засоби взаємодії з оточенням (знання про мову як засіб комунікації, про вербальні і невербальні форми спілкування, про можливості розвитку компонентів усного мовлення для ефектвної взаємодії з дорослими і дітьми, колегами, керівником і батьками).

Н. Волкова визначає комунікативні знання як узагальнений досвід людства в комунікативній діяльності, відображення у свідомості людей комунікативних ситуацій у їх причинно-наслідкових зв'язках і відношеннях; основа для здійснення будь-якої комунікації, самореалізації, збагачення особистісного комунікативного досвіду [1, с. 249].

Поряд з професійними та комунікативними знаннями вчитель повинен володіти знаннями в царині психології і педагогіки: знати характерні психолого-педагогічні особливості учнівського віку, індивідуально-типологічні характеристики особистості, особливості перебігу пізнавальних психічних процесів, форми мотивованої поведінки і закономірності розвитку мотиваційної сфери особистості, основні види та способи педагогічної взаємодії. Уміння бачити індивідуально-психологічні особливості школярів, враховувати їх при виборі форм педагогічної взаємодії може відіграти важливу роль у формуванні мотивації учнів до набуття знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій на уроках іноземної мови.

Іншою важливою складовою професійної компетентності вчителя є комунікативні вміння, які визначаються як вміння розуміти мову оточення і робити свою промову зрозумілою для них, уміння висловлювати свої почуття, думки, плани, бажання, задавати питання, використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування. Комунікативні уміння – комунікативні дії, засновані на

ґрунтовній теоретичній і практичній підготовленості, що дає змогу творчо використовувати комунікативні знання, навички для відображення і перетворення дійсності [1, с. 249].

Комунікативні вміння педагога можна розділити на три групи [3, с. 47-48]:

– власне комунікативні вміння, які виражаються в умінні педагога вступати в контакти з людьми, будувати ділові та особистісно-емоційні стосунки. Це вміння педагога включитися у вирішення особистих проблем учнів, не вдаючись до диктату і не будучи нав'язливим. Від цього багато в чому залежать, зокрема, організаторські здібності вчителя: у встановленні в класі нормального психологічного клімату, в згуртуванні класу, в залученні школярів до занять.

– дидактичні вміння пов'язані з умінням педагога ясно і чітко пояснювати учням навчальний матеріал. Уміння педагога вести навчальний діалог за допомогою питань, заохочувати учнів до обговорення проблеми. До дидактичних умінь відносять також уміння педагога викликати інтерес до свого предмету, передати учням свою захопленість ним. Усі ці вміння, хоча і не є власне комунікативними, все ж базуються на вмінні педагога спілкуватися з учнями.

– ораторські вміння необхідні педагогу для здійснення насамперед освітньо-просвітницької функції. Для цього педагог повинен володіти ерудицією і культурою мови.

Оволодіння комунікативними знаннями, удосконалення комунікативних умінь сприяють виробленню комунікативних навичок – автоматизованих свідомих дій, що сприяють швидкому й точному відображенню комунікативних ситуацій, обумовлюють адекватність сприйняття, розуміння об'єктивного світу, вплив на нього у процесі педагогічної комунікації [1, с. 249].

Комунікація є найважливішим професійним інструментом педагогічної діяльності. **Успішна комунікація – основна мета вивчення іноземної мови.** Через безпосереднє спілкування педагога з учнем здійснюється засвоєння іноземної мови за допомогою мовленнєвого процесу. Саме педагогічні комунікативні здібності та навички допомагають вчителям створювати довірливі взаємини (атмосферу, клімат, особистий контакт), які є суттєвими для саморозкриття учнів без побоювання бути необ'єктивно оціненим. Комунікативна поведінка педагога, заснована на його коректності, гуманного ставлення до учнів, стимулює пізнавальний процес, підвищує мотивацію до навчання. Продуктивна комунікативна поведінка сприяє створенню в процесі навчання позитивної атмосфери, налаштовує на взаємодію.

Ефективність навчання іноземної мови в школі багато в чому визначається рівнем професійного володіння мовою майбутнім учителем. Вимога підготовки висококваліфікованих кадрів знаходить своє відображення і в кінцевій меті навчання у виші, орієнтує студентів на повне оволодіння нормами іноземної мови в усній і письмовій формі, отримання теоретичних знань про мову і вміння ко-

ристуватися ними як практично, так і теоретично для викладання іноземної мови. Специфіка іноземної мови як навчального предмета полягає в тому, що вчитель повинен забезпечити побудову навчального процесу на комунікативній основі з метою забезпечення практичного оволодіння учнями іноземною мовою з урахуванням можливих ситуацій майбутнього педагогічного спілкування. Виконання цього завдання вимагає особливого, професійного навчання студентів іноземної мови.

Саме оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю дає вчителю ві іноземної мови можливість формувати і розвивати творчу свідомість, яка проявляється в умінні поставити і реалізувати мету своєї діяльності і діяльності учнів. Комунікативна компетентність передбачає не тільки формування таких особистісних якостей як товариськість, відкритість у взаємодії з іншими людьми, але і розвиток в учнів практичних умінь, здатності керувати своєю навчальною діяльністю.

Термін «іншомовна комунікативна компетентність» має багато визначень та зазнає переосмислення залежно від того, як змінюється соціальна дійсність, уточнюються цілі навчання іноземних мов у суспільстві. Незважаючи на те, що всі дослідники дотримуються точки зору про багатокомпонентний склад іншомовної комунікативної компетенції, немає однастайності щодо її структури.

В контексті дослідження комунікативної компетенції зарубіжні вчені виділяють від трьох до шести базових компонентів. Ян Ван Ек виділяє такі компоненти як: лінгвістичний, соціокультурний, соціолінгвістичний, стратегічний, дискурсивний, соціальний [9, с. 2-3], чотири компоненти описує Дж. Савіньон: граматичний, соціолінгвістичний, компенсаторний і компетенцію мовної стратегії [10, с. 8]. Науковці М. Кенел та М. Свейн визначили, що комунікативна компетенція складається з: граматичної / лінгвістичної компетенції – знання правил граматики, синтаксису, фонетики, морфології, лексики мови, що вивчається, і вміння їх використовувати; соціолінгвістичної компетенції – знання прагматичного аспекту мовного акту, тобто знання про культурні цінності, норми та інші соціокультурні особливості спілкування, розуміння контексту спілкування, володіння інформацією про соціальний статус, стать, вік партнерів по спілкуванню та вміння використовувати ці знання; дискурсивної компетенції – знання правил згуртованості (граматичні зв'язки) і узгодженості (комбінація комунікативних функцій) різних видів дискурсу; стратегічної компетенції – знання вербальних та невербальних стратегій із метою уникнення комунікативних бар'єрів [7, с. 2]. Відповідно до моделі, запропонованої в документах Ради Європи, комунікативна компетенція складається з трьох компонентів: лінгвістичного, соціолінгвістичного і прагматичного [8, с.108].

Лінгвістична компетенція включає в себе знання про мову, основні фонетичні, лексичні, граматичні, словотворчі явища і закономірності функціонування

досліджуваної іноземної мови, її функціональні різновиди, уявлення про те, що в мові змінюється, які аспекти в ньому найбільш актуальні, яка роль мови в житті суспільства і людини. Педагог повинен мати необхідні лінгвістичні знання про структуру рідної та іноземної мов; володіти аналізом порівняння лінгвістичних явищ у рідній та іноземній мовах з метою визначення можливих переносів і запобігання явища інтерференції, знати основи риторики, бути ознайомленим з літературою та культурою країни, мова якої вивчається.

Соціолінгвістична компетенція вчителя іноземної мови передбачає здатність організовувати свою мовну поведінку відповідно до ситуацій спілкування з урахуванням комунікативної мети, намірів, соціальних статусів, ролей комунікантів і атмосфери спілкування відповідно до соціолінгвістичної норми, використовувати і перетворювати мовні форми відповідно до ситуації. До сфери соціолінгвістичної компетенції відноситься, в тому числі, вміння організувати педагогічне спілкування і враховувати конкретну педагогічну ситуацію, складається з вміння користуватися реаліями, особливими мовними зворотами, специфічними правилами мовного спілкування, характерними для іноземної країни, тобто своєрідність в мові, яке свідчить про вплив звичаїв, культури. У зв'язку з орієнтованістю на соціальні норми соціолінгвістичний компонент має великий вплив на мовне оформлення спілкування між представниками різних культур.

Прагматична компетентність – це сукупність знань, правил побудови висловлювань, їх об'єднання в текст (дискурс), вміння використовувати висловлювання для різних комунікативних функцій, вміння будувати висловлювання іноземною мовою відповідно до особливостей взаємодії комунікантів. Виражається в здатності побудови висловлювання відповідно до комунікативної і прагматичної мети. Прагматична компетентність складається з а) знання правил побудови висловлювання, їх об'єднання в текст (компетенція дискурсу);

б) вміння використовувати висловлювання для виконання різних комунікативних функцій (функціональна компетенція);

в) вміння послідовно будувати висловлювання відповідно до схем взаємодії (компетенція схематичної побудови мови).

Компетенція дискурсу включає вміння впорядкувати пропозиції в єдиний зв'язний текст з урахуванням теми, стилю спілкування, впливу на співрозмовника та ін. Оволодіння прагматичною компетенцією включає наступні аспекти: ступінь адаптації до мовних ситуацій, уміння вести діалог, розвиток теми висловлювання, цілісність і зв'язність висловлювання [8, с.123].

Висновки. Саме комунікативну компетенцію вчителя іноземної мови слід формувати у двох напрямках, розвиваючи як професійну педагогічну комунікацію, так й іншомовну компетентність. Саме ці дві складові комунікативної підготовки визначають успішного вчителя, спроможного організувати навчання іноземної мови на високому професійному рівні, забезпечити доброзичливий

психологічний клімат на уроках іноземної мови, створити сприятливі умови для спілкування іноземною мовою усіх учнів та стимулювати учнів навчання.

Література:

1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: https://derzhavniy_standart_bazovoi_i_povnoi_zagalnoi_sere.pdf
3. Ильин Е. П. Психология для педагогов. СПб.: Питер, 2012. 640 с.
4. Концепція Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainskashkola.compressed>.
6. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування) /С.Д. Максименко, М.М. Заброцький. К.: Главник, 2005. 112 с.
7. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів / Укл. А. Дербеньова, А. Кунцевська. Х.: Основа, 2009. 191 с.
8. Canale M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics* / M. Canale, M. Swain. 1980. Vol. 1. P. 1-47.
9. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge University Press, 2001. 241 p.
10. Ek van J.F., Trim L.M. Threshold 1990, Cambridge University press. 184 p.
11. Savignon, S. J. Communicative Competence: Theory and Classroom Practice. New York: McGraw-Hill, 1997. 272 p.

EFFICIENCY OF THE REGIONAL PEDAGOGICAL SUPPORT SYSTEM FOR THE GIFTED

Kabanets Maryna

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of Language Training Department,

The article highlights key elements of the regional system of pedagogical support of gifted pupils and the main conditions for its effective functioning.

Key words: gifted students, pedagogical support, regional system, system efficiency

The system of pedagogical support of gifted schoolchildren consists of interconnected and interdependent components: objects, subjects of support, purpose, content of pedagogical support, means of pedagogical communication (forms and methods of work), conditions of effective pedagogical support. The integrity of the system of pedagogical support is ensured by integration and interaction of its components.

The object of pedagogical support is a gifted or potentially gifted student. The subjects of pedagogical support are all, so-called stakeholders, that is, people who are responsible for education and upbringing of a gifted child and who the effectiveness of support depends on. These are teachers, parents, psychologists, head teachers of the educational institution of, city or district authorities, and oblast educational departments, extracurricular teachers, pedagogical staff of the territorial branches of the Junior Academy of Sciences of Ukraine, regional institutes of postgraduate pedagogical education, and others.

The purpose of the pedagogical support system of gifted pupils is to create

favourable conditions for maximizing identification and development of student's personal abilities and talents for his fullest self-realization and effective implementation of his abilities in future professional activities [2]. The goal determines the content, forms and methods of supporting gifted students, peculiarities of teacher training, and specifics of students' activities.

Teachers' support of gifted students involves giving them an opportunity to learn with the optimal tension of intellectual forces, at the appropriate level of difficulty, with a high level of consciousness of assimilation of the material, with the provision of optimal depth of knowledge. This is realized through the content of support, which includes:

- development of legislative documents regulating education of gifted children;
- organization of the search process, identification and selection of gifted and potentially gifted children;
- selection and implementation of special programs that meet the needs of gifted children;
- involvement of gifted children in research activities;

- involvement of gifted children in participation in intellectual competitions, olympiads;
- involvement of gifted children in extracurricular activities that promote their successful socialization, develop their personal traits, ensure development of spirituality of the personality and their creative self-realization;
- psychological and pedagogical support of gifted pupils;
- encouragement and financial support of gifted children.

Means of pedagogical communication, that is, forms and methods of work with gifted students include: attending classes older than the child's age; group acceleration; skipping a year of study; early admission to higher education institutions; partnership between schools and other institutions, such as universities, non-profit organizations; attending university lectures and classes by gifted students; extracurricular activities; self-study; individual mentoring; profiling the training of gifted schoolchildren; problem solving learning; application of innovative pedagogical technologies, etc.

The regional system of pedagogical support of gifted pupils will be efficient under the following conditions:

- creating coordination councils at Departments of Education and Science of Oblast State Administrations, which is responsible for gifted education, to determine guidelines for the regional policy on development of children's giftedness, development of regional integrated programs and coordination of activities of educational institutions of regional

subordination, city and district education departments and institutions of higher education;

- strengthening the role of regional institutes of postgraduate pedagogical education in coordinating activities aimed at the search, identification and pedagogical support of gifted pupils; All-Ukrainian students' olympiads and competitions; teachers' continuing professional development on different aspects of giftedness; creation of a database of diagnostic methods for identification of giftedness and scientific and methodological materials on training and upbringing of gifted pupils; generalization and dissemination of advanced pedagogical experience regarding pedagogical support of gifted pupils; creation of a regional database of gifted children and youth;
- using contemporary scientific concepts of giftedness, scientifically grounded approaches while developing programmes and strategies for gifted children, creating favourable conditions for revealing of students' abilities, using innovative methods and organisational forms of work with the gifted.

References:

1. Freeman, J. Counselling the Gifted and Talented // *Gifted Education International*, 2005. – Volume 19, issue 3. – Pp. 245-252.
2. Kabanets M. Regional Policy in Gifted Education in Donetsk Region // *Spirituality of a Personality: Theory, Methodology and Practice: Collection of research materials / Editor-in-Chief Galyna P. Shevchenko. – Issue 1 (70). – Severodonetsk: Publishing House of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, 2016. – Pp. 51-59.*

МОРАЛЬНО-ПРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ УЧАЩИХСЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ ПРОШЛОГО

Череп Андрей Дмитриевич

соискатель кафедры социальной педагогики и социальной работы ГБУЗ «Прикарпатский национальный университет имени Василя Стефаника»

Ключевые слова: мораль, нравственность, воспитание, учащиеся, педагогическое, наследие.

Школа – это жизненное пространство ребенка. Ведь и здесь он не просто готовится к жизни, а живет. Поэтому воспитательная работа планируется так, чтобы способствовать становлению личности как творца и проектировщика жизни, гармонизации и гуманизации отношений между учениками и педагогами, школой и семьей, руководствуясь идеями самоценности детства, демократического диалога между поколениями.

Изучая состояние проблемы воспитания нравственных чувств в мировой психолого-педагогической литературе, мы пришли к выводу, что она еще в древнем мире была актуальной. Поэтому им принадлежала приоритетная роль в рассмотрении важных законов нравственного развития общества.

Уже Аристотель был убежден, что не столько ум, сколько верно направленное движение чувств служит началом добродетели [3, с. 16-26].

Платон, развивая идеи Сократа, пришел к выводу, что от Бога каждому человеку с рождения дана своя добродетель. Высшей из них, развитым ин-

теллектом, – обладают философы и правители. Воинам, призванным охранять границы государства, присущи мужество и храбрость, низшим слоям населения – умеренность и послушание. Высшая добродетель – справедливость – требует, чтобы каждый человек в обществе занимал предназначенное ему место [3].

В эпоху Возрождения в европейской педагогике основным стало гуманистическое направление (М. Монтень, Т. Мор, Дж. Локк, Ф. Рабле, Э. Роттердамский и др.).

Взгляды ученых были порой очень своеобразными. Например, М. Монтень, Дж. Локк рассматривали конкретные чувства субъекта как страдающего существа, имеющего жалкий вид в своих бедах. Они выделяли чувственность как форму индивидуальной активности.

Наиболее убедительной представляется нам позиция Я.А. Коменского, выделяющего в гуманистическом воспитании воспитание чувств гуманизма, демократичности, патриотизма, любви к труду, правдивости, честности и других благородных пережива-

ний. Он подчеркивает, что все знания, предназначенные детям, должны быть предоставлены их чувствами, чтобы чувства регулировали ум. В своей книге «Мир чувственных вещей в сказке» Я.А. Коменский выдвигает и другие идеи: признание внешних органов чувств у детей главными источниками познания; развития внешних органов чувств. Это необходимо, поскольку они являются главным источником обучения [32, с. 106-142].

Чуть позже Ж.Ж. Руссо провозгласил: «Существовать – значит чувствовать, потому что чувства стоят несравненно выше разума» [48, с. 16-25]. Автор также обращает внимание на воспитание в человеке гуманистических чувств доброты и бескорыстия. Его идеи о приоритете чувств над разумом поддержали И. Песталоцци, Р. Оуэн [40, с. 127].

Известный педагог К. Ушинский был убежден, что ни слова, ни мысли, ни даже поступки наши не выражают так ясно и верно нас самих и наши отношения к миру, как наши чувствования, у них осязаемый характер не отдельной мысли, не отдельного решения, а всего содержания души нашей [66, с. 96].

Существенным является то, что психолого-педагогическая наука Украины была тесно взаимосвязана с мировой психолого-педагогической наукой. Еще в XVI-XVII веках из Западной Европы в Украину проникли передовые гуманистические идеи, нашедшие свое воплощение в философской концепции Г. Сковороды. Философ призывал развивать духовное сознание челове-

ка, «хранить сердце» и воспитывать его через добродетель и служение обществу на основе народных традиций.

Т. Шевченко в своем творчестве определил этическое чувство не только как «дар природы», но и исторически и социально сформированное чувство, которое необходимо воспитывать в детях с раннего детства.

Позже А. Вишневский и Г. Ващенко раскрыли национальный нравственный идеал воспитания, в основе которого заложены кроме национальных ценностей, еще и общечеловеческие гуманистические идеалы.

Подобны к принципам древних философов (воспитание личным примером, обращение в воспитании к народным традициям, ритуалам, к чувствам воспитанников) и взгляды педагогов (А. Богущ, А. Макаренко, С. Русова, М. Стельмахович, В. Сухомлинский и др.).

А. Макаренко считал, что обучение становится воспитанием, когда оно несет идею науки через ум в сердце человека, в его чувства, источником силы первобытного воспитания является личный пример [66, 62].

Другие педагоги переносят цель обучения несколько в другую сторону, а именно, обращают больше внимания на художественные предметы: художественную литературу, музыку, рисование, резьбу по дереву, экскурсии в красивые места и т.д. Они видят в искусстве действенное средство воспитания эмпатии, поскольку ничто так, как искусство, не дает возможности понимания другого человека.

Как луч, пронизывающий суть человеческих поступков, видит чувства В. Сухомлинский, а нравственность он использует как главный компонент в своей педагогической системе [58]. Также он важное место отводит искусству, музыке как средству воспитания, но прежде всего, фольклорной, так как школа, он считал, немыслима без национальной почвы, она обязана хранить национальную культуру и при этом органично сочетать и утверждать общечеловеческие и национальные ценности. Автор убежден, что необходимо воспитывать в душах детей чувствительность к тончайшим оттенкам мыслей и чувств других людей, в младшем школьном возрасте нормы морали раскрываются, прежде всего, в конкретном, эмоциональном выразительном контексте – поступке. Ученый отмечает: если воспитывать по схеме – пойми, что я тебе говорю; почувствуй то, что я хочу закрепить в твоей душе, и ты будешь хорошим человеком, – все это приведет к тому, что высокие слова в сознании ребенка обесценятся. К чувству нужно подвести, его следует вызвать, пробудить эмоциональной ситуацией [58].

Мастерство нравственного воспитания заключается в том, чтобы ребенка, с первых шагов его школьной жизни, убеждали его собственные поступки, чтобы в словах воспитателя он находил отзвуки собственных мыслей и переживаний, рождающихся в активной деятельности», – писал В.Сухомлинский. «Богатство духовной жизни начинается там, где благородная мысль

и моральное чувство, сливаясь, живут в высоконравственном поступке» [Духовный мир школьника (подросткового и юношеского возраста) [Текст]: научно-популярная литература / В.А. Сухомлинский. М.: Гос-ое учебно-педагогическое изд-во мин-ва просвещения РСФСР, 1961. – 221 с.].

В. Сухомлинский считал, «чтобы нравственный идеал стал реальностью, – писал, – надо учить человека правильно жить, правильно поступать, правильно относиться к людям и к самому себе. Учитель становится воспитателем, лишь овладев тончайшим инструментом воспитания – наукой о нравственности, этикой. Этика в школе – это «практическая философия воспитания» [Как воспитать настоящего человека [Текст]: (советы воспитателям) / В. А. Сухомлинский. – К.: Радянська школа, 1975. – 236 с. , с6].

Автор украинской этнопедагогики М. Стельмахович, исследуя процесс нравственного воспитания, обращает внимание на сходство норм христианской этики с основами украинского национального воспитания. Они предусматривают воспитание в детях традиционных национальных нравственных достоинств, которые присущи украинскому народу: не убий и не завидуй, не заглядывай на чужое, избегай преступного образа жизни, храни честь народа и родных, почитай ближнего. Ученый подчеркивает, что в украинской народной философии «Бог – это Абсолют истины, добра и справедливости». Украинский язык имеет много устойчивых выражений

со словом «Бог» типа: «Бойся Бога», «Бог даст», «С Богом», «Ради Бога», «Слава Богу» и т.д. [57].

В современной философии существует мнение (В. Блюмкин, Г. Гумницкий, Т. Цырлин и др.), согласно которому мораль общества существует лишь тогда, когда она адресуется нравственным чувствам человека: совести, долга, гуманности, справедливости и т.д. Исключите из рассмотрения эти чувства, и от нравственности ничего не останется.

Особенно остро стоит проблема воспитания эмоционально-нравственной сферы детской личности в современной отечественной науке. Ведущие украинские ученые (И. Бех, А. Богуш, В. Киричек, А. Кононко, А.Савченко, А. Чебыкин, А. Щербо и др.) отмечают ее важную роль в процессе формирования инновационного национального образования, строящегося на гуманистических идеалах.

В то же время направленность усилий на раскрытие и развитие внутренних возможностей ребенка, его потребностей, интересов, эмоций и чувств требует эффективных методов и средств воздействия на детей через их эмоциональную сферу. Поэтому существуют разработанные инновационные воспитательные технологии (И. Бех), в которых представлены общие направления для решения социально-нравственных задач, способствующих духовному росту школьников. Ведущая роль здесь принадлежит личностно-ориентированному воспи-

танию, основанному на общечеловеческих идеалах, что существуют по законам Истины, Добра и Красоты.

Общечеловеческие идеи гуманистического эмоционально-нравственного воспитания особенно близки украинскому менталитету. Подтверждением тому является украинская народная педагогика.

Литература:

1. Большая этика / Пер. с древнегреч. Т.А. Миллер /Аристотель //Соч. в 4 т. Т. 4. – М.: Мысль, 1983.
2. Каменский Я.А. Великая дидактика. Пампедия // Я.А. Коменский, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, ИХ. Песталоцци. Педагогическое наследие. – М., 1987. – С. 5-137.
3. Руссо Ж.-Ж Письма о морали. Эмил, или О воспитании // Руссо Ж.-Ж. Педагогические сочинения в 2-х т. – М., 1981. – С. 16-371.
4. Ушинський К. Д. Педагогічна спадщина в сучасній практиці виховання і навчання. – К.: Вища школа, 1980. – С. 96.
5. Стельмахович М. Г. Українське національне виховання // Розкази онуку. – 1993. – № 8. – С. 3-8.
6. Сухомлинский В. А. Избранные педагогические сочинения [Текст]: в 3-х т. Т. 3 / В.А. Сухомлинский ; сост.: О. С. Богданова, В. З. Смаль. – М.: Педагогика, 1981. – 640 с.
7. Сухомлинский В. А. Духовный мир школьника (подросткового и юношеского возраста) [Текст]: научно-популярная литература / В.А. Сухомлинский. М.: Гос-ое учебно-педагогическое изд-во мин-ва просвещения РСФСР, 1961. – 221 с.
8. Сухомлинский В. А. Как воспитать настоящего человека [Текст]: (советы воспитателям) / В. А. Сухомлинский. – К.: Радянська школа, 1975. – 236 с.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «НАРИСНА ГЕОМЕТРІЯ»

Ребрій А.М.

старший викладач,
Сумський національний аграрний університет;

Рибенко І.О.

старший викладач,
Сумський національний аграрний університет.

Анотація

Важливим завданням при підготовці майбутніх фахівців є впровадження новітніх комп'ютерних технологій при вивченні навчальної дисципліни «Нарисна геометрія». Це питання є актуальним, у зв'язку з чітко окресленими вимогами щодо розвитку інформаційного суспільства.

Процес освіти потребує застосування нових підходів до розробки навчальних матеріалів із використанням мультимедійних засобів. Це дає підстави сподіватися, що за допомогою даних засобів сприйняття та засвоєння навчального матеріалу студентами значно підвищить зацікавленість учнів у досліджуваній дисципліні, рівень орієнтування по темі і ступінь засвоєння матеріалу.

Ключові слова: нарисна геометрія, комп'ютерні технології, мультимедійні засоби, просторове уявлення, тривимірне зображення.

Keywords: descriptive geometry, computer technologies, multimedia, spatial representation, three-dimensional image.

Головним завданням вищих навчальних закладів є не тільки підготовка професійно утвореного, здатного до самостійного прийняття рішень фахівця, але й підготовка його до успішного входження на ринок праці, розвиток у нього активної життєвої позиції, вміння самостійно розвиватися далі як особистість.

Людина пізнає світ, переробляючи різноманітну інформацію, що поступає до неї ззовні, на ту, яка сприймається органами чуття. За даними різ-

них джерел, до 92% інформації про стан навколишнього світу потрапляє до людини через органи зору. На певному етапі свого розвитку людина навчилася за допомогою зображень передавати інформацію різного призначення. Це могли бути зображення як емоційного характеру (живопис, графіка, скульптура), так і зображення, що несуть конкретну інформацію з виконання різного роду операцій. Усі ці зображення збудовані за певними правилами. Саме ці правила і розгля-

даються нарисною геометрією – наукою, що вивчає просторові властивості об'єктів і правила виконання їх зображень.

Нарисна геометрія допомагає зрозуміти геометричну основу навколишнього світу, побачити його просторові зв'язки, навчити графічному моделюванню різних процесів і явищ. Усе це сприяє розвитку просторового мислення і, тим самим, творчих здібностей людини. Ця дисципліна допомагає вирішувати завдання, пов'язані з визначенням розмірів, форм і положення в просторі ліній, поверхонь, тіл та їх перетин за допомогою побудови зображень на площині. Властивості геометричних фігур досліджуються по їх ортогональним проекціям. Побудова проекцій вимагає знання основ планіметрії і стереометрії, а також володіння мистецтвом кресляра. Нарисна геометрія широко застосовується в архітектурі і інженерній справі. Вона входить до групи загально-технічних дисциплін, що складають основу інженерної освіти, вчить грамотно володіти виразною технічною мовою – мовою креслення, вмінню складати і вільно читати креслення, вирішувати різні інженерно-технічні завдання.

Крім того, вивчення нарисної геометрії студентами сприяє розвитку їх просторових уявлень – якостей, що характеризують високий рівень інженерного мислення та необхідних для вирішення прикладних завдань. У процесі вивчення нарисної геометрії також розширюється загальнонауковий кругозір, розвиваються навички

логічного мислення, уважність, самостійність, спостережливість, охайність та інші якості, розвиток яких є одним із завдань навчання і виховання у вищих навчальних закладах. Креслення в нарисній геометрії займає провідне становище, причому виконується воно не в аксонометричних, а в ортогональних проекціях і для з'ясування положення об'єкта в просторі вимагає певних розумових зусиль. Особливими труднощами для більшості студентів є уявлення просторових фігур, а багато розділів дисципліни безпосередньо пов'язані з тривимірним зображенням. Так як нарисна геометрія вивчає форму, розміри та взаємне розташування різних геометричних об'єктів в просторі, то важливим аспектом її вивчення є принцип наочності.

Для багатьох студентів вивчення дисципліни «Нарисна геометрія» є досить складним, так як вона є абсолютно новою для них дисципліною. Перш за все, це слабкі знання, отримані в школі в геометро-графічній області, недостатньо розвинуті уявлення про форму предмета в просторі, невміння аналізувати просторові форми за їхніми зображеннями і синтезувати геометричні фрагменти в єдине ціле. До недостатніх знань додається ще й невміння конспектувати лекції, необхідність освоювати і вводити в уживання величезну кількість нових термінів, умовних скорочень і спрощень, відсутність достатнього досвіду роботи з креслярськими інструментами, невміння працювати з навчальною та довідковою літературою [1].

В даний час комп'ютерна графіка є найбільш наочним і ефективним засобом представлення інформації [2]. Візуалізація навчального матеріалу за допомогою графічних пакетів надає величезну допомогу в сприйнятті і розумінні досліджуваного матеріалу, дозволяє студентам уявити і зрозуміти складний теоретичний матеріал з нарисної геометрії, підвищити рівень їх графічної підготовки [3]. Найбільшу ефективність дає використання тривимірної комп'ютерної графіки. Показ електронних слайдів з тривимірними моделями сприяє підвищенню у студентів усвідомлення відображення різних просторових об'єктів на площині, розвитку їх просторового мислення.

Широко використовується тривимірна графіка у вирішенні задач нарисної геометрії при проектуванні просторових геометричних об'єктів на площини проєкцій.

Участь України в Болонському процесі та розвиток освіти потребують застосування нових підходів до розробки навчальних матеріалів. Враховуючи складнощі сприйняття вчорашніми школярами завдань моделювання геометричних об'єктів, доцільним є використання динамічної візуалізації змісту дисципліни. За допомогою мультимедійного підручника, який містить анімовані ілюстрації, підтверджуються і роз'яснюються основні положення нарисної геометрії, демонтується хід різних процесів за участю геометричних об'єктів, проводиться поетапне виконання геометричних побудов, які використовуються при

розв'язанні складних для розуміння задач.

Підручник має оригінальну структуру і дозволяє послідовно ознайомитися з такими основоположними питаннями як об'єкти простору та їх співвідношення, утворення геометричних об'єктів, способи побудови зображень та їх властивості та інше.

Підручник побудований таким чином: студенту надається текст, що містить виділені кольором ключові слова, які виконують функцію гіперпосилань. Під час звернення до них здійснюється виведення на екран відповідних відеофрагментів поряд з текстом. Використання гіперпосилання може бути неодноразовим, що забезпечує можливість повторного розгляду ілюстрацій. Викладений матеріал відповідає робочій навчальній програмі дисципліни [4].

Наочність і інтерактивність електронного видання дозволяє значно підвищити зацікавленість учнів у досліджуваній дисципліні, рівень орієнтування по темі і ступінь засвоєння матеріалу.

Багаторічний досвід викладання дисципліни з використанням мультимедійних засобів дає підстави сподіватися на те, що за допомогою цих засобів сприйняття та засвоєння навчального матеріалу студентами стане більш активним та усвідомленим. Поява та удосконалення сучасних обчислювальних засобів, що дозволяють створити статичні або динамічні зображення найскладнішого характеру, робить роль нарисної геометрії ще важливішою.

Література

1. Лунина И. Р., Покровская М. В., Резчикова Е. В. Об опыте интеграции педагогических технологий в техническом университете // Высшее образование в России. 2013. № 2. С. 90-95.
2. Легкова И.А. О применении современных компьютерных технологий при обучении графическим дисциплинам / И.А. Легкова, С.А. Никитина. – НоваИнфо, №54. – 2016. – Том 2. – С. 230-232.
3. Легкова И.А. Влияние использования информационных технологий на графическую подготовку обучающихся / И.А. Легкова, С.А. Никитина. – Фундаментальные и прикладные исследования в современном мире: материалы XI международной научно-практической конференции. – С.-Петербург, 2015. – №12-3. – С. 109-112.
4. Слободський Р.Б., Тормосов Ю.М. Нарисна геометрія: Мультимедійний підручник для вищих учбових закладів / Під редакцією Ю.М. Тормосова. – 2007.

РОЗВИТОК М'ЯКИХ НАВИЧОК ПРИ НАВЧАННІ ШКОЛЯРІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Матюха Г.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Соколова А.С.

студентка магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет

ім. Богдана Хмельницького

Ключові слова: м'які навички, інтерактивні методи, групова робота

Keywords: soft skills, interactive methods, group work

Зміни на сучасному ринку праці накладають відбиток і на систему освіти. Все більш важливими стають не вузькопрофільні знання, а універсальні м'які навички (від англ. *soft skills*), опанувавши якими людина отримує можливість отримати роботу практично в будь-якої корпорації, що працює за сучасними законами. Щороку публікуються списки зникаючих професій, в які входять представники ручної, конвеєрної праці, такі як сортувальники пошти, касири, офісні клерки та інші [5]. У подібній ситуації в зоні ризику опиняються ті учні, які навчаються за старими системам, орієнтованими на точкові знання. Саме тому підхід до навчання потребує великих змін.

На протязі вже більше 10 років в контексті освіти використовується словосполучення «інтерактивні методи» – набір інструментів, за допомогою яких в освітньому процесі серйозно змінюються акценти. Якщо раніше головним був учитель, то тепер все більше уваги приділяється потребам, ін-

тересам і запитам учнів. Одними з піонерів у вивченні інтерактивних методів в Україні є О. Пометун і О. Пироженко. Вчені класифікують інтерактивні методи і виділяють: технології кооперативного навчання, колективно групового навчання, ситуативного моделювання та обробки дискусійних питань [3]. Використання методів кожної з чотирьох груп дозволяє розвинути м'які навички, не відволікають від вивчення конкретного предмета, в нашому випадку – англійської мови.

При кооперативному навчанні клас учнів поділяється на невеликі групи по 2-3 школяра в кожній, перед якими ставляться конкретні завдання. Однією з вправ для подібного поділу є «Дебати», які можуть проводитися в абсолютно різних форматах. Головним правилом дебатів є опанування, одна команда захищає власну точку зору, інша намагається її спростувати, при цьому, кожен учасник кожної команди висловлюється по черзі. Формат

40-45-хвилинного уроку дозволяє організувати дебати за участю декількох команд. Перевага дебатів з лінгвістичної точки зору в тому, що вони сприяють формуванню в учнів мовленнєвих комунікативних вмій аудіювання, говоріння, читання та письма [1]. Крім того, дебати розвивають уміння роботи в команді, стратегічні вміння презентації своїх ідей і критичного мислення – важливі м'які навички, які оцінить будь-який майбутній роботодавець.

У колективно-групового навчання акцент зміщується з маленької проблеми на велику. При цьому весь клас або колектив учнів працює над одним завданням, для вирішення якого необхідно задіяти велику кількість ресурсів. Подібний вид діяльності є імітацією роботи будь-якої великої організації, ефективність якої залежить від злагодженості дій всіх її підрозділів, що знову готує учнів до життя за стінами школи. Прикладом подібного завдання може бути підготовка газети/журналу англійською мовою про актуальні події в житті міста/країни.

Для маленької групи з 3-4 учнів ця задача може виявитися складною і, в результаті, нездійсненою. У великій групі такої проблеми не буде. Спільними зусиллями розробляється план дій, кожен отримує своє завдання, і крок за кроком учні приходять до досягнення спільної мети. При цьому все спілкування відбувається англійською мовою. Вона засвоюється краще завдяки тому, що процеси, які відбуваються при її вивченні є невідривними від реальності.

Під технологіями ситуативного моделювання маються на увазі рольові та симуляційні ігри (імітаційні ігри, які відтворюють будь-які явища навколишньої дійсності: учасники симуляційної гри реагують на конкретну ситуацію в рамках завдання, чітко виконуючи інструкцію, яку вчитель надає покровоко) [4].

Отже, під час симуляційної гри учні приміряють на себе незвичайні для них, проте реальні ролі і образи. Це сприяє по-перше, розвитку широти мислення, по-друге, розвитку іншомовних мовленнєвих здібностей учнів: для розповіді про свої дії та емоції використовуються нові англійські слова. Однією з головних проблем при викладанні будь-якого предмета є те, що учень не бачить зв'язку між навчальним матеріалом і тим, як його можна застосувати в реальному житті. Симуляційні та рольові ігри допомагають вирішити цю проблему завдяки створенню на уроках ситуацій дійсності, які спонукають до роздумів [6]. Найчастіше ці ігри викликають дуже різні емоції у різних учнів, що сприяє живому діалогу зі спробами виразити ці самі емоції. Крім того, велика частина сучасних корпорацій створює клієнтоорієнтовані продукти – різного плану рекламні проспекти. Використання під час уроку англійської мови такої продукції допомагає учням поставити себе на місце іншої людини та інсценувати потенційного працівника і роботодавця, уявити їх почуття. Сформовані таким чином навички і вміння поводитися в

тій чи іншій ситуації буде допомагати учням у майбутньому.

Простим, але від цього не менш ефективним інструментом є техніка обробки дискусійних питань. Усі учні колективно обговорюють рішення великої проблеми, поступово наближаючись до нього маленькими кроками. Учитель задає тему, після чого кожен учень отримує можливість висловити власну думку в форматі відкритого діалогу. Тут не існує неправильних точок зору, і дискусія триває до тих пір, поки кожному є, що сказати. При цьому учнів спонукають фіксувати основні тези обговорення, щоб потім можна було простежити шлях, за яким воно розвивалося. Найчастіше в подібних дискусіях встановлюється часовий ліміт на одного спікера, наприклад, одна хвилина, що накладає додаткову відповідальність на кожного, хто говорить. Така ситуація змушує учнів підбирати слова і продукувати своє висловлювання максимально чітко і наповнювати його смисловим навантаженням.

Незважаючи на велику ефективність усіх вищенаведених методів, їх використання може не принести очікуваних результатів. Про це попереджає Т. Коваль, на думку якої, інтерактивне навчання іноземної мови передбачає раціональне використання всіх можливих навчальних інструментів (методів, прийомів, способів и форм навчання) в комплексі. Метою такого навчання є досягнення певного рівня іншомовної компетентності, а способи її реалізації обираються відповідно до

цілей навчання та вікових та індивідуальних особливостей учнів [2]. Це означає, що при виборі будь-якого інтерактивного методу навчання вчитель повинен чітко розуміти його мету і уявляти очікувані результати, враховувати психологічні характеристики учнів саме цієї групи і передбачати, наскільки емоційно буде сприйнятимими те чи інше завдання. У разі правильного розрахунку можна сильно підвищити ефективність уроків англійської мови, а в разі неправильного – втратити контакт з аудиторією і погіршити відносини і результати навчання.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Гернер М.В. Использование технологии «Дебаты» на уроках английского языка [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://festival.1september.ru/articles/572341/>
2. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс] // Режим доступу до статті: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/546/451>
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В.. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. А.С. К., 2004 – 192 с.
4. Симуляції або імітаційні ігри [Електронний ресурс] // Режим доступу до статті: <https://helpiks.org/1-100582.html>.
5. Top 20 disappearing jobs [Електронний ресурс] // Издание Forbes, 2013. – Режим доступу: <https://www.forbes.com/pictures/lmj45ighg/top-20-disappearing-jobs> (дата обращения 16/02/2019).
6. Чекаль Г.С., Палій О.А., Потапенко С.І., Андрійко І.Ф. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх закладах: Підр. для студентів вищих навчальних закладів. Ніжин., 2010. – 322 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ ЗАСОБАМИ ФОЛЬКЛОРУ

Сірант Неля Петрівна

асистент кафедри початкової та дошкільної освіти

Львівського національного університету імені Івана Франка

У фольклорі закладені колосальні можливості для естетичного виховання молодого покоління, оскільки завдяки глобальності й недиференційованості форм відображення дійсності, він адекватний дитячому естетичному сприйняттю і творчості. Фольклор (з англ. *folklore* – народна мудрість, народне знання) як категоріальне явище увів англійський археолог У. Дж. Томс, опублікувавши 22 серпня 1846 р. в щотижневнику «The Atheneum» невелику за обсягом статтю «Folk-Lore». Як дослідник пам'яток матеріальної культури автор хотів за допомогою цього терміна підкреслити їх зв'язок із проявами духовного життя народу – зі звичаями, звичками, обрядами, забобонами, баладами, прислів'ями тощо давніх віків [3, с. 3]. З-поміж українських учених уперше термін «фольклор» почав уживати М. Драгоманов, підготувавши реферат «З італ'янської й французької літератури про народню словесність. (Одповідь д. Ів. Франкові)» [2]. Цей реферат був виголошений І. Франком 8 грудня 1883 р. перед членами ««Етнографічно-статистичного гуртка». Отже, завдяки М. Драгоманову, а згодом – І. Франку цей термін було введено в науковий обіг, закріпивши розмежування етнографії та

фольклористики, першої – як історичної галузі знань, а другої – як класичної філологічної дисципліни.

У широкому розумінні фольклор трактується як складова традиційної народної культури, колективна творчість груп або індивідів, що заснована на традиціях і виступає адекватним вираженням культурної і соціальної самобутності. Форми фольклору (фольклорні жанри) включають мову, усну літературу, музику, танці, звичаї, ремесла та інші види художньої творчості.

Фольклор має лише йому притаманні особливості, найхарактернішою з яких є усна форма творення й побутування. Узагальнені форми життя, виховання, навчання, спостережливості втілювалися в рідному слові, закріплювались, передавались із вуст у вуста, шліфувались, набували значимості «народних перлин», які одне покоління передавало іншому як найдорожчу спадщину [1, с. 60 – 61].

Теоретичне осмислення ролі фольклору як засобу народної педагогіки було предметом наукового пошуку відомих фольклористів, етнографів, культурологів, істориків, письменників, педагогів. Важливе значення для дослідження народного фольклору,

його всебічного висвітлення у науковій і художній літературі мали праці В. Гнатюка, М. Гоголя, М. Грушевського, М. Драгоманова, Ф. Колесси, З. Кузелі, О. Роздольського, Лесі Українки, І. Франка, Т. Шевченка та ін.

Фольклор як єдина народна художня культура, поєднує всі основні види мистецтва, надає усій системі виховання дітей комплексного характеру. Синтезуючи різні види художньо-естетичної діяльності, процес засвоєння фольклорного твору забезпечує цілеспрямований розвиток основних систем сприйняття дитини. Одночасно створюються умови для формування різнобічних і цілісних естетичних уявлень [4].

Практикою доведено, що фольклор із найперших років сприяє формуванню естетичного ідеалу особистості дитини, відкриває широкий простір для творчості, імпровізації, вигадки, тобто виступає необхідним засобом естетичного виховання. Відображаючи дійсність в образній, конкретно-чуттєвій формі, фольклор служить найважливішим етапом у розвитку мислення дитини, надаючи їй можливість вперше «вийти» зі світу предметно-наочного в сферу невидимого, реально не представлено.

Доступність і зрозумілість фольклору дає змогу дитині постійно утримувати у фокусі уваги свій внутрішній світ, роздумуючи над власною інтерпретацією художнього образу. Повноцінне, глибоке засвоєння фольклору забезпечує здатність оперувати одержаними знаннями: дитина використо-

вує «плоди» засвоєння фольклору в повсякденній життєдіяльності, наділяє їх власним сенсом у грі, спілкуванні, ділиться ними з ровесниками. У практиці спілкування дітей фольклор сприяє розгортанню партнерських відносин, «підказуючи» форми рівноправної, справедливої співпраці.

Фольклор як складова художньої педагогіки сприяє розвитку естетичного сприйняття навколишньої дійсності, оскільки «втягує» дитину в яскраву, емоційну, афективну, динамічну подію її життя, особливим чином структуровану й організовану. Таким чином, фольклор сприяє переведенню естетичних емоцій в естетично цілеспрямовані дії, активізує перетворення естетичних установок і критеріїв у регулятори всіх напрямів діяльності дитини [7].

Предмети фольклору у своєму педагогічно-естетичному аспекті вводять дитину у світ художньої зовнішньої форми, просторово-часової організації (музикальної, поетичної, прозаїчної та ін.), сприяють засвоєнню конкретно-чуттєвих засобів вираження: звуку, кольору, ритму, інтонації, міміки, пластики рухів та ін.

Як зазначає Н. Лисенко, дитячий фольклор «споконвічно природо-відповідний, оскільки є сукупністю духовних цінностей і становить певний простір життя дитини, впливаючи на виховання природовідповідної, багатогранної, творчої особистості. Дитячий фольклор є й певним баченням дитиною від світу народження – до старості. Відтак, він є запорукою ста-

новлення позитивних якостей характеру» [6, с. 314].

Естетичне виховання засобами народного фольклору гуманне стосовно до дітей, оскільки сприйняття (засвоєння) творів фольклору під силу будь-якій дитині, незалежно від її природних задатків. Умови виконання фольклорних творів (у грі, інших видах дозвілля) співпадає з природним образом життя дитини, її потребою у русі, звуковому та пластичному «оформленні» будь-якої дії. Тому фольклор являє собою розмаїття естетичних форм для вираження, виплеску емоцій і настроїв [8, с. 32].

Художнім засобам фольклору притаманна яскравість і контрастність форм, палітри фарб, звуків. Народні творці, переслідуючи мету виділення естетичних якостей фольклорних творів, великого значення надавали контрасту як естетичній категорії, прагнучи зробити його в художньому творі більш явним, особливо яскравим [5]. Присутність особливої контрастності, виділення фарб у творах народного фольклору дає право стверджувати про їх очевидну доцільність й необхідність в естетичному вихованні дітей. На початковому етапі естетичного розвитку органи чуття дитини природно потребують більш яскравих, контрастних зображень і звукань. Дитина, завдяки зоровим і звуковим враженням, поступово вчиться сприймати тонкощі колірних відтінків, лінії просторових форм, широту звукової гами.

У творах народного фольклору враховується аспект цілісності світо-

сприйняття дитини, що проявляється в емоційній забарвленості всіх її психічних актів. Нерозривність пізнавального начала з емоційно-естетичним впливом особливо яскраво виступає у фольклорі «материнської поезії». Пестушки, потішки, забавлянки, дитячі пісні – здійснюють потужний виховний вплив на особистість дитини, яка у пізнавальній дійсності відкриває для себе нове, переживаючи різні відчуття, найперше з яких – здивування.

Усі структурні компоненти творів народного фольклору (сюжет, система художніх образів, ігрові елементи тощо) організовані відповідно до закономірностей природного людського світосприйняття та відображають у своїх взаємозв'язках об'єктивні загальнолюдські норми взаємовідносин. Це дає змогу батькам передавати дітям через фольклорний матеріал одночасно естетичну й етичну культуру сприйняття об'єктивної реальності та суспільних відносин.

Необхідно зазначити, що фольклорні твори для дітей достатньо короткі, небагатослівні, лаконічні в образотворчих засобах: іноді простежується лише основний контур, позначений кількома гранично чіткими межами, або сюжетна схема, все інше – простір для свободи фантазії, домислів, деталізації за власним вибором і бажанням, імпровізації. Причому це властиво не лише образам реального світу, а й чарівним, казковим персонажам.

Стверджуємо, що саме у сім'ї зберігається та реалізується освітньо-виховний потенціал дитячого фолькло-

ру, а тут провідна роль належить матері. «У сім'ї проходять перші, вирішальні для становлення, розвитку й формування роки життя. Дитина, зазвичай, є віддзеркаленням тієї моделі сім'ї, у якій вона зростає й розвивається. Саме сім'я, здебільшого, визначає коло зацікавлень дитини, її потреб, поглядів і ціннісних орієнтацій, створює умови (у т. ч. матеріальні) для розвитку природних задатків» [6, с. 313].

1. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: навч. посіб. Київ : Вища школа, 2002. 407 с.
2. Возняк М. Невидана стаття М. П. Драгоманова про фольклорну літературу. Первісне громадянство та його пережитки на Україні. Київ, 1926. Вип. 1, 2. С. 118–122.
3. Гусев В.Е. Эстетика фольклора. Ленинград: Изд-во «Наука», 1967. 317 с.
4. Гусев В. Е. О специфике восприятия фольклора (К проблеме синестезии в искусстве). Творческий процесс и художественное восприятие. Ленинград : Наука, 1978. 277 с.
5. Давлетов К. С. Фольклор как вид искусства. Москва : Наука, 1966. с.
6. Дитячий садок – школа: актуальні проблеми наступності : монографія / Н. В. Лисенко, І. М. Шоробура, Л. С. Пісоцька та ін.; за ред. Н. Лисенко. 3-є вид. Київ: Вид. дім «Слово», 2014. 472 с. Есаян Т. С. Начальное эстетическое воспитание детей 5-7 лет как фактор целостного освоения ими действительности (на материале фольклора) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Ростов-на-Дону, 2003. 215 с.
7. Каган М. С. Проблемы формирования личности школьников и основные этапы эстетического воспитания. Эстетическая культура и эстетическое воспитание / сост. Г. С. Лабковская. Москва, 1983. С. 4–16.
8. Коряжкина Е. А. Теоретико-методическое обоснование комплексного использования фольклора в эстетическом воспитании детей дошкольного и младшего школьного возраста : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Москва, 2000. 327 с.
9. Науменко Г. М. Фольклорная азбука : учеб. пособ. Москва : Академия, 1996. 136 с.

НОВІ ТИПИ ІНТЕЛЕКТУ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Скирда А.Є.

канд. пед. наук, доцент кафедри мовної підготовки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Ключові слова: екзистенційний інтелект; духовний інтелект; емоційний інтелект; моральний інтелект, емпатичний інтелект.

Key words: existential intelligence; spiritual intelligence; emotional intelligence; moral intelligence; empathic intelligence.

Новими типами інтелекту називають ті, які не відносяться до множинного інтелекту Х. Гарднера. До нього не увійшли такі типи інтелекту, як моральний, емоційний, емпатичний і духовний інтелект. Що стосується духовного та морального інтелекту, то Х. Гарднер віддає перевагу терміну екзистенційний інтелект, оскільки він дозволяє вивчати різноманітні образи розуму, який досліджує природу існування. Тому екзистенціальний інтелект розглядає як релігійні, так і духовні питання. Аналіз духовного, екзистенційного та морального інтелекту є важливими для ідентифікації екзистенціального інтелекту.

Грані морального, емоційного, емпатичного та духовного інтелектів мають свої основи у внутрішньо-особистістному та міжособистістному інтелектах, але кожен з них представляє інший аспект сили або інтелекту. Стародавні люди називали мудрість «мислячим серцем». Мислення серцем означає, що інтелект не обмежується тільки мозком.

Л. Сільверман також прирівнює асинхронність до морального розуміння. На його думку, асинхронність, емоційна сила та моральна чутливість притаманні обдарованості, незалежно від того талановита особа демонструє певні таланти чи ні. Інші дослідники обдарованості стверджують, що обдаровані є більш морально раними. Наприклад, М. Гросс вважає, що ті труднощі соціального розвитку, з якими стикаються обдаровані діти, принаймні частково співвідносяться з відмінностями в моральному розвитку між високообдарованими дітьми та їхніми однолітками. Д. Ловецький також називає високоморальних дітей більш раними, вони потребують особливого піклування та розуміння. І М. Гросс, і Д. Ловецький, і Л. Сільверман припускають, що обдарована дитина є більш морально розвиненою порівняно з її однолітками й особисто відчуває моральне рішення. Тому наслідки моральних рішень для обдарованих дітей є особливо важливими.

Емоційний інтелект визначається як здатність сприймати, відчувати, генерувати та розуміти емоції, а також рефлексивно регулювати емоції таким чином, щоб сприяти своєму емоційному й інтелектуальному зростанню. Стоун описує вісім емоційних дескрипторів обдарованої особистості, які часто відносяться до афективної області психіки: чутливість, перфекціонізм, моральність, винахідливість, емоційна сила, надання перевазі спілкуванню з дорослими та старшими дітьми, здатність до лідерства і розвинене почуття гумору. Утім Дж. Мейер і П. Саловой стверджують, що емоційний інтелект потрібно віднести до посиленних емоційних і психічних здібностей, на відміну від простої емоційної усвідомленості і / або чуйності.

Емпатичний інтелект виходить за межі емоційного інтелекту, оскільки люди створені таким чином, щоб відповідати емоціями на емоції. Ми зазвичай відчуваємо повідомлення про цю емоцію, але це не означає, що ми насправді відчуваємо емоцію, яку нам надсилають. Для того щоб розуміти такі емоції, як гнів, страх або здивування потрібні певні навички та ступінь емоційного інтелекту. Однак, справжня емпатія може підвищити емоційні реакції. П. Екман визначає три типи емпатії: «когнітивна емпатія», коли ми усвідомлюємо та можемо виявляти чужі почуття, «емоційна емпатія», коли ми фізично відчуваємо емоції інших людей і «співчуттєва ем-

патія», коли нас тягне емоційно підтримати іншу людину і допомогти їй впоратися з емоційною ситуацією.

На думку М. Монтеня, найбільш очевидною ознакою справжньої мудрості є постійна та невимушена радість. Д. Зохар і Я. Маршалл стверджують, що духовний інтелект – це розум, який робить нас цілком, який дає нам нашу цілісність. Це розум душі та розум глибокої самооцінки. Це інтелект, за допомогою якого ми ставимо фундаментальні питання і з якими ми реструктуруємо наші відповіді.

Складність аналізу нових типів інтелекту полягає у визначенні кожного інтелекту окремо від інших, оскільки вони всі мають елементи як внутрішньо-особистісного, так і міжособистісного інтелекту, які накладаються один на одного.

Література

1. Arnold, R. Empatic Intelligence: teaching, learning, relating. // University of New South Wales: Sydney. – 2005. – P. 7-12 [in English].
2. Gardner, H. Intelligent Reframed. Multiple intelligences for the 21st century. // New York: Basic Books. – 1999. – P. 45-49 [in English].
3. Gross, M.U. M. Responding to the social and emotional needs of gifted children. // The Australasian Journal of Gifted Education. – 1994. – P. 4-10 [in English].
4. Lovecky, D.V. Identity development in gifted education: moral sensitivity. // Roeper Review. – 1997. – P. 90-95 [in English].
5. Silverman, L.K. The moral sensitivity of gifted children and the evolution of society. // Roeper Review. – 1994. – P. 110-115 [in English].

МІСЦЕ І РОЛЬ ПИСЕМНОЇ МОВИ У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Лазаренко Т.В.

Старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

***Анотація** У статті визначається місце роль писемного мовлення у викладанні іноземної мови. Дається визначення письма і писемного мовлення. Розглядаються такі види писемного мовлення як навчальне, комунікативне і аргументоване писемне мовлення. Обґрунтовується необхідність навчання критичного мислення для розвитку навичок аргументованого писемного мовлення. Пропонується використання навчального перекладу як додаткового виду мовленнєвої діяльності для розвитку комунікативної компетентності студентів.*

Ключові слова: іноземна мова, письмо, писемне мовлення, аргументоване писемне мовлення, критичне мислення, навчальний переклад, комунікативна компетентність.

Key words: foreign language, writing, academic writing, reasoned writing, critical thinking, training translation, communicative competence.

Вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти – це невід’ємна частина комплексної програми підготовки сучасного спеціаліста. Вільне володіння іноземною мовою передбачає досконале засвоєння загальноприйнятих чотирьох видів мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання, письмо. Види мовленнєвої діяльності не існують у чистому вигляді. Вони так чи інакше тісно пов’язані між собою. Багато видів комунікації є інтерактивними, тобто учасники мовлення бувають по чергово мовцями та слухачами багато разів. Існують також рецептивно-продуктивні види мовленнєвої діяльності, наприклад, різні види перекладу, конспектування зі слуху тощо, а

також репродуктивні – усне відтворення чи запис з пам’яті сприйнятого раніше тексту. Навчання цих видів відбувається на всіх етапах – початковому, середньому, просунутому, завершальному.

Оскільки сьогодні процес навчання спрямований на практичне володіння іноземною мовою, то необхідно відзначити величезне значення такого мовного виду діяльності, як письмо або писемне мовлення. Володіння письмовою мовою дозволяє реально використовувати знання іноземної мови, перебуваючи поза мовного середовища, спілкуючись з носіями мови за допомогою сучасних засобів комунікації: Інтернет, електронна пошта, і т.д.

Можливість писати особисті і офіційні листи, необхідність заповнювати анкети, бланки документів мотивують студентів до активного оволодіння письмовою комунікацією мовою, що вивчається.

Іншомовному писемному мовленню все ще відводиться незначне місце в освітньому процесі, і навчальні посібники не забезпечують його поетапного розвитку. Тому вдосконалення методики навчання писемного мовлення в вузах є вимогою часу.

Метою даної статті є визначити місце і роль писемності мовлення в системі навчання іноземної мови.

Письмо і писемне мовлення розглядалися раніше в методиці навчання іноземних мов як засіб навчання. У психологічному і психолінгвістичному аспектах проблема навчання писемного мовлення розглядалося багатьма відомими вченими В.А. Артемов, Л.С. Виготський, Н.І. Жинкин, І. О. Зимня, А.М. Леонтьев, А.Г. Лурія, і інші). Певне рішення проблеми можна знайти в роботах методистів А.А. Абрамові, Г.Г. Бедросової, Т.І. Гуціної, А.А. Долгіної, І.М. Мельник, С.В. Літвін, А.В. Пінської та інших. За останні два десятиліття вітчизняна лінгводидактика поповнилася достатньою кількістю робіт, присвячених розгляду навчання студентів писемного аргументованого мовлення іноземною мовою (М.К. Алтухова, І.Б. Антонова, Е.А. Баранова, А.Н. Гаврилова, А.В. Горбунов, Н.В. Гужова, С.Н. Мусульбес і ін.).

Сучасна програма з іноземної мови визначає місце і роль письма в струк-

турі навчання іноземної мови і включає його в основні цілі навчання писемного мовлення. На різних етапах навчання роль письма та писемного мовлення змінюється. На першому етапі реалізується мета оволодіння технікою письма. На другому етапі основним є навчання орфографії, що обумовлено накопиченням нового мовного матеріалу. Разом з цим розвивається писемне мовлення як спосіб, який сприяє формуванню навичок і вмінь усного мовлення. На старшому етапі придбані раніше письмові вміння вдосконалюються поряд з удосконаленням умінь усного мовлення. Також здійснюється робота над орфографією нового мовного матеріалу.

У лінгвістичній літературі розрізняють письмо та писемне мовлення. Під письмом розуміється графічна система, як одна з форм вираження, засіб, який дозволяє представити мову за допомогою знаків і фіксувати її твори для збереження у часі і для передачі на відстань. При цьому письмові повідомлення розглядаються як продукт мовної діяльності в письмовій формі. Вони є об'єктом навчання практики письма. Письмо – це складання слів з букв, а писемне мовлення – це складання письмових повідомлень із слів і словосполучень. Таким чином, в основі письма лежить оволодіння графікою та орфографією. В основі писемного мовлення лежать вміння висловлювати свої думки за допомогою графічного коду. Письмо слід розглядати і як засіб навчання іноземної мови, і як мету. При навчанні лексики, грамати-

ки, фонетики неможливо обійтися без запису слів, структур, правил і т. п. При формуванні навичок слухання письмо використовується для фіксування ключової інформації, підготовки до сприйняття нової інформації. Письмові самостійні та контрольні роботи широко використовуються при освоєнні лексики і граматики. Письмо також використовується як засіб контролю. Воно дозволяє виявити знання значення слів, граматичних форм, сформованість лексичних та граматичних навичок.

Коли ми говоримо про письмо як самостійний вид діяльності, то маємо на увазі писемне мовлення. У вітчизняній методиці навчання іноземної мови існують такі поняття як «навчальне писемне мовлення» і «комунікативне писемне мовлення». Під навчальним писемним мовленням (writing for training) мається на увазі виконання мовних і умовно-мовленнєвих вправ в письмовій формі [2; 110-111]. Дані види вправ спрямовані на оволодіння лексико-граматичними навичками і мовними вміннями. Навчальне писемне мовлення сприяє формуванню орфографічних і пунктуаційних навичок, покращує знання граматики і розмовних формул, сприяє розширенню активного лексичного запасу і являється основою комунікативного писемного мовлення.

Комунікативне писемне мовлення (writing for communication) являє собою «експресивний вид мовної діяльності, націлений на породження мовного повідомлення в письмовій формі» [2; 111].

Розвиток комунікативного писемного мовлення відбувається за допомогою навчального писемного мовлення, яке спирається на техніку письма, а також на сформовані графічні та орфографічні навички. Основною метою навчання даного виду писемного мовлення є розвиток умінь створювати різні види письмових повідомлень для навчальної, професійної діяльності.

Т. Хедж (T. Hedge) виділяє такі основні типи експресивного писемного мовлення в залежності від його призначення і сфери функціонування:

– академічне писемне мовлення (academic writing) – писемне мовлення, яке використовується в академічних цілях, наприклад, конспекти і замітки (notes), рецензії та огляди (reviews), есе (essays) і т. д.;

– ділове писемне мовлення (professional/business writing) – писемне мовлення, що використовується в професійних цілях, наприклад, ділові листи (business letters), оголошення (advertisements/public notices), ділові записки (memos), статті (articles) і т. д.;

– писемне мовлення соціальної спрямованості (social writing) – писемне мовлення, що використовується для підтримки спілкування соціальної значущості, наприклад, записки (notes), приватні листи (private letters), електронні повідомлення (e-mails) і т. д.;

– писемне мовлення особистої спрямованості (personal writing) – писемне мовлення, що використовується для підтримки спілкування в особистих цілях, наприклад, записи адрес (addresses), рецепти (recipes) і т. д.;

– творче писемне мовлення (creative writing) – писемне мовлення, яке використовується для експресивного письмового спілкування і вираження почуттів і емоцій автора, наприклад, вірші (poems), розповіді (stories) і т.д. [2; 112-113].

Мета навчання писемного мовлення в даному випадку – це навчити студентів писати ті ж тексти, які будь-яка освічена людина може писати на своїй рідній мові.

Це може бути: заповнення анкет; написання різного роду листів і відповідей на них, включаючи як офіційні, так і особисті; складання резюме, автобіографії; написання різних заяв (про прийом на роботу, про зарахування на навчання); написання рецензій; написання анотацій і рефератів; написання доповідей, творів, есе, вітальних листівок, записок і конспектів і т. д. У таких текстах особлива увага надається змісту і структурній організації. Очевидно, що навчання написання деяких з цих видів текстів, таких як різні види листів, записки, описи з опорою на наочність, починається на початковому етапі і йде по лінії розширення тематики, збільшення обсягу, ускладнення необхідних умінь до кінця навчання, включаючи навчання у закладах вищої освіти.

Інші – твір/есе, доповідь, реферат, анотація, тези – в силу їх більшої складності та специфіки, можуть стати метою навчання не раніше ніж на просунутому етапі, коли вже накопичено достатній мовний досвід, в значній мірі сформований лінгвістичний ком-

понент комунікативної компетенції, і де робота повинна бути спрямована на подальший розвиток прагматичного і соціолінгвістичного компонентів.

Роботу над цими видами текстів рекомендується проводити на етапі профільно-орієнтованого навчання в рамках планованої спеціальності і в контексті майбутньої професійної діяльності, сприяючи таким чином розвитку іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції.

Таким чином, писемне мовлення – це не просто мова, переведена в графічні символи, а ще й незалежний, зі своїми правилами граматики і побудови письмового тексту процес, в результаті якого мовець зацікавлений. В рамках комунікативного підходу писемне мовлення сприймається як соціальна дія.

Аргументована писемне мовлення – це письмове міркування, під яким розуміється вид творчої роботи, який сприяє розвитку у студентів логічного і критичного мислення, вміння довести справедливість, істинність власного судження або спростувати точку зору опонента. У цьому міркуванні той, хто пише, ставить перед собою завдання вплинути на читача, переконливо доводячи свою точку зору. При навчанні студентів писемного мовлення на уроках іноземної мови формується їх критичне мислення. При цьому навчання писемного мовлення розглядається як розумовий процес, що включає елементи критичного мислення.

Впровадження критичного мислення в процес навчання студентів іно-

земної мови сприяє поліпшенню їх розумової здібності, розширенню комунікативних навичок, розвитку письмової компетенції і підвищенню мотивації.

Використання навичок критичного мислення в письмовій мові означає вивчення різних точок зору, оцінку своєї власної позиції і вміння представляти свої висновки в ясній і аргументованій формі, здатність переконати інших читачів.

Критичне письмо не означає розкриття теми в негативній формі. Автор повинен бути обізнаний в питаннях, пов'язаних з темою есе, впевнений, що використовує всі сторони аргументації, як і при читанні, побачити різні підходи до однієї і тієї ж проблеми. [5; 40-45].

Аргументоване писемне висловлювання – це продукт розумової діяльності, який представляє собою закінчений текст, що включає понятійні та емоційні елементи, і побудований відповідно до норм писемного мовлення і за законами логіки, який трактує певну проблему з різних позицій, щоб в результаті переконати опонента в правильності своєї думки. Аргументоване писемне мовлення відсутнє на початковому етапі навчання, на другому етапі відіграє незначну роль і виступає більше як засіб, а не як мета навчання. І тільки на старшому етапі навчання аргументоване писемне мовлення стає одним із провідних видів діяльності.

Сьогодні особливий інтерес методики навчання іноземної мови привертають так звані вторинні тексти, які створюються на основі іншого, пер-

винного або вихідного тексту. Вважається, що в певній мірі цей інтерес був спровокований лінгвістикою, яка в останні десятиліття активно займається дослідженням вторинних текстів [1, с. 37] і вже визначила деякі закономірності побудови таких текстів і їх функціонування. Тут слід зазначити, що використовуваний в навчанні переклад на рідну мову, як би до нього не ставилися в різні періоди розвитку методики, також можна розглядати як вторинний текст.

Ми не випадково згадуємо тут письмовий навчальний переклад, до якого багато методистів та викладачів-практиків ставляться негативно. Безумовно, необхідно багато слухати і читати іноземною мовою. Це прискорює перехід до безпосереднього сприйняття змісту прочитаного або почутого без посередництва рідної мови. Слухання, письмо і читання повинні розвиватися у взаємному зв'язку в міру становлення механізму перекодування. Але в якості додаткового виду мовленнєвої діяльності повинен розвиватися і переклад з рідної і на рідну мову. Переклад є засобом встановлення міжмовних відповідностей, що оптимізує формування дії перекодування. Крім того, переклад на рідну мову є потужним засобом демонстрації розбіжностей в способах бачення і опису дійсності в різних мовах.

Таким чином, узагальнюючи все сказане, можна зробити висновок, що роль і місце письма і писемного мовлення під час навчання іноземної мови визначаються конкретними цільовими

установками навчання. Навчання письма передбачає оволодіння графікою, орфографією, словотвір, пунктуацією, набором мовних інтенцій для вираження ідей в зв'язковій формі. Отже, навчання іншомовного писемного мовлення повинно відбуватися комплексно, з огляду на орфографічні, лексичні, граматичні та стилістичні норми іноземної мови; розвиваючи загальну і комунікативну (лінгвістичну, соціокультурну, прагматичну) компетенції.

Навчання писемного мовлення реалізується в процесі оволодіння набором відповідних знань, мовних навичок і комунікативних умінь, необхідних для створення письмового тексту, що служить засобом спілкування, як в професійній сфері, так і в повсякденному житті.

Основна мета навчання іноземного продуктивного писемного мовлення полягає у формуванні лінгвістичної, комунікативної і лінгвокраїнознавчої компетенції. Лінгвістична компетенція включає в себе знання мови і правил її функціонування в процесі іншомовної комунікації. Комунікативна компетенція в області іншомовної писемної комунікації передбачає здатність сприймати і породжувати іншомовне письмове висловлювання відповідно до умов комунікації. Формування даної компетенції має за мету розвиток умінь створювати такі типи письмових повідомлень – текстів, які можуть знадобитися людині у профе-

сійній діяльності, а також в особистих цілях. Лінгвокраїнознавча компетенція включає знання основних особливостей соціокультурного розвитку країни, мова якої вивчається, і вміння здійснювати письмову комунікацію. Володіння іншомовним писемним мовленням є одним із засобів підвищення конкурентоспроможності фахівця на ринку праці.

Література

1. Агранович Н. Б. Вторичные тексты в коммуникативно-когнитивном аспекте: Дис... канд. филол. наук. М., 2006. с. 152
2. Колесникова И.Л., Долгина О.А. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков/ И.Л. Колесникова, О.А. Долгина. – СПб.: Изд-во «Русско-Балтийский информационный центр «БЛИЦ», 2001.–224с.
3. Колоницкая О.Л., Хруненко М.Л. Обучение студентов иноязычной письменной речи.// Интернет-журнал «Эйдос». – 2010. – 19 марта. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2010/0319-8.htm>.
4. Кузьмина, Л.Г. К вопросу о содержании обучения иноязычной письменной речи в средней школе / Л.Г. Кузьмина // Вестник ВГУ, серия лингвистика и межкультурная коммуникация, Выпуск 1. 2011. – С. 96-103.
5. Плотникова Н.Ф. Роль критического мышления при обучении студентов письму / Н.Ф. Плотникова // Казанский Вестник Молодых Ученых. -2018. Т.2, №5(8). -С.40-45.
6. Hedge T. Writing. Resource Books for Teachers [Electronic resource] / Tricia Hedge. – 2005. – Access mode: <https://global.oup.com/academic/product/writing-9780194421904?lang=en&cc=it>

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЦЯ ДО СВЯТА ГУМОРУ 1-ГО КВІТНЯ (МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ПОЗАКЛАСНОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ)

Мітлицька Вікторія Анатоліївна,

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри інструментального виконавства
та музичного мистецтва естради
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького;

Сердюк Алла Михайлівна,

кандидат географічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького;

Гердова Тетяна Стефанівна,

кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри акторської майстерності та дизайну
Запорізького національного університету;

Хоміч Крістіна Юріївна,

студентка магістратури
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Загальні питання духовного відродження, підвищення національної самосвідомості українського суспільства продовжують залишатись на порядку денному становлення й розвитку сучасної державності. Цей процес, беззаперечно, зачіпає і напрям професійної підготовки майбутнього вчителя початкової загальноосвітньої нової української школи. Важливе місце в ньому займає естетичне виховання школярів, обов'язковою складовою якого виступають позакласні (позаурочні), виховні, просвітницькі форми навчання.

Загальні питання духовного виховних заходів пов'язана з загальними проблемами і завданнями вищої школи щодо формування комплексу професійно необхідних знань, вмінь та навичок організації виховної і просвітницької роботи в умовах діяльності загальноосвітньої школи: визначення й осмислення принципів побудови цієї роботи залежно від типу навчального закладу, вивчення основних видів виховних й просвітницьких заходів відповідно до сучасних інноваційних технологій позакласної виховної роботи, виявлення впливу форм виховної та просвітницької роботи на всебічний розвиток молодших учнів.

Виходячи з проблем і поставлених завдань означеного напрямку позакласного виховного процесу, метою пропонованих методичних рекомендацій є спрямування діяльності вчителя нової української школи на розвиток у школярів художнього смаку, творчої ініціативи, почуття причетності до світу прекрасного. Дана робота спрямована на надання допомоги у плануванні, підготовці й проведенні виховних, просвітницьких заходів, на стимулювання подальшого творчого пошуку вчителя.

Ефективною формою проведення позакласних виховних заходів є колективна творча діяльність учнів та вчителів у процесі їх підготовки та проведення. Цей творчо-комунікативний процес має умовні етапи, обов'язковою умовою успішності якого є передбачення вчителем усіх його елементів і складових. Такими можуть стати: проведення підготовчих бесід зі школярами з приводу проведення певного заходу (вибір теми заходу, можливих варіантів проведення); пошуки та збір літературного, музичного, декоративно-вжиткового українського народного мистецтва; знайомство зі сценарієм заходу; подальша розробка представленого сценарію, відпрацювання й уточнення його окремих складових і деталей у процесі репетицій; режисерська постановка та сценічне оформлення заходу; публічний показ як результат творчої співпраці школярів, їх родин

та вчителів; підсумок, зроблений вчителем-організатором проведення виховного заходу, як обов'язкова позитивна складова для всіх його учасників.

Пропонований сценарій виховного заходу може бути реалізований як в межах одного класу чи кількох паралельних класів певної загальноосвітньої школи, так і в межах навчального закладу в цілому.

В ході підготовки та проведення вчителем виховного, просвітницького заходу формуються його професійні компетентності: знання базових концепцій та особливостей виховної, просвітницької роботи в межах загальноосвітньої школи, глибоке розуміння сутнісного змісту виховної, просвітницької роботи, вміння варіювати, компоновати зміст і оформлення виховних заходів, володіння основними методами цієї роботи, осмислення принципів та методів виховання емоційності, творчої уяви, ініціативи, знання специфіки режисерської роботи над сценарієм виховного заходу.

Виховні, просвітницькі заходи являють собою частину освітнього процесу, його продовження поза урочним часом. Тому в ході проведення цих заходів вчителем можуть використовуватись загально-педагогічні *методи*: словесного пояснення; наочності; власного показу; зацікавленості; емоційної підтримки; звернення до творчої уяви; формування художнього світогляду особистості; культурно-духовної та морально-

етичної спрямованості; здатності до саморозвитку та самовдосконалення.

Вчитель на підготовчому етапі може оголосити конкурс на кращий підбір та виконання жартівливої української народної пісні, танцю, жарту, гуморески, а також конкурс атрибутів народного вжитку. Для цього учні можуть використати не тільки фольклорні зразки з опублікованих і доступних широкому читачеві збірках, а й провести міні-фольклорну експедицію для пошуків невідомих чи неопублікованих донині зразків української літературно-пісенної творчості, українських вишиванок, інших старовинних предметів народного вжитку для оформлення зали чи класної аудиторії, виготовлення костюмів учнів-акторів, інших учасників заходу.

У проведенні виховного, просвітницького заходу використовується таке *обладнання*: музичні інструменти (баян, фортепіано, скрипка, бандура, сопілка); технічний інструментарій (ноутбук, проектор, магнітофон); атрибути українського народного побуту (вишиті рушники, вишиванки, віночки на головах дівчаток, шаровари для хлопчаків, розписані орнаментом ложки, миски); знаряддя праці (серп, веретено); предмети кухонного начиння (гличики, казани, глиняні миски тощо).

В ході проведення виховного заходу використовувався як музичний, так і танцювальний матеріал. Для *музичного оформлення* даного заходу можуть

бути використаними такі українські народні жартівливі пісні («Ой під вишнею, під черешнею», «Грицю, Грицю до роботи», «Ой на горі два дубки», «Ой там, на товчку, на базарі»), українські народні танці (аркан, гопак, гуцулка, козак, козачок, коломийка, веснянки); гумористичний танок Злюсіків; музичне зображення образів Пана Коцького, Котигорошка, Чорної Магі, Лішого, Лісової мавки, Лісової Феї, Баби-Яги, Злюсіків. Підбір музичного матеріалу для цих образів вчитель може доручити учням, які відвідують хоровий, вокальний, танцювальний гуртки або навчаються в дитячій музичній школі.

В якості *літературного матеріалу* можна взяти дитячі гуморески за української народною тематикою Остапа Вишні.

Тема виховного заходу: «Українська Світлиця до свята гумору 1-го квітня».

Мета даного заходу: виховання у молодших школярів розуміння і почуття поваги до українського фольклору, розвиток позитивного сприймання дійсності засобами гумору, підтримка у школярів креативності в галузі музичного, хореографічного, розмовно-сценічного мистецтва.

Вчителю-організатору заходу слід звернути увагу на відповідне оформлення зали, що має нагадувати світлицю – зі смаком вбрану українську оселю. На стінах можуть бути прикріплені плакати з написами «Перше квітня», «Жартувати – не жито жати», «Сміх врятує всіх!», а також

кольорові кульки, гірлянди, зображення клоунів, фото й малюнки усміхнених та веселих облич.

Короткий опис проведення виховного заходу «Українська світлиця до свята гурму 1-го квітня».

Дійові особи: Господиня Світлиці (може бути вчитель), помічники Господині – хлопчик та дівчинка, читці-гумористи, співаки, танцюристи, виконавці художніх образів Баби-Яги, Лісової Феї, Чорної Магі, Злюсиків.

Розпочинає свято *Господиня* в українському вбранні: Радо вітаю всіх в Українській Світлиці першого квітня!

У нас в Україні світлиці гостинні,
Родина в нас дужа, завзята,
У нас в Україні хати білостінні,
Ставниці відчинені в будні і свята.

Сьогодні ставниці наших сердець відчинені для жартів, веселощів, радості, добра й любові! Життя – це боротьба, а боротьба – це не тільки перемоги. Втрачене, не досягнуте надолужить жарт, яким ми й відкриємо нашу Українську Світлицю. Оглянемось довкола – смішне поруч. Український сміх найщиріший! В наш нелегкий час, якщо чогось і не вистачає – то це жартів. Жартувати – не жито жати. Жартуємо від душі – бо сьогодні Перше квітня!

Хлопець: Хоч не маю вусів, оселедця нема,
Запорожцем звусь я, друзі, недарма.
Он дівчат ціла згряя позира та ще й як,
Бо козак запорізький, я – запорізький козак.

Господиня: Коли серед нас з'являється добродій-жартівник або просто хаха-хитник, ми всі перетворюємось на хіхі-калів, хаха-калів та реготальників. Смійтесь з нами! Сміх спасе всіх! Даруємо вам радість спілкування! Зараз наша Світлиця перетворюється на поле діяльності кмітливих гумористів та жартівників. Гумористи нашої школи вразять вас нечуванним!

Ми – Злюсикималенькі, скажіть про нас – гарненькі,
Гарненькі ми, – це правда, погані будем завтра.
Головний Злюсик – я, а це мій брат,
Це мій дідусь, а це мій сват.
Усіх назвати я невмозі – стоїмо ми на порозі.
Добро ми в дім не пустим, ми чинимо безглуздя.
Хто гарно розмовляє, в наш дім не потрапляє.
Ото ж бо, милі друзі, і ви чиніть безглуздя.
На ваш ми гнів чекаєм, на зло вас спонукам.
І зовсім не потрібно вести себе вам гідно,
Вам слід усе ламати, все нівечить, топтати.
Зло має керувати й добро перемагати.

Наш ворог – рідна мова, чарівне у ній слово,
 Ваші пісні та радість знешкоджують в нас якість.
 Чому ви смієтеся? З добром спілкуєтесь?
 Негоже це, негоже... Для нас ви нехороші.
 Ви й досі смієтеся? І нас не боїтеся?
 Ми Злюсики хоробрі, невдовзі станем добрі (*Сміються самі в кулак*).
 Слова ми підібрали, щоб ви нас не прогнали.
 Якщо казати відверто – нам гарно тявкать скверно,
 Халявити. В нас слово – гадюки яд в розмові.
 Смітник є наша мова, гапляште й ви в розмові.
Дідусь: Не слід вам зло творити, у радості слід жити.
 Давайте всі дружити, добро маєм творити.
 Ми Злюsikів, всіх Злобиків перетворімо в Добриків!
 Ви зло не заподієте – ми починаєм діяти!
Баба-Яга: Я така грайлива, в казці я страшна.
 В мене рот беззубий і кістяна нога.
 Хто придумав вперше літальний апарат?
 Не Цюлковський, друзі, а я – Баба-Яга!
Лісова Фея: Чом не спиш, стара, беззуба? Ось візьму тебе за чуба...
 Намилу тобі я шию, душу віді зла відмию.
 Напряму звезу дорогу, йди у світ з добром, небого!
 Чом не любиш ти людей? Чом страшиш ти всіх дітей?
 Чи дітей своїх не мала? Онучат не цілувала?
 Ми живемо всі для того, щоб творити лиш Добро!
 Кругом Добро! Радій, співай, сій Добро і пожинай!

Господиня: Бачу, друзі, ви всі посміхаєтесь, задоволені тим, що чарівниця Лісова Фея прогнала заздрість, злобу, ненависть, нетерпимість і тепер з нами назажди тільки радість, жарти, гумор! Візьміть на озброєння посмішку, адже посмішка завжди сіє позитив, а позитив знімає напругу, дарує радість. Щира, доброзичлива посмішка – це справжнє мистецтво! А жарт у розмові, як приправа у добрій страві.

Друзі! А от щодо сміху... Сміх – справа не тільки приємна, а й корисна. Сміх – то найкращі ліки. Сміх – це саме здоров'я і в справах підмога! Сміху боїться той, хто нічого не боїться. За одну хвилину сміху людина споживає кисню у 18 разів більше, ніж у спокої. Посміхайтесь завжди, посміхайтесь життю, і життя посміхнеться вам у відповідь!

Висновки. Вчитель підсумовує проведення художньо-виховного заходу, акцентує увагу на заслугах всіх його учасників, на результатах оголошеного раніше конкурсу на кращий підбір жарту, гуморески, небилиці, української народної пісні, танцю, атрибуту народного вжитку з врученням призу на згадку про про-

ведення заходу.

Отже, завдяки таким позакласним заходам і святам у молодших школярів відбувається формування ціннісних орієнтирів гуманістичної спрямованості, духовно-моральних уявлень, естетичного смаку, сприйняття українського мистецтва як національного багатства. Процес становлення й розвитку внутрішнього світу учнів здійснюється через активне особистісне пізнання історії українського народу, витоків його культури, узагальнення художньої історії, співставлення з реаліями сьогодення. Крім цього, з українських народних пісень, казок, гуморесок, небилиць учні початкових класів дістають знання особливостей національного менталітету, черпають морально-виховні ідеї, інформацію щодо характерів художніх образів, людських взаємин і стосунків, закладених у фольклорних зразках, набуваючи і збагачуючи таким чином власний життєвий досвід.

Витвори мистецтва, в яких вирішуються одвічні питання добра і зла, буття і щастя, що хвилюють людей усіх націй і народностей світу, одержують статус загальнолюдських цінностей, тому що в них яскраво відображений гуманістичний заряд самовираженості суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аліксійчук О. Дитячий фольклор Поділля (антологія народної творчості) навч. посіб. / О. Аліксійчук. – Кам'янець-Подільський, 2006. – 60 с.
2. Асафьев Б.В. Детское музыкальное творчество как метод активизации восприятия и исполнения музыки / Б.В. Асафьев // Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. – Л., 1973. – С. 91–95.
3. Лазко Г.С. Українське народознавство / Г.С. Лазко. – 3-є вид. – Х., 2005. – 472 с.
4. Луганська К.М. Фольклорна веселка (укр. нар. пісні для дітей дошкільн. віку): пісенник / К.М. Луганська. – К.: Музична Україна, 1990. – вип. 3. – 87 с.
5. Погрібняк Ф. Наша дума, наша пісня: нариси, дослідження / Ф. Погрібняк. – К.: Музична Україна, 1991. – 208 с.

Теория, практика и методы обучения.

HUMANISTIC ASPECT OF FORMATION OF SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE OF FUTURE CYBERSECURITY SPECIALISTS

Adaryukova L.B.

PhD (Pedagogics) Donetsk National Technical University (Pokrovsk)

Key words: self-educational competence, humanistic orientation of an individual, cybersecurity students, interactive methods of education.

The specifics of the training of future cybersecurity specialists lies in the fact that students should be aware of the negative side effects of the use of information technology. It needs the education process to be focused on the upbringing of high moral qualities of a future specialist, as well as axiological attitude to ethical norms of the professional or social activity. Therefore, the humanistic orientation of the self-educational competence formation of these specialists is of paramount importance.

We believe that in the fast-developing information world the self-educational competence is vital for any IT specialist. However, it is even more important for a cybersecurity specialists as not only social security of all citizens of our country, but also security of our state depend on their professional level. Our research has lead to the conclusion that this competence of future cybersecurity specialists has the following structural components: axiological-motivational, procedural-informational, organizational and control-reflexive. We also consider that one of the indicators, determining the level of a personal criterion development (which,

in its turn, reflects the state of formation of the axiological-motivational component), is the innovative and humanistic orientation of an individual. This work is devoted to one of its aspects – humanistic orientation in particular.

Such personal qualities of a cybersecurity student as tolerance, activity, constant search for new knowledge, variability and flexibility of thinking patterns, prediction of the consequences, ethical use of information, self-control, moral and psychological stability, all based on universal humanistic values, in the process of education must be transformed into professional values and qualities, which, in turn, will become a prerequisite for reducing negative impacts of the use of cybertechnologies [3]. Future cybersecurity specialists need to develop an understanding of the significance and humanistic nature of their profession, which manifests itself in predicting and assessing the human-induced consequences of their professional activity.

According to an international project report ‘Cybersecurity curricula 2017. Curriculum guidelines for Post-Secondary Degree Programmes in Cybersecurity’ [9], one of the characteristics of any

cybersecurity education program should be the emphasis on ethical behavior and professional responsibility associated with activities in this area. A future specialist should reflect on the implications of decisions related to professional activities (the concept 'if you can do it, it does not mean what you should do it'), know the laws and standards, as well as the ethical values of the social context of the professional sphere, know about responsibility for non-compliance with the rules, policies or ethical norms of cybersecurity, be able to understand and apply reasoning models to addressing current and emerging ethical dilemmas on both individual and group levels [9, 72]. The authors of the guidelines point out that students must not only become familiar with the existing codes of ethics and professional conduct (e.g., ACM/IEEE-CS Software Engineering Code of Ethics and Professional Practice), but must also form ethical professional thinking as the axiological and motivational basis of their future professional activity. G. Chizhakova believes that the process of formation of axiological attitude reflects the transition of a generally significant notion into a personally significant one. Only when it becomes personally meaningful, something becomes the internal regulator of any activity and determines its orientation [8]. Therefore, we consider it extremely important to develop such a transition of common humanistic values into personally relevant to cybersecurity specialists. In this way they must become the basis for their future professional activities.

In this context we believe it is important to identify individuals' humanistic orientation as one of the indicators of the development of self-educational competence according to personal criterion. According to O. Lysenko, the humanistic orientation of an individual is a 'complex structural and personal entity that reflects the individual's inclination to active humanistic activity based on dominant social interests, higher social and high universal human needs; characterizes the personality from the point of view of the method and nature of the relationship with society, other people, with the surrounding, and implies a positive attitude towards them' [1]. Moral relations with a human as the highest value are seen by the researcher as the core of the attitude to people, to a person's self and the world. We agree with the researcher on this and consider it one of the key areas for the formation of self-educational competence of future cybersecurity specialists, since this orientation can ensure their self-education and professional activity based on humanistic values: kindness, justice, responsibility, honor.

In order to diagnose the level of manifestation of humanistic orientation, we used the 'Diagnosis of the acceptance of others' (W. Fey) [7, 112]. The diagnostic questionnaire consists of 18 questions, the answers to which corresponded to a certain number of points: almost always – 5 points; often – 4 points; sometimes – 3 points; occasionally – 2 points; very rarely – 1 point. Acceptance of others means the conscious acceptance of other people's activity, its understanding and a

certain (correct) way of responding to that. More than 60 points determine the high level of acceptance of others, which means conscious observance of moral and humanistic norms in different situations of interaction. According to the results of the diagnosis, 25% of students of the experimental group (EG) (52 students) and 27.8% of students of the control group (CG) (54 students) have a high level of acceptance of others. The questionnaire has two average levels of acceptance of others – 45-60 points correlates with the average indicator with a tendency to a high level, while 30-45 points characterize the average indicator with a tendency to a low level. For the calculations in our study these indicators were combined, that is, the average level was for students with the score of 30-60. This level was found in 63.5% of EG students and 59.3% of CG students. The low level of acceptance of others (30 points or less) was recorded in 11.5% of EG students and 13% of CG students. The results of the diagnostics of the humanistic orientation of the cybersecurity students allowed us to conclude that, unfortunately, there is a small percentage of cases of conscious orientation on humanistic values in different situations of interaction. However, there is the potential for development of this orientation. A fairly small percentage of students of both groups with a high degree of this indicator manifestation testifies to the underdeveloped humanistic orientation of an individual, which, in its turn, requires further development and special attention of educators.

We believe that the formation of the

axiological attitude to self-education through the prism of humanism can be achieved by using interactive teaching methods. By S. Rubinstein's definition, the axiological attitude of the individual is formed on the basis of axiological knowledge, which is included in the active context and is the subjective-emotional side of consciousness, which determines the viewpoint and behavior of a person [4]. The use of active methods of teaching does not only form the attitude towards self-education, but it also manifests the nature of this attitude, which should be axiological. By V. Slastionin's definition, this is an internal position of an individual, which reflects the relationship of personal and social values [2]. We rely on S. Stupina's opinion that interactivity is a way of cognition, modeling of professional situations, providing high motivation of educational activity, the fundamental character of acquired knowledge [6, 17]. The notion of 'interactive learning' is mainly considered as: education based on interaction of a student with the educational background; learning based on psychology of human relations and interactions; education, the essence of which is the organization of a joint cognitive process, when the knowledge is received through cooperation in the form of a dialogue, polylogue of students with each other and the teacher [5]. Therefore, we believe that the use of interactive teaching methods (in particular, didactic games) will contribute not only to the intensification of the educational process, but also to the increase in the activity, initiative, involvement in cognitive process,

thus targeting students at forming an axiological attitude to self-education. Didactic games that simulate future professional activities are extremely important for shaping the humanistic attitude of a future specialist in cybersecurity to self-education and professional activities.

Among the games that were used during the experiment were intellectual games, role-playing games, etc. They were used during the educational process of both special and general disciplines. The main task of didactic games in the process of professional training during the research was to intensify the independent research activity of students, increase the level of motivation and emotional involvement of students, the development of the need for a deeper study of disciplines and self-education, the improvement of professional communication and collective decision-making skills, as well as the development of the axiological attitude to the humanistic nature of professional activity. The creation of effective motivational background with the help of didactic games provided a prerequisite for self-knowledge, self-realization and moral self-improvement of future specialists in cybersecurity. It should also be noted that didactic games had educational, socially oriented, organizational, developing, communicative, stimulating, reflexive functions, as well as the functions of self-development and self-assertiveness. Thus, they contributed to the development of organizational, moral, communicative, organizational and other qualities that are important for future self-education and professional self-realization of

cybersecurity students. Another important reason for the use of didactic games was the establishing of a positive emotional climate in the group and the strengthened feedback between the teacher and the students, which, thanks to situations of success, contributed to the formation of the need for further professional and personal self-development.

The results of the diagnosis of self-educational competence formation according to the indicator of humanistic orientation of an individual during the control stage of the experiment showed the effectiveness of the chosen methods of forming this orientation. Future cybersecurity specialists in the EG, in comparison with the results of the CG students, had a higher level of formation of social and ethical values orientations that are critical for the future professional activity: responsibility, humanism, ethical issues of information security at all levels, etc.

To conclude, we claim that the formation of the cybersecurity students' self-educational competence, organized with orientation to humanism, a person being the ultimate value, will ensure the moral basis of a specialist's personal, social and professional interaction.

Literature

1. Лисенко О.М. Виховання гуманістично спрямованої особистості підлітка у позаурочний час: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07 „Теорія і методика виховання” / О.М. Лисенко. К., – 2008. – 20 с.
2. Педагогика: учеб. пособие [для студ. высш. пед. учеб. заведений] / В. А. Сластенин, И. В. Исаев, Е. Н. Шиянов; [Под ред. В. А. Сластенина]. – М., 2002. – 576 с.

3. Прозоров А.Ю. Роль інформаційних цінностей в забезпеченні безпеки держави. / А.Ю. Прозоров // Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави: зб.матер. наук.-практ. конф. (Київ, 18 березня 2016 року): у 2 ч, Ч. 2. – Київ: Нац. акад. СБУ, 2016. – 164с., с. 25-28.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер Ком, 1998. – 688 с.
5. Сисоева С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчальнометодичний посібник / Сисоева С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД „ЕКМО”, 2011. – 324 с.
6. Ступина С.Б. Технологии интерактивного обучения в высшей школе: учебно-методическое пособие / С.Б. Ступина. – Саратов: Наука, 2009. – 52с.
7. Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. М. Изд-во Института Психотерапии. 2002. – 490 с.
8. Чижакова, Г.И. Ценность в образовании и образование как ценность / Г.И. Чижакова. – Издательство НИИ прикладных проблем образования при КГПУ. Красноярск, 1996. – 339 с.
9. Cybersecurity curricula 2017. Curriculum guidelines for Post-Secondary Degree Programmes in Cybersecurity. A Report in the Computing Curricula Series Joint Task Force on Cybersecurity Education, 31 December 2017. – 123 p.: [electronic source]. – Available at: <https://www.acm.org/binaries/content/assets/education/curricula-recommendations/csec2017.pdf> (access date: 23.03.2019)

СТРЕТЧИНГ У ОЗДОРОВЧОМУ ТРЕНУВАННІ ЖІНОК

Собко Наталія Григорівна

доцент кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту,

Прокопчук Олександра Олегівна

студентка IV курсу факультету фізичного виховання

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка

Ключові слова: стретчинг, жінки, оздоровче тренування

Key words: stretching, women, recreational training

Актуальність теми. У зв'язку з прискоренням темпу життя, збільшеннями психоемоційними навантаженнями в процесі діяльності на тлі дефіциту рухової активності в даний час спостерігається тенденція до погіршення стану здоров'я дорослого населення, в тому числі жінок. Жінки виконують різноманітні соціальні, репродуктивні, виховні, виробничі і громадські функції, тому здоров'я нації, багатовимірне, визначається їх здоров'ям [3].

Спеціалісти галузі фізичної культури та спорту (О.С. Мерзлікін, 2001; Ю.В. Менхин, А.В. Менхин, 2002; А.Г. Фурманов, 2003; А.Г. Щедрина, 2003; Нестеренко Г.Л., Воронков А.В., 2015; Романчук О.П., Долгієр Є.В., 2016 та інші) єдині в думці про те, що оптимізація психофізичного стану населення повинна проводитись в процесі оздоровчого тренування. Авторами (Долгієр Є.В., Колмикова А.Е., Мерзлікін О.С., Романчук О.П., Садомцева Е.А., Уталієв А.З. та інші) також звертається увага на особливості впливу

фізичних вправ різної направленості на рухово-координаційні здібності жінок, корекцію їх фігури [7].

В останнє десятиліття все більшу популярність серед жінок набувають такі засоби оздоровчої фізичної культури як різні види фітнес-тренування, що дозволяють поліпшити функціональний стан організму, підвищити рівень фізичної працездатності, коригувати статуру [3], зокрема: пілатес, степ-аеробіка, стретчинг, аквадинаміка, байлотерапія, фітнес на трапеції тощо.

Виклад основного матеріалу. Стретчинг – це вправи, спрямовані на набуття і розвиток гнучкості і рухливості в суглобах і хребті, а також розтягування і розслаблення м'язів, зв'язок і сухожилків всього тіла [1; 2].

Нерозтягнуті м'язи (короткі) зменшують амплітуду руху в суглобах, що призводить до порушення постави та інших проблем опорно-рухового апарату. Регулярні заняття стретчингом допоможуть уникнути м'язового дисбалансу і зрівняти по довжині всі великі групи м'язів [5].

Під час тренування розтяжки посилюється м'язова іннервація, поліпшується координація рухів і контроль над власним тілом **Преимущества и**. Крім того, стретчинг позитивно впливає на організм в цілому, незалежно від віку. Це пов'язано з тим, що один з основних результатів занять стретчингом – розслаблення і подовження м'язів, завдяки чому в тканинах поліпшується постачання кисню і прискорюється виведення з них продуктів обміну речовин. Заняття стретчингом стимулюють організм до вироблення соматотропіну – гормону, що відповідає за зменшення вмісту жиру. Саме цим пояснюється ефект схуднення від, здавалося б, не дуже напруженої розтяжки [4; 5].

Заняття дозволять зберегти наявну рухливість суглобів жінок, яка, на жаль, з віком має тенденцію погіршуватися; швидко відновлять здатність рухатися при травмах чи захворюваннях. Користь стретчинга для жінок полягає в тонізації м'язів і уповільненні процесів старіння [6].

Запропоновані нами комплекси вправ стретчингу використовуються у оздоровчому тренувальному занятті жінок, що нещодавно почали займатись. Нижче наведений комплекс вправ на одне тренувальне заняття оздоровчої спрямованості:

I. Аеробна розминка – 10-15 хв.

II. Стретчинг з елементами розслаблення:

1) В.п.: О.с. На видиху нахил тулуба вперед до моменту торкання руками підлоги. Коліна прями. Пауза – 30 сек. Повторити 3-4р.;

2) В.п.: Широка стійка ноги нарізно. На видиху нахил тулуба вперед, руки вперед. Пауза – 10 сек. Після чого глибокий нахил тулуба до моменту торкання руками підлоги. Коліна прями. Пауза – 20 сек. Повторити 4-5р.;

3) В.п.: Сидячи на підлозі, ноги разом. Нахил тулуба вперед, до моменту торкання животом ніг. Коліна при цьому не згинати. Пауза – 1 хв. Повторити 3р.;

4) В.п.: Сидячи на підлозі, ноги нарізно. Згинаючи ноги в колінних суглобах, скласти їх ступнями разом і підтягнути п'яти ближче до себе. Коліна намагатися опустити якомога нижче до підлоги. Спина пряма. Пауза – 45-60сек.;

5) В.п.: Лежачи на спині, на видиху зігнути праву ногу і підтягнути її до тулуба (ліва нога пряма і лежить на підлозі). Пауза – 30 сек. Змінити положення ніг і знову пауза – 30сек. Повторити бр.;

6) Розслаблення. В.п.: Лежачи на спині, ноги зігнуті в колінних суглобах, ступні на підлозі. По черзі випрямити ноги, не прогинаючи спину. Поперек прагне до підлоги. Пауза 2-3 хв.

Висновки. В результаті узагальнення теоретичних знань і положень виявлені: значні можливості стретчингових вправ, що ефективно впливають на рухливість суглобів опорно-рухового апарату жінок, сприяють покращенню їх самопочуття та працездатності; особлива значущість стретчинга в уповільненні процесів старіння.

Результатом систематичного виконання запропонованого комплексу стретчингових вправ жінками першо-

го зрілого віку на тренуваннях стало досягнення оздоровчого ефекту.

Література.

1. Агеева С.В. Влияние упражнений стретчинга на развитие гибкости // Вестник Костанайского государственного института. – 2016. – № 2. – С. 140 – 145.
2. Колмыкова А.Е., Садомцева Е.А., Уталиев А.З. [и др.] Влияние стретчинга на функциональное состояние и здоровье человека // Научное сообщество студентов: междисциплинарные исследования: сб. ст. по мат. IX междунар. студ. науч.-практ. конф. №6(9): [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://sibac.info/archive/meghdis/6\(9\).pdf](https://sibac.info/archive/meghdis/6(9).pdf).
3. Кукоба Т.Б. Оздоровительная тренировка женщин 21-35 лет на основе упражнений изотонического характера с учётом соматотипа: Дисс...канд. пед. наук: 13.00.04 Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры: Омск, 2011. – 180 с.
4. Преимущества и виды стретчинга: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: – URL: <http://megapoisk.com/stretching-osobennosti-protivopokazaniya-vidyi>.
5. Стретчинг – гибкость Вашего тела: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.casual-info.ru/krasota/basic_leaving/164/26043/
6. Стретчинг – что это такое в фитнесе и в чем его польза?: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://womanadvice.ru/stretching-cto-eto-takoe-v-fitnesse-i-v-chem-ego-polza>
7. Эффективность комплексных фитнес-программ, направленных на коррекцию массы тела женщин первого зрелого возраста [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://knowledge.allbest.ru/sport/2c0b65635a2ad68a4c43b88421316c36_0.html

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Шевченко О.П.

Доцент, кандидат педагогічних наук доцент кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 1 Донецький національний медичний університет
М.Краматорськ, Україна

Розглянуті зміст та структура англомовної професійно орієнтованої лексичної компетенції студентів медичного вишу. Зміст складають знання на вміння практично використовувати відповідні лексичні та граматичні елементи у ситуаціях професійного спілкування англійською мовою. Структура містить лексичну, мовленнєву, соціокультурну та методичну компоненти. Сформульовано рекомендації, яких доцільно дотримуватися під час укладання лексичного мінімуму для студентів-медиків. Проаналізовані різні прийоми семантизації лексичних одиниць та термінів, а також встановлена послідовність вправ на засвоєння лексики студентами медичного університету.

Ключові слова: англомовна професійна орієнтована лексична компетенція, медичний університет, іноземна мова за професійним спрямуванням, лексичні одиниці, медична термінологія, семантизація.

Засвоєння студентами медичної терміносистеми як невід'ємного складника англомовної професійно орієнтованої лексичної компетенції (АПОЛК) є запорукою успішного професійно спрямованого навчання іноземній мові у медичному університеті. Цілком справедливо вважається, що навчання фахової лексики є важливою ланкою у досягненні головної мети навчання студентів-медиків англійській мові як засобу спілкування з іноземними партнерами у професійній діяльності [4]. Від рівня сформованості АПОЛК студентів буде залежати швидкість та якість опрацювання наукової медич-

ної літератури, а також ефективність та результативність професійного спілкування.

Для формування у майбутніх лікарів АПОЛК їм необхідно не просто засвоїти певну кількість фахової лексики, але й отримати необхідні фахові знання, які вони можуть використовувати у ситуаціях професійного спілкування іноземною мовою.

Таким чином, доцільно визначити зміст АПОЛК. Спираючись на загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти та кваліфікаційну характеристику майбутнього лікаря, зміст АПОЛК складають знання та здатність

використовувати мовний словниковий запас, який в свою чергу формується з певних лексичних та граматичних елементів. До лексичних елементів відносяться [2, 110]:

а) стійкі вирази, що складаються з кількох слів, які вивчаються і вживаються як одне ціле. До них відносяться розмовні вирази (в тому числі привітання, прислів'я, архаїзми); фразеологічні ідіоми; застигли стійкі вирази, які вивчаються та вживаються як одне нерозривне ціле (неподільні одиниці, в яких слова або вирази, що вводяться, утворюють повнозначні речення); інші стійкі словосполучення; стійкі розмовні вирази, що складаються зі слів, які зазвичай вживаються разом.

б) однослівні форми.

У медичному університеті вивчення англійської мови (за професійним спрямуванням) повинно надати суму знань, вмінь та навичок, які будуть корисними для майбутнього лікаря в майбутньому, а також сприяти успішному складанню англомовної частини єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ).

Успішний розвиток вмінь читати, спілкуватися або розуміти іноземну мову неможливі без міцних знань та вмінь в області лексики, однією зі складових якої є медична термінологія.

Тож мета формування АПОЛК у студентів медичного університету – при обмеженій кількості годин, що відводяться на вивчення дисципліни Англійська мова (за професійним спрямуванням), досягти розвитку вмінь та навичок в області спеціаль-

ності. Важливість формування АПОЛК обумовлена професійною спрямованістю навчального процесу, що розглядається в сучасній науці як відображення інтересу та психологічної готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності. Спираючись на все вищесказане, структура АПОЛК складатиметься з лексичної, мовленнєвої, соціокультурної та методичної компонент.

Методикою давно встановлений той факт, що для практичного використання певної лексичної одиниці в усному мовленні та читанні, з одного боку, та вживання її тільки в читанні – з іншого, студенту потрібен різний об'єм знань щодо лексичної одиниці.

Лексична одиниця, яка в подальшому повинна стати базою для розвитку вмінь та навичок усного мовлення та читання повинна бути відпрацьованою настільки, щоб у студентів сформувались вміння та навички як вживання певної лексичної одиниці або терміну, так і впізнавання та розуміння їх в тексті.

Тож приходимо до висновку, що не доцільно і неекономно під час роботи над лексикою однаково підходити до всіх лексичних одиниць, які потребують вивчення. В даному випадку можливі дві помилки: або у студента не відпрацьовуються всі необхідні для досягнення цілі вміння та навички, або в нього формуються лише ті, які в даному випадку не обов'язкові. Таким чином, першою умовою ефективного формування АПОЛК є диференційний підхід до словника, залежно від того,

чи будуть ті чи інші лексичні одиниці засвоюватися репродуктивно чи тільки рецептивно.

Тому викладач в кожному конкретному навчальному закладі може з цього приводу підготувати методичні рекомендації в інтересах прозорості та взаємозв'язків в освітній галузі, а саме:

1. Відбирати ключові слова та фрази

а) в тематичних сферах, необхідних для виконання комунікативних завдань, релевантних потребам студента;

б) що містять культурні відмінності або значущі цінності та ідеали, які поділяються певною соціальною групою, мова якої вивчається.

2. Дотримуватись лексико-статистичних принципів, відбираючи слова та терміни високочастотного вжитку, як широкого загального, так і в обмежених тематичних сферах.

3. Відбирати автентичні усні та письмові тексти і подавати для засвоєння всі слова, що в них містяться.

4. Не планувати формування лексичного запасу заздалегідь, а дозволити йому розвиватись органічно у відповідності до запитів студентів при виконанні лексико-граматичних завдань.

Активний тезаріус майбутніх лікарів повинен включати загальнонавчальну, загальнонаукову та термінологічну лексику. Основу підмови спеціальності складає термінологічна лексика. Для максимального зменшення труднощів при її засвоєнні проводиться методична класифікація термінологічної лексики. Правильна оцінка типологічних

особливостей слів дозволяє зробити обґрунтований вибір засобів і прийомів їх семантизації, намітити методично правильний шлях подальшої роботи з лексикою [7, 119]. Класифікувавши термінологічну лексику за певними критеріями, ми можемо провести її відбір та організацію для ефективної роботи лексичного механізму в рецептивних, репродуктивних та продуктивних видах мовленнєвої діяльності.

При визначенні методичної типології активної та пасивної лексики слід брати до уваги ряд факторів. Фахову медичну лексику можна поділити на чотири типологічні групи: терміни-інтернаціоналізми, що характеризуються неспівпаданням наголосу і не співзвучністю наголошених голосних при частковій співзвучності приголосних або їх повній не співзвучності; терміни, які співпадають за обсягом, але не співпадають за формою з термінами рідної мови, а також терміни, які співпадають за формою і значенням зі своїми еквівалентами в рідній мові, але відсутні в понятійному апараті студентів унаслідок їх недостатньої професійної компетенції; терміни, які не співпадають ні за формою, ні за обсягом знань з термінами рідної мови; аббревіатури.

При введенні нових лексичних одиниць доцільно користуватися різними засобами семантизації, а не тільки перекладом. Вибір засобу семантизації слова залежить від декількох факторів. Першим і найважливішим фактором є характер самого слова.

Згідно з прийнятим у лінгвістиці

розумінням лексичного значення його складниками вважаються денотат, який називає клас предметів, і сигніфікат – сукупність ознак, що визначають клас предметів, які звичайно позначаються терміном „поняття”. Сигніфікат як категорія більш абстрактна, ніж денотат, засвоюється в результаті оволодіння конкретними вживаннями слова при співвіднесенні його звукової форми з відрізками дійсності, що означаються.

Головною умовою володіння словом як комунікативною одиницею є, безумовно, оволодіння його відображаючою функцією, тобто значенням. Найбільша складність в оволодінні лексичним значенням, як зазначають всі спеціалісти в галузі навчання іноземних мов, полягає у невідповідності значень слів рідної та іноземної мов. Справа в тому, що який би прийом семантизації не використовували, він повинен приводити до тісного зв'язку звукової форми слова з його денотатом, з конкретною діяльністю, з елементами досвіду студентів.

Одним з засобів семантизації іноземних слів, що не мають точних еквівалентів у рідній мові, є зорова наочність [1, 20]. Мета зорової наочності – представити предмет чи елемент дії, які можна сприймати зором та ілюструвати семантично важливі ознаки значень. Словесний компонент семантизації доповнює сприйняте зором і в разі необхідності інтерпретує те, що представлено наочно. Співвідношення словесного та наочного компонентів семантизації, а також форма

останнього залежать від типологічних особливостей іншомовного слова, а також від ступеня абстрактності його значення. Для студентів-медиків ефективним у даному випадку є використання ілюстрованих медичних атласів.

Однак показ предмета або дії достатній лише у випадках, коли значення слів іноземної і рідної мов збігаються, і коли слово рідної мови викликає адекватний образ у свідомості студентів і без наочної ілюстрації.

Таким чином, якщо характер слова дозволяє використовувати засоби семантизації без перекладу (можливість наочного зображення значення слова, „прозорість словотворної форми” або можливість розміщення слова в „прозорому контексті”), то слід надати переваги цим засобам. Але після їх використання слід перевірити правильність розуміння значення слова.

Другим фактором є фактор часу. Якщо на занятті доцільно приділити мінімум часу для семантизації слів, то правомірно використовувати найбільш економний засіб – переклад.

Для того, щоб досягти правильного розуміння значення слова, необхідна додаткова робота з ним до перекладу. Вона включає в себе: вміння працювати зі словом, якщо воно має декілька значень, вміння розрізняти відтінки слів-синонімів та їх вживання у мові, вміння там, де немає конкретного перекладу слова, описати його значення, вміння за словотворними елементами зрозуміти його (знаючи дієслово можна перекласти іменник).

Третім суттєвим фактором, який

впливає на вибір засобу семантизації є підготовка студентів. В групах зі слабкою підготовкою неможливе розкриття значення слова за допомогою його тлумачення іноземною мовою. В цьому випадку слід обмежитися можливістю використання контексту та словотворним аналізом, тому що вони припускають наявність у студентів певного рівня володіння мовою.

Формування АПОЛК неможливо без оволодіння певним обсягом культурної інформації, без ознайомлення студентів з культурою народу, мову якого вони вивчають. У зв'язку з цим одним з компонентів змісту АПОЛК виступає соціокультурний компонент. Завдяки йому здійснюється вивчення краєзнавчих матеріалів, звичаїв, традицій, цінностей стилів життя, моральних пріоритетів та норм комунікативної поведінки народів англomовних країн. У процесі формування АПОЛК студенти під керівництвом викладача постійно звертаються до реалій власного життя в Україні, порівнюючи та зіставляючи риси національного характеру, систему пріоритетів, моральні засади, стилі поведінки в нашій країні, Великобританії та США. Соціокультурний компонент не тільки допомагає в формуванні АПОЛК, а й збагачує світогляд студентів на принципах, що відображають людські цінності в процесі розвитку духовного багатства, високоморальної особистості майбутнього фахівця, здатного вирішувати творчі завдання.

Таким чином ми приходимо до висновку, що засвоєння лексичних оди-

ниць починається з їх пред'явлення та семантизації, виконання некомунікативних вправ для набуття навички оперування термінами і закінчується виконанням комунікативно-умовних та комунікативних вправ при розв'язанні комунікативних і змістових завдань. Розкриття значення слова на різних етапах навчання проводиться в різному об'ємі з використанням різноманітних дидактичних прийомів. Тож задача викладача не розкривати значення слів самому, а навчати студентів, як встановлювати семантичні зв'язки нового значення з основним значенням багатозначного слова. Це допомагає формуванню не тільки правильного уявлення про об'єм значення слова на іноземній мові, а й інтегрального розуміння слів, а також дає студентам можливість в подальшому самостійно розуміти нові значення слів та веде до формування „чуття мови”.

В реальному житті формування АПОЛК передбачає комунікативність та здатність спонтанного спілкування. Тому розробка таких прийомів роботи, при яких у студентів майбутніх лікарів розвивається здатність швидко мобілізувати мовні знання, навички та вміння з метою висловлювання власних думок і почуттів, є однією з актуальних проблем сучасної методики. З цією метою важливо використовувати взаємозв'язок комунікативних і мовних системних принципів засвоєння іноземної мови, який найбільш органічним є в лексиці. Актуальним у зв'язку з цим постає завдання розширити коло засобів та прийомів, що за-

безпечать формування АПОЛК. Вони повинні сприяти розвитку вмінь правильного використання активної лексики в усному спілкуванні. Отже, засвоєні лексичні одиниці повинні засвоюватися як рецептивно (в нашому випадку читання та вилучення інформації з медичних), так і продуктивно (говоріння).

Література

1. Бурлаков М.О. Зорова наочність як засіб семантизації іншомовної лексики // Іноземні мови. – 2005. – №1. – С.20-21.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор укр. видання С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.
3. Коник Н.В., Чеканович В.Г., Бокшань Г.І. Робота над лексичним матеріалом при формуванні комунікативної компетенції на заняттях іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі / Міжнародний форум: Мовна освіта: шлях до євроінтеграції: Тези доповідей. – К.: Ленвіт, 2005. – С.95-96.
4. Морська Л.І. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей // Іноземні мови. – 2002. – №2. – С.23-24.
5. Ніколаєва С.Ю., Шерстюк О.М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов // Іноземні мови. – 2001. – №3. – С.49-55.
6. Письмиченко А.Н. Сопоставление терминологической лексики английского и русского языков как прием обучения // Иностранные языки в высшей школе. – М.:Высшая школа. – 1985. – Вып.18. – С.123-130.
7. Семенчук Ю.О. Методична класифікація термінологічної лексики підмови міжнародної економіки / Міжнародний форум: Мовна освіта: шлях до євроінтеграції: Тези доповідей. – К.: Ленвіт, 2005. – С.20-21.
8. Склярєнко Н.К. Типологія вправ для навчання ділового спілкування та сучасні вимоги до них // Навчання ділової англ. мови у східній Європі: для чого та як? Міжнародна наукова конференція. Тези доповідей. – Дніпропетровськ.: 2004. – С.23-25.
9. Тарнопольський О.Б. Работа с пассивной лексикой в неязыковом ВУЗе // Иностранные языки в высшей школе. – М.:Высшая школа. – 1981. – Вып.16. – С.48-53.
10. Astanina N., Bakaeva N., Beliyeva I. English for Specific Purposes in Ukraine. A baseline study. – Kyiv: Lenvit, 2005. – 119p.
11. Hutchison T. and Waters A. English for Specific Purposes. – Cambridge: Cambridge University Press, 1992. – С.1-55.
12. Larsen-Freeman D. Techniques and Principles in Language Teaching. – Oxford: Oxford University Press, 1986. – 142 p.

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Савчук Ірина

Доцент, кандидат педагогічних наук;

Марущак Оксана

Доцент, кандидат педагогічних наук;

Павлова Віта

Студентка ступеню вищої освіти магістра

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла

Коцюбинського

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, професійна освіта, інноваційна діяльність, інформаційно-технологічна компетенція, технології Веб 2.0, сервіси Веб 2.0.

Keywords: information and communication technologies, vocational education,

innovative activity, information and technology competence, Web 2.0 technologies, Web 2.0 services.

Важливим завданням вітчизняної освіти, від успішності вирішення якого визначальною мірою залежатиме розвиток країни та її місце у світовій спільноті, є підготовка підростаючого покоління до життя і діяльності в умовах сучасного інформатизованого суспільства. Розв'язання поставленого завдання потребує комплексного підходу до інформатизації навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах і зумовлює нагальну потребу у високоосвічених учительських кадрах, спроможних ефективно використовувати потужний потенціал сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у різних сферах професійної діяльності і здатних не тільки до використання, а й до активного створення

інформаційного навчального середовища в освітньому закладі [4, 351]. Інтенсивне упровадження інформаційних технологій в освіту зумовлює широкий доступ до високоякісних даних, розширює можливості одержання, зберігання та розповсюдження інформації, що впливає на організацію і здійснення навчального процесу у закладі вищої освіти (ЗВО) [5, 305]. Отже, на вимогу сучасного суспільства майбутньому фахівцеві, зокрема педагогу, для успішного впровадження у практику інновацій та реалізації їх у нових економічних і політичних умовах необхідно володіти певним рівнем професійної компетентності, у процесі формування якої важливим є: «наявність процедури набуття компетентності, що є головною проблемою, з якою зустрінуться педагоги в процесі формування компетентностей; постійна необ-

хідність запуску та організації цього процесу в різних навчальних ситуаціях» [5, 305].

Інформатизація всіх галузей життєдіяльності людини зумовлює необхідність формування такої складової професійної компетентності як інформаційно-технологічна компетенція (ІТК), що забезпечує ефективну діяльність фахівця в умовах інтенсивного використання інформаційно-комунікаційних технологій [4, 351]. В освітній діяльності вишу можна виокремити дві складові, що вимагають прояву інформаційно-технологічної компетенції викладача [4, 352]: власне процес навчання та середовище, яке оточує суб'єкти освітнього процесу. Обидві складові передбачають вирішення традиційних для педагогічної професійної діяльності в галузі пошуку, оброблення та представлення інформації з використанням нового інструмента – засобів ІКТ – завдань.

Одним із напрямів підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності в галузі застосування ІКТ є використання сервісів Веб 2.0 і одного із його різновидів – Веб-квестів. Веб-квест (WebQuest) перекладається з англійської як «пошук в Інтернеті». Ця технологія передбачає роботу і навчання в команді, що зумовлено необхідністю підготовки компетентних фахівців, які здатні самостійно та в команді вирішувати проблеми, використовуючи мереж Інтернет, Веб-технології та рольові ігри.

Термін Веб 2.0 у наукові кола ввів Тім О'Рейлі у публікації «WhatisWeb

2.0». У ній він обґрунтував появу великої кількості сайтів, об'єднаних деякими загальними принципами із загальною тенденцією розвитку Інтернет-спільноти, і назвав це явище Веб 2.0. Тім О'Рейлі визначає Веб 2.0 як «методику проектування систем, які шляхом обліку мережеских взаємодій стають тим краще, чим більше людьми ними користуються. Важливою рисою Веб 2.0 є принцип залучення користувачів до наповнення та багаторазового використання контенту» [6]. Веб 2.0 характеризується тим, що користувачі взаємодіють між собою завдяки відповідним інструментам, вони створюють інформацію, обмінюються нею, роблять її спільну оцінку. Ці інструменти й отримали назву «соціальні сервіси» або «Web-сервіси» або «сервіси Web 2.0». Веб 2.0 є скоріше соціальним, ніж технологічним феноменом. Технологія соціальних сервісів дає змогу водному Web-проекті використовувати програмні додатки іншого. Активне включення в освітній процес інструментів Інтернет-технологій змістовно оновлюватиме взаємодію та ролі викладача і студента, надаватиме велику свободу і студентам, і викладачам, що сприятиме підвищенню мотивації в набутті знань, досягненню високої ефективності занять.

Термін Веб 2.0 часто асоціюється з новим підходом до розвитку сукупності технологій роботи веб-додатків і спільної взаємодії користувачів. До таких технологій відносяться блоги, wiki, засоби обміну фото і відео (youtube, flickr і т.д.), технологія fle,

Веб-квести та ін. Можливості та досвід використання сервісів Веб 2.0 дав змогу визначити деякі підходи до використання їх в освітньому процесі. Загальні функціональні властивості перерахованих сервісів досить повно та коректно описані у вільній енциклопедії- вікіпедії. Зупинимось на деяких можливих варіантах застосування зазначених сервісів.

Блог (від англ. Blog, weblog- «мережевий журнал або щоденник подій») - це веб-сайт, оснований зміст якого складають регулярні записи, що додаються, зображення або мультимедіа. За авторським складом блоги можуть бути особистими, груповими (корпоративними, клубними і т.д.) або суспільними (відкритими). Для блогів характерна можливість публікації відгуків «Коментарів» відвідувачами. Ведення блогу припускає наявність програмного забезпечення (ПЗ), що називається двигком блогу і дозволяє звичайному користувачеві додавати та змінювати записи й публікувати їх в Інтернеті. Наприклад, блог викладача «Інноваційні форми, методи і технології навчання» (invnz.blogspot.com). Можливі такі напрями використання блогів в освітньому процесі: джерела навчальної інформації попередньо опубліковані викладачем; організація дискусій (семінарів з тем навчальної програми); організація дистанційного навчання (уцьому випадку блог виступає в ролі своєрідного спрощеного варіанту LMS (Learning Management System) для навчання конкретної навчальної групи); контроль публікацій та обговорень

контрольних робіт і завдань студентів, які вони публікують у власному блозі.

Вікі- веб-сайт, структуру і зміст якого користувачі можуть спільно змінювати за допомогою інструментів, що надаються самим сайтом. Найбільшим і найвідомішим Вікі-сайтом є Вікіпедія (Wikipedia.com)[2]. Для створення Вікі-середовища також необхідне спеціальне програмне забезпечення (двигок Вікі). Наведемо приклади використання Вікі на заняттях.

Розробка глосарію є складовою частиною будь-якого навчально-методичного комплексу. Труднощі його складання полягають у тому, що часто одне й тесаме поняття має декілька тлумачень залежно від наукової школи. Проблема полягає у виборі поняття з безлічі визначень для використання в глосарії навчальної дисципліни. Викладач може навести те, на його думку, визначення терміна або кілька визначень, що належать різним науковим школам. Студенти після реєстрації в системі Вікі, вивчають, редагують і пропонують своє бачення термінів, опублікованих попередньо викладачем Вікі. Оскільки вся історія публічного редагування зберігається, то учасникам навчального процесу можна аналізувати весь хід заняття. Після заняття, яке може проводитися як у вільному режимі часу (offline), так і в реальному часі (online), на сервісі зберігається результат роботи групи, який доступний всім учасникам. Критерії якості знань: активність учасників і зміст повідомлень. Одночасно студенти розвивають аналітичне мислення та завоюють нові можливості Інтернету.

Створення колективного навчального матеріалу. Викладач розміщує фрагмент теоретичної частини курсу, наприклад, навчального посібника, а студенти редагують його. Так здійснюється колективна модернізація тексту навчального матеріалу. Критеріями оцінки заняття є активність студентів групи та зміст коментарів.

Делішес (від англ. Delicious- «чудовий») – це веб-сайт, що безкоштовно надає зареєстрованим користувачам послугу зберігання і публікації закладок на підібрані з певними цілями сторінки Всесвітньої мережі. Всі відвідувачі Делішес можуть переглядати наявні закладки, упорядковуючи їх за важливістю і привласнюваними мітками (тегами) [2]. Зареєстрований користувач може додавати закладку на будь-яку веб-сторінку, вказавши Інтернет адресу, назву закладки, її короткий опис і мітку (ключові слова). Для організації закладок на сайті використовується неієрархічна система міток. Вибираючи певну мітку або групу міток, можна переглянути список закладок з цими мітками. Для кожної закладки можна переглянути список своїх міток, родинних міток, а також список міток, привласнених іншими користувачами. Крім своїх закладок із заданою міткою, можна переглядати списки популярних закладок. За замовчуванням всі збережені користувачем закладки доступні для публічного перегляду, хоча користувач може зазначити закладки як приватні.

Таким чином, можливості даного сервісу полягають у тому, що на ньому

можна зберігати та класифікувати задалегідь підібрані закладки адресатів за певними навчальними темами. За допомогою Делішес забезпечується доступ до цих посилань взаємообміну списків для членів навчальної групи. Прикладом служить сервіс соціальних закладок БобрДобр, який орієнтований на колективну роботу з інформацією та пропонує засоби для її пошуку, рейтингування та зберігання. Фактично це майданчик, на якому йде збір інформації в Інтернет-просторі у вигляді посилань, причому користувач не тільки споживає цю інформацію, а й сам надає її іншим користувачам. Крім того, це інструмент самоідентифікації, оскільки, збираючи посилання на ті чи інші ресурси, користувач виявляє сфери власних інтересів. У процесі використання сервісом, кожен користувач формує унікальні хмари тегів, тобто ключових слів, якими він позначав ті чи інші посилання в мережі. Ці теги відображають реальні інтереси користувача. Іноді уявлення користувача про свої інтереси можуть не збігатися з реальністю та іншими колегами. У свою чергу, викладач може зібрати колекцію посилань за тематикою, яка цікавить його, а супроводжуючі теги допоможуть швидко знайти всі посилання одного типу. Сервісом може скористатися викладач будь-якої дисципліни. Таким чином, буде забезпечено однаковий набір посилань для всіх слухачів з різних тем курсу (своєрідна Веб-бібліографія), для викладача швидка навігація за попередньо складеним набором посилань під час підготовки до занять та ін. У групо-

вій роботі сервіс дає змогу працювати спільно над інформацією (переглядати, оцінювати, доповнювати) у навчальних групах студентів. Викладачеві для контролю навчального процесу можна керуватися принципом: «Покажи мені свої ідеї і я скажу, чи правильно ти виконав завдання».

Ютуб (YouTube) -сервіс, що надає послуги хостингу (розміщення) різних відеоматеріалів [2]. Користувачі можуть додавати, переглядати і коментувати ті чи інші відеозаписи. Завдяки простоті і зручності використання YouTube став одним з найпопулярніших місць для розміщення відеофайлів. На сайті можуть бути представлені як професійно зняті фільми і кліпи, так і любительські відеозаписи для різних цілей із різноманітною тематикою.

Наведемо приклади, що дозволяють наочно уявити собі функціональності YouTube, а заодно усвідомити методики використання Веб 2.0. Це зроблено на навчальних відеоподкастах (навчальних відеофільмах), де в доступній формі обговорюються, наприклад: принципи роботи соціальних мереж; застосування Вікі в плануванні; застосування RSS. Вивчаючи зміст навчальних матеріалів за зазначеними посиланнями, можна одночасно познайомитися з інноваційними видами електронних занять, так званими подкастами (podcast), які становлять запис аудіо/ відео/ аудіо + відео фрагментів навчальних занять. Подкасти набули широкого поширення у зв'язку з простотою їх виготовлення сучасними

засобами ІКТ. У навчальному процесі Ютуб може ефективно виступити в якості джерела навчальних матеріалів. Значним дидактичним потенціалом у навчальному процесі володіє відеосервіс Ютуб (YouTube), його навчальний потенціал визначається тими основними способами, якими поширюються відеоматеріали на цьому сервісі. Якщо викладач, студент мають власний світ, ведуть блог під час вивчення певної теми, виконання проекту, будь-який відеоматеріал може стати складовим компонентом подібного світу. Крім того, на Ютубі кожен з користувачів може знайти навчальні, документальні та науково-педагогічні відеоматеріали. Перегляд відеоматеріалів має закінчуватися обговоренням, дискусією, виконанням проекту та його презентацією.

У Веб 2.0, передусім, привертає увагу базовий принцип застосування цих сервісів, що впливає з їх безкоштовності та доступності. Ми можемо спостерігати, як інші люди пишуть, шукають інформацію, класифікують і зберігають її, як вони діють і думають, використовуючи інших людей, можемо копіювати їх діяльність і вчитися у них.

Веб-квест- це формат заняття із орієнтацією на розвиток пізнавальної, дослідницької діяльності студентів. Основна частина інформації одержується з ресурсів Інтернет. Веб-квест є новим законом використання Інтернет-технологій тарольової гри з метою створення заняття, орієнтованого на студентів, залучених у навчальний

процес, який активізує їхнє критичне мислення. Веб-квест – це вид Інтернет-проекту, який дає студентам можливість ефективно використовувати інформацію, що знайдена в мережі. Веб-квест спрямований на розвиток у студентів навичок аналітичного та творчого мислення; викладач, який створює Веб-квест, має володіти високим рівнем предметної, методичної та інформаційно-технологічної компетенції. Науковець М. Кадемія зазначає, що тематика Веб-квестів може бути найрізноманітнішою, проблемні завдання можуть відрізнятися ступенем складності [2, 8]. Результати виконання Веб-квесту, залежно від матеріалу, який вивчається, можуть бути представлені у вигляді основного виступу, комп'ютерної презентації, есе, Веб-сторінки тощо. Наприклад, Блог-квест з природничо-математичних дисциплін (informatkwest.blogspot.com).

Сервіси Веб 2.0 не розроблялись спеціально для освіти, тому потрібно «приспосовувати» їх до педагогічної діяльності. Незважаючи на безліч переваг і цікавих пропозицій з боку Веб 2.0, виникають і негативні моменти, які передбачають: необхідність наявності сучасних комп'ютерів і високошвидкісних каналів зв'язку; спеціальну підготовку викладачів і студентів щодо використання сервісів; проблему самопрезентації та довіри до інформації; певні труднощі щодо вираження емоцій за допомогою текстового каналу комунікації; проблему приватності; психологічні проблеми Інтернет-спілкування; питання інте-

лектуальної власності та авторського права.

Висновки. Значна частина сервісів Веб 2.0 має властивості, що дозволяють ефективно використовувати їх в освітньому процесі в системі освіти практично на всіх рівнях. Перевагою цих сервісів є їх доступність і безкоштовність. Слід розширювати напрями досліджень можливостей застосування цих сервісів у навчальному процесі. Особливо в галузі електронної педагогіки, предметом дослідження якої є здійснення навчального процесу на основі використання ІКТ-інформаційного освітнього середовища навчального закладу, яке «слід розглядати як складову педагогічної системи, що відображає певні її зв'язки й елементи», і «дає змогу розширити різноманіття форм придбання знань, умінь, необхідних для ефективної професійної та соціальної діяльності майбутнього вчителя» [3, 77]. Отже, одним з актуальних завдань електронної педагогіки стає розроблення методик застосування Веб 2.0 у навчальному процесі.

Література:

1. Кадемія М. Ю. Веб-квест у професійній підготовці вчителя : [навчально-методичний посібник] / М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. – 147 с.
2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник / М. Ю. Кадемія. – Львів : СПОЛОМ, 2009. – 258 с.
3. Марущак О. В. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як засіб розвитку пізнавальної активності майбутніх учителів технологій / О. В. Ма-

- рущак, В. П. Король // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України : зб. матер.наук.конф., (28 березня 2017 р., м. Київ). – Київ : ІТЗН НАПН України, 2017. – С. 76-81.– Режим доступу :<http://lib.iitta.gov.ua/707368/1/Збірник%20тез%20звітньої%20конференції%20ІТЗН%20НАПН%202017.pdf#page=76>.
4. Марущак О. В. Формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя технологій / О. В. Марущак, В. П. Король // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Випуск 34. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. – С. 351-358.
5. Савчук І. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів-педагогів / І. В. Савчук, М. Ю. Кадемія // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2012. – Випуск 32. – С. 305-308.
6. Тим О'Рейли. «Что такое Веб 2.0» // «Компьютерраonline», 2005. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://old.computerra.ru/think/234100/>

ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В РАМКАХ ПРОЕКТНОЙ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Тищенко Н.А.

Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

Ключевые слова: компетентность, взаимодействие, веб технологии

Keywords: competence, interaction, web technologies

В современной литературе по методике обучения иностранному языку можно найти множество работ по использованию проектной методике обучения. Не зря этот метод обучения так заинтересовал зарубежных и отечественных учёных-методистов, так как, качественные показатели повышения языковой компетентности учащихся очень высоки. Эта методика успела найти как своих почитателей, так и недоброжелателей, поскольку её разработка приостановила исследования в других областях методики обучения иностранным языкам. Интересным является тот факт, что проектный метод изучался всесторонне, но крайне сложно найти работы учёных, касающиеся внедрения инклюзивных механизмов в проектную методику обучения иностранным языкам. По нашему мнению, этот вопрос крайне актуален в наши дни и заслуживает быть рассмотренным детальнее.

Для более детального изучения влияния фактора инклюзивности на проектную методику обучения иностранным языкам, следует привести пример создания мини проекта в рамках самостоятельной работы студентов технических специальностей, обучаемых иностранному языку для специальных целей. Этот подход состоит из следующих основных этапов, а именно:

- постановка задачи преподавателем и разъяснение всех деталей проекта (правила выполнения, временные рамки и так далее);
- самоорганизация студентов для выполнения проекта (распределение

обязанностей студентов в малой группе);

- выполнение проекта студентами;
- представление результатов проекта перед всеми студентами учебной группы;
- оценивание работы каждого студента и команды в целом;
- коррекция недочётов работы студентов преподавателем и другими студентами учебной группы;
- работа над ошибками выполненного проекта.

На всех этапах проведения такого режима обучения следует отметить, что уровень мотивации каждого из

участников малой группы студентов крайне велик, поскольку будет оценен не только результат работы одного студента, но и результат работы группы. Этот подход позволяет во время получения знаний в области иностранного языка так же повысить личностные качества обучаемого (ответственность, работа в команде, способность выполнить работу в заданные сроки) для реализации организационно-воспитательной цели занятия; повысить уровень владения навыками работы с современными информационно-коммуникационными и веб технологиями.

К недостаткам такого подхода следует отнести следующие:

– студенты могут быть немотивированны общим низким результатом работы команды из-за малого уровня инклюзивности некоторых студентов малой группы;

– низкий уровень владения информационно-коммуникационными технологиями может не до конца раскрыть потенциал работы малой группы студентов;

– отсутствие желания некоторых студентов работать в малой группе из-за психологической неготовности к работе в команде.

Подводя итоги, следует отметить, что фактор инклюзивности является крайне важным при проведении проектной методики обучения, о

чем мы расскажем в последующих публикациях

Литература:

1. Андреев А. А. Дистанционное обучение: сущность, технология, организация [Электронный ресурс] / А. А. Андреев, В. И. Солдаткин. – М.: Изд-во МЭСИ, 2009. – 196 с. – Режим доступа: http://www.ict.edu.ru/ft/003823/book_3.pdf.
2. Асоянц П. Г. Навчання англійської мови спеціального вжитку з використанням комп'ютерних технологій / П. Г. Асоянц // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: Вид-во НДУ імені Миколи Гоголя, 2006. – С. 10 – 12.
3. Асоянц П. Г. До проблеми професійного англійського письма з комп'ютерною підтримкою / П. Г. Асоянц, О. С. Синєкоп // Педагогічний процес: теорія і практика. Збірник наукових праць. – К.: Вид-во "ЕКМО", 2008. – Вип. 4. – С. 20 – 27.
4. Дистанційне навчання: досвід впровадження в українському університеті: монографія / [В. О. Любчак, О. В. Купенко, Н. І. Муліна та ін.]. – Суми: Вид-во Сум ДУ, 2009. – 160 с.
5. Becket G. The Project Framework: a tool for language, content and skills integration / G. Becket, T. Slater // *ELT Journal*. – 2005. – V.59 – №2. – p. 108 – 116.
6. Benson Ph. *Autonomy and Independence in Language Learning* / Benson Ph., Voller P. – Harlow: Longman (Addison Wesley Longman Limited), 1997. – 270 p.
7. Chapel C. A. *Computer Applications in Second Language Acquisition. Foundations for teaching, testing and research* / Chapel C. A. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 215 p.

К ПРОБЛЕМЕ ОБУЧЕНИЯ АУДИРОВАНИЮ

Щербань Л.М.

Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

Ключевые слова: аудирование, процесс обучения, профессионально-направленный, визуальная опора

Keywords: listening, teaching process, professionally-oriented, visuals

Аудирование является неотъемлемой частью обучения иностранному языку и, по мнению методистов и преподавателей, одним из наиболее проблемных аспектов. Без овладения этим видом деятельности невозможно овладеть иноязычной речью на том уровне, который определяет современный этап развития общества [2, с. 208].

Аудирование, как один из аспектов устной речи, способствует развитию таких умений, как:

1. понимать речь на иностранном языке при однократном ее представлении;

2. понимать речь при наличии незнакомого языкового материала [1, с. 64].

Если студент испытывает затруднения в восприятии на слух, то это отрицательно сказывается на весь процесс обучения: студенту сложно общаться; исчезает интерес к изучению иностранного языка; студент теряет уверенность в своих возможностях.

Среди причин, вызывающих проблемы при аудировании можно отметить следующие: студенты не имеют достаточно практики иноязычного аудирования; преподаватель не уделяет

достаточного внимания этому аспекту; не учитываются те виды работы, которые помогли бы в обучении аудированию.

При обучении аудированию следует учитывать возникающие трудности, которые можно разделить на две группы: психологические и лингвистические. К первой группе трудностей можно отнести следующие: иноязычная речь, представлена не преподавателем; студенты слушают текст только один раз; темп речи; отсутствие зрительных опор.

Вторая группа трудностей включает: трудности, связанные с такими аспектами иностранного языка, как фонетика, лексика, грамматика; трудности, связанные с содержанием и характером аудируемого текста; трудности, касающиеся овладения единицами монологической и диалогической речи [1, с. 65].

Когда мы говорим об обучении аудированию, то не следует забывать о роли самого преподавателя, т.к. он проводит занятие: объясняет материал, делает замечания, пояснения и т.д.; и все это происходит на иностранном

языке. Его речь должна быть должна быть грамотной. Важным компонентом будет темп речи, ее фонетическое и интонационное оформление, а также лексическое наполнение и правильное грамматическое представление. Если у студентов возникают проблемы в понимании, то преподаватель должен попытаться еще раз объяснить то, что студенты не смогли понять, но ни в коем случае не переходить на родной язык. Речь преподавателя выполняет обучающую функцию и, таким образом, влияет на формирование навыков аудирования.

Также положительной возможностью для развития умений аудирования является диалогическая и монологическая речь. Студенты слушают не только преподавателя, но и своих одноклассников и, при этом, они должны быть готовы быстро и правильно реагировать на их речь.

Чтение также может влиять на совершенствование умений аудирования. Как мы можем заметить, формирование речевых навыков и умений связано с аудированием.

Рассматривая проблему обучения аудированию студентов технических вузов, следует отметить, что перед преподавателем стоит определенная задача: подобрать соответствующие профессиональной направленности тексты и разработать к ним систему упражнений и заданий. Текст следует подбирать с учетом той темы, которая в данный момент изучается. Помимо этого, следует учитывать актуальность информации, представленной в тексте

и насколько она интересна и полезна; количество незнакомой лексики; уровень подготовки группы.

Подобрав нужный текст, преподаватель должен его внимательно изучить, т.е. учесть какие проблемы могут возникнуть у группы при его аудировании. Если в тексте много незнакомых слов, то необходимо выделить ключевые слова для предварительного объяснения. Объяснение может быть выполнено в виде небольшого контекста или вступительной беседы. Вступительная беседа также зависит от текста и уровня подготовки студентов, она полезна для развития умений аудирования и снижает трудности при восприятии текста на слух. Чтобы аудирование текста было успешным, студенты должны быть подготовлены к его восприятию. Лучшим вариантом таких текстов, мы считаем, есть те, которые сопровождаются видео, т.к. визуальная опора помогает лучше понять, о чем идет речь.

Обучение аудированию – это сложный процесс, требующий организованной и регулярно проводимой работы.

Литература:

1. Рожкова Ф.М. Вопросы обучения иностранному языку в средних профессионально-технических училищах // Ф.М. Рожкова. – М.: Высшая школа, 1984. – 183 с.
2. Чеботарева И.Г., Щербань Л.М. Аудирование как неотъемлемая часть обучения иностранному языку в вузе // И.Г. Чеботарева, Л.М. Щербань. – Наукові записки. Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія: Педагогіка. Історія. Випуск 114. – К.: 2013. – 280 с.

RELATION IS AS A SOCIAL PSYCHOLOGICAL PROBLEM

Z. X. Karayev. L.Z. Karayeva

BuxSU, independent researcher

Аннотация.

В данной статье рассматриваются основные задачи образовательно-воспитательного процесса, в частности вопросы повышения активности образовательного процесса в начальных классах.

Ключевые слова. Внутренняя и внешняя деятельность, чувствительно – когнитивное поведение

This article discusses the main objectives of educational process; particularly issues related the improving of effectiveness of the educational process in the elementary school.

Keywords: internal and external activities, sensitive –cognitive behaviour.

The measure of relation and its exposition in the scientific literature and the relationship of the researching reflection give an opportunity to expose the aim and tasks of research work because it is so difficult to imagine the human's activity without learning the system of relation. For this point of view we should pay attention the analysis of several research works directed to scientific base of the notion of relation.

Naturally, the notion of relation is widely conception it means widely and variety. For this point of view the philosophers of the research work of different measure of psychological relation, psychologists, sotsiologists, psychophysics, pedagogies and a lot of delegation of social science are: B.G. Annayev, G.M. Andreva, A.N. Bodalyev, F.V. Bassin, Sh.R.Barotov, A.S. Begmatov, E.Goziyev. There were founded the scientific aspects the category of relation. Including, according to the idea of psychologists the measure of relation as a product of aspiration inner and outer activity of the human between the sense of

behaviour components. According to the idea of scientists as an expression of dissatisfaction of sympathy to the social environment of person.

According to the idea of psychologists the person is as an illustrating implement of the activity of a high nervous system. According to the idea of pedagogies as a product of aspiration of the pupil to do the tasks as voluntary way or by force. Teaching process needs to this research direction and it's the significant to compound the activity of human.

There were given a lot of scientific meditation by the professor E.Goziyev. For instance, to develop the subjective attitudes problem for social way in a person's life to conform the hierarchy -“man –person-human-individuality-subject-perfection”.

To refrain from such as a wrong theory –subjective attitude to the person, for this, it may smooth from all the characteristics as a robot. To create the connection that means “subject-subject” to solve the problem that any subject is a person

but any person is not a subject, there must by apply the independence of personal position, definiteness, world out looking and to acknowledge the possibility to use them for life plays the main role of the reflection of person's attitude.

So that, the person's attitude plays the important role in its behaviour to develop its inner view and the psychological period. B.H. Myasiskev). To structured the direction such a high level would be serviced as a psychological defending implement against to failures (Sh. R.Barotov).

The last psychological researches based on against the product of motivation to the activity of the person in the measure of the relation.

As such the measure of relation is characterised with various reflection of scientists not only theoretical but lexical point of view.

Of course, behind in each activity lies the exactly directed necessity of person, because the necessity depends on the environment with surround the person.

There existent demands which will explain psychological subordinating to it. Motive is the hit of activity which appeared under the influence of this necessity. J.K. Kenny, V.Kvinn, V.A. Karimova)

Motivation is the collection of the motives which directed to satisfy necessity. In the social psychology the phenomena of motivation expressed by the following three directions: physiologic, behaviouristic, physiologic. Psychological outlook-emphasized the importance of fume necessity of inner stimulation. For instance, if the individuality which has lost o food sense the hunger and tries to find food

and strives to satisfy its physiologic necessity. Doing thus, because of the importance of hunger and thirst counted the first drive. in this behaviouristic outlook teaching the motivation checked by the inner stimulation of behaviour.

In the psychological outlook emphasized to mobilize their selves which it is directed to develop the conception first drive.

The notion of "Motive" is learned by the psychologists for a long time. It uses to describe different conditions.

The terminology –Motive uses to explain the essence of impulse, biological correction attempts, wants, aims, structure and ideals. Doing thus, the terminology of motivation is used in psychology. Usually the hit's strength lies during the human's realised and not realized activity, under its essence. Likewise, motive is the factor of satisfying and accomplishing inner sense of the person.

The motivation expresses the reality which changing under the influence of variety aims directing exact aims.

K.Obuxovskiy emphasized that motive is as a regulations of aim directing to certain activity.

X.Xekxauren founded that motive is the process based on the actions directing to the relations between individ and environment, among psychological researchers – motive is described like a human's social forming process. For instance, the human motivation is significant to socialize the human. In general, there can be doing a variety of reflections about the measure of the relation. This process is accounted a bit difficult scientific process to analyze the measure of relation. In this

point of view we did the purpose to explain the scientific literature that researching the measure of relation by dividing into groups.

1. In the base of motivation of relation lies the interests of human. The system of inner sense providing stable or inconstants of these interests marked the relation system in fume degree.

2. It is visible the influence directing human to the motivation of the relation in some degree. The process of this influence of directing the human there accomplished the appearance the agreement of the motivation of relation.

3. The motivation of relation forms the essence of certain construction. For instance, the construction dependent with studying activity serviced to mark concerning the social development of the pupil.

4. In the bottom of the motivation of relation may give a mark to influence the volume of traditions. Because there exists the factor of traditions under any of social relations.

These factors take place an important possession to the social development of human. The measure of interests stayed in the centre of the process of the motivation pointed as a source of certain relations and founded its different area.

For instance, as an idea of Kiknadre, each interest be carried out under the influence of human necessity and satisfying condition.

Likewise, influences forming the motivation of relation.

There are certain researches that the interest such as a process of relation. Even, in psychological dictionaries the interest admits an expressed of relation the human necessity to the world. For

example, the interest is a relation reflecting inner senses of human and selected to the world. The main aspects of interest is a positive and sensible collection of subject to object. The process changing positive sensible relation may only crossed in with a positive emotions which satisfying the necessity, takes a main possession than to demonstrate it. In this process the internet really the relation is encircled the difficult psychological notion and trends mentioning the description of the construction of motivation and the motive of human. In general, in psychological literature the direction of human admits different but their basis, confirmed that the main sources of human directing, take a shape with a human motivation, and it depends on forming the relation system to activate to itself and others.

Testified that there is an existence the psychological proportional between the relation and the direction of human. The idea of social facilities is expressed with a word "attitude" by scientists of west and the USA. In the subject of social psychology and sotsiology. Introduced the behavior of as a human membership as an object that studying the mechanism.

References:

1. Andreeva G.M. Socio- psychology. M., 1996.
2. Aseev V.G. Motivation of behavior and formation of personality. – M., 1976
3. Baratov Sh.R. Socio-psychological and scientific-practical base of creation of psychological service in Uzbekistan.– T.,1998.-37 p.
4. Barotov Sh.R. Marking young learners' activity. T.: «O'qituvci», 1992. – 48p.
5. Bogoslavskiy V.V. Motives and their role in development of personality. – L., 1974. (p.33-50).

THE CORE OF THE SURFACE AND DEEP APPROACHES IN THE FLT SETTINGS

Shamuratova Dilnoza Jamolovna

UzSWLU Teacher of the department of Theory and Practice of English Roman-German Philology

The problem of the second language acquisition and interaction between two language systems have been discussed for many years. This way the early cognitive theories of bilingualism (Theory of Balance, The Theory of Balloons) were based on judgments about the isolation, the independent nature of the functioning of two different languages, and also about the limited space of their location. Subsequently, these “naive” views were replaced by alternative ideas about interdependence of the two languages. Among them, we can distinguish “Theory of Icebergs”, “Theory of Thresholds”, “Theory of BICS / CALP” by J. Cummins. In our opinion, the most meaningful for discussion among them is the last theory.

For the distinction between spoken and academic languages, the scientist distinguished two aspects of the foreign lan-

guage competency – “BICS” (basic interpersonal communicative skills) or “surface” – basic communicative skills of everyday communication and “CALP” (cognitive / academic language proficiency) or “deep”, which is necessary outside of everyday situations of communication. Cummins in his paper (1979) uses the image of an iceberg to illustrate the differences between BICS and CALP (Figure 1).

Cummins the theory of BICS basic communication skills of everyday communication (grammar, pronunciation, vocabulary) are located on the visible part of the iceberg, and below is the competence of the cognitive or academic language proficiency. Cummins to illustrate the differences between BICS and CALP using the taxonomy of Bloom’s cognitive skills. Above the surface are thought skills

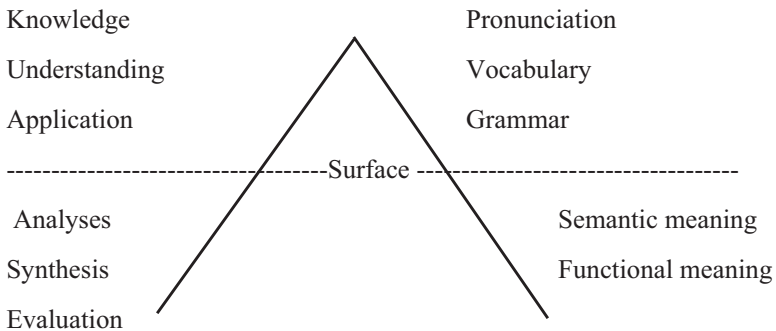

Figure 1. The theory of BICS / CALP J. Cummins

of a lower order, such as knowledge, understanding and application, which belong to BICS, and below it are higher-order thinking skills, such as analysis, synthesis, assessment as CALP competence (Jalolov, Makhkamova, Ashurov, 2015). The merit of Cummins lies in the fact that based on his theory; he built a two-factor model communication, which is the theoretical basis for the projected model of bilingual education in higher education (See Figure 2).

The first factor is a measure of contextual support provided to students. The second factor is the necessary level of development of cognitive skills required for communicative activities. Superficial knowledge of the language or basic communication skills of everyday communication are in the first quadrant. That is

BICS is context-related, not requiring cognitive skills and communication skills, whereas CALP is in the fourth quadrant, which is context-unconditioned, requiring the use of cognitive skills and communication skills. The purpose of this model is the successful mastery of BICS and CALP, and success depends on the contextual support provided by the teacher and the use of assignments that require the use of cognitive skills.

One of the approaches to implementation of the deep approach into the teaching process is the integrated subject-language approach or Content and Language Integrated learning (CLIL) approach proposed by many educators (Coyle, Hood, Marsh, 2010), based on the idea of integrating subject and language training in the process of professional training of fu-

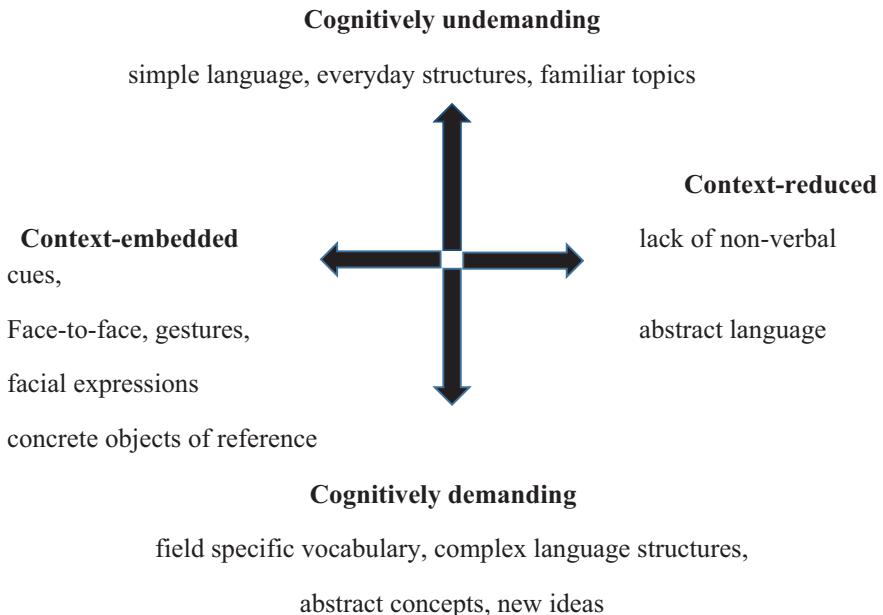

Figure 2. Two-factor communication model J. Cummins

ture specialists. This approach is widely used in the higher education institutions, so it provides students with the opportunity to learn discipline and a foreign language at the same time. Theoretical assumptions of this approach are based on the theory of the interconnection of thinking and speech by Vigotskiy (1962), the theory of BICS / CALP by J.Cummins and the taxonomy of skills in the cognitive domain of Bloom. The ultimate goal of CLIL is the formation of students' CALP by integrating their prior experience and personal interests in the relevant subject area. The works by L.S. Vigotskiy and, J.Cummins, as well as Bloom's taxonomy give evidence that CALP is a cognitive / academic language competence aimed at synthesizing higher-order thinking skills and their verbalization tools in a second language. Therefore, it is related to students' high-order critical thinking development, which is an important element of professional development. It reflects the socially status level of student development in teaching and research activities, represents a professionally significant value. The development of critical thinking activity of students in the process of teaching a foreign language is essential in formulation of cognitive motives that stimulate the thinking activity

of students as well as helps to create an educational-research environment.

In the process of using CLIL, there is interaction of cognitive processes used in studying a foreign language and discipline non-linguistic cycle, for example, mathematics, which has a positive synergistic effect, expressed in the development of the student's thinking skills and in increasing the motivation to study the discipline and the second language.

Considering the ideas discussed in this article, the concept of CALP was introduced as an integrative personality characteristic, including the ability and willingness to implement educational and cognitive activities using a foreign language. That is why the structure of CALP includes three components: the cognitive, academic, and language.

References

1. Coyle D., Hood P. & Marsh D. Content and Language Integrated Learning (CLIL). – Cambridge: CUP, 2010.
2. Cummins J. Cognitive / academic language proficiency; linguistic independence, the optimum age question and some other matters. // Working paper on Bilingualism. 19. Pp. 121-129, 1979
3. Jalolov J.J., Makhkamova G.T., Ashurov Sh.S. English language Teaching Methodology. –Tashkent: Fan va texnologiya, 2015.
4. Vygotskiy L. Thought and language. – Cambridge, MA: M.I. T., 1962.

WAYS OF ENRICHING ENGLISH VOCABULARY BY MEANS OF SPLINTERS

Muhammedova Hikoyat,
School teacher, Uzbekistan

No vocabulary of any living language is ever stable but is constantly changing, growing and decaying. The changes occurring in the vocabulary are due both to linguistic and non-linguistic causes, but in most cases to the combination of both. In the second half of the twentieth century the English word-building system was enriched by creating so called splinters which scientists include in the affixation stock of the Modern English word-building system. Splinters are the result of clipping the end or the beginning of a word and producing a number of new words on the analogy with the primary word-group. For example, there are many words formed with the help of the splinter mini – (apocopy produced by clipping the word «miniature»), such as «miniplane», «minijet», «minicycle», «minicar», «miniradio» and many others. All of these words denote objects of smaller than normal dimensions.

On the analogy with «mini-» there appeared the splinter «maxi-» (apocopy produced by clipping the word «maximum»), such words as «maxi-series», «maxi-sculpture», «maxi-taxi» and many others appeared in the language.

When European economic community was organized quite a number of neologisms with the splinter Euro- (apocopy produced by clipping the word «European») were coined, such as: «Euratom»

«Eurocard», «Euromarket», «Europlug», «Eurotunnel» and many others. These splinters are treated sometimes as prefixes in Modern English.

There are also splinters which are formed by means of apheresis, that is clipping the beginning of a word. The origin of such splinters can be variable, e.g. the splinter «burger» appeared in English as the result of clipping the German borrowing «Hamburger» where the morphological structure was the stem «Hamburg» and the suffix -er. However in English the beginning of the word «Hamburger» was associated with the English word «ham», and the end of the word «burger» got the meaning «a bun cut into two parts». On the analogy with the word «hamburger» quite a number of new words were coined, such as: «baconburger», «beefburger», «cheeseburger», «fishburger» etc.

The splinter «cade» developed by clipping the beginning of the word «cavalcade» which is of Latin origin. In Latin the verb with the meaning «to ride a horse» is «cabalicare» and by means of the inflexion -ata the corresponding Participle is formed. So the element «cade» is a combination of the final letter of the stem and the inflexion. The splinter «cade» serves to form nouns with the meaning «connected with the procession of vehicles denoted by the first component», e.g. «aircade» – «a group of airplanes accom-

panying the plane of a VIP», «autocade» – «a group of automobiles escorting the automobile of a VIP», «musicade» – «an orchestra participating in a procession».

In the seventieths of the twentieth century there was a political scandal in the hotel «Watergate» where the Democratic Party of the USA had its pre-election headquarters. Republicans managed to install bugs there and when they were discovered there was a scandal and the ruling American government had to resign. The name «Watergate» acquired the meaning «a political scandal», «corruption». On the analogy with this word quite a number of other words were formed by using the splinter «gate» (apheresis of the word «Watergate»), such as: «Irangate», «Westlandgate», «shuttle-gate», «milliongate» etc. The splinter «gate» is added mainly to Proper names: names of people with whom the scandal is connected or a geographical name denoting the place where the scandal occurred.

The splinter «mobile» was formed by clipping the beginning of the word «automobile» and is used to denote special types of automobiles, such as: «artmobile», «bookmobile», «snowmobile», «tourmobile» etc.

The splinter «napper» was formed by clipping the beginning of the word «kidnapper» and is used to denote different types of crimesters, such as: «busnapper», «babynapper», «dognapper» etc. From such nouns the corresponding verbs are formed by means of backformation, e.g. «to busnap», «to babynap», «to dognap».

The splinter «omat» was formed by clipping the beginning of the word «auto-

mat» (a cafe in which meals are provided in slot-machines). The meaning «self-service» is used in such words as «laundromat», «cashomat» etc.

Another splinter «eteria» with the meaning «self-service» was formed by clipping the beginning of the word «cafeteria». By means of the splinter «eteria» the following words were formed: «grocery», «booketeria», «booteteria» and many others.

The splinter «quake» is used to form new words with the meaning of «shaking», «agitation». This splinter was formed by clipping the beginning of the word «earthquake». The following words were formed with the help of this splinter: «Marsquake», «Moonquake», «youthquake» etc.

The splinter «rama(ama)» is a clipping of the word «panorama» of Greek origin where «pan» means «all» and «horama» means «view». In Modern English the meaning «view» was lost and the splinter «rama» is used in advertisements to denote objects of supreme quality, e.g. «autorama» means «exhibition-sale of expensive cars», «trouserama» means «sale of trousers of supreme quality» etc.

The splinter «scape» is a clipping of the word «landscape» and it is used to form words denoting different types of landscapes, such as: «moonscape», «streetscape», «townscape», «seascape» etc.

Another case of splinters is «tel» which is the result of clipping the beginning of the word «hotel». It serves to form words denoting different types of hotels, such as: «motel» (motor-car hotel), «boatel» (boat

hotel), «floatel» (a hotel on water, floating), «airtel» (airport hotel) etc.

The splinter «theque» is the result of clipping the beginning of the word «apothèque» of Greek origin which means in Greek «a store house». In Russian words: «библиотека», «картоотека», «фильмотека» the element «тека» corresponding to the English «theque» preserves the meaning of storing something which is expressed by the first component of the word. In English the splinter «theque» is used to denote a place for dancing, such as: «discotheque», «jazzotheque».

The splinter «thon» is the result of clipping the beginning of the word «marathon». «Marathon» primarily was the name of a battle-field in Greece, forty miles from Athens, where there was a battle between the Greek and the Persian. When the Greek won a victory a Greek runner was sent to Athens to tell people about the victory. Later on the word «Marathon» was used to denote long-distance competitions in running. The splinter «thon(athon)» denotes «something continuing for a long time», «competition in endurance» e.g. «dancathon», «telethon», «speakathon», «readathon», «walkathon», «moviethon», «swimathon», «talkathon», «swearthon» etc.

Splinters can be the result of clipping adjectives or substantivized adjectives. The splinter «aholic» (holic) was formed by clipping the beginning of the word «alco-

holic» of Arabian origin where «al» denoted «the», «koh'l» – «powder for staining lids». The splinter «(a)holic» means «infatuated by the object expressed by the stem of the word», e.g. «bookaholic», «computerholic», «coffeeholic», «cheesaholic», «workaholic» and many others.

The splinter «genic» formed by clipping the beginning of the word «photogenic» denotes the notion «suitable for something denoted by the stem», e.g. «allergenic», «cardiogenic», «mediagenic», «telegenic» etc.

As far as verbs are concerned it is not typical of them to be clipped that is why there is only one splinter to be used for forming new verbs in this way. It is the splinter «cast» formed by clipping the beginning of the verb «broadcast». This splinter was used to form the verbs «televcast» and «abroadcast».

Thus, the growth of the vocabulary reflects not only the general progress made by mankind but also the peculiarities of the way of life of the speech community in which the new words appear, the way its science and culture tend to develop.

Used literature:

1. Гинсбург. Р.И., Хидекил. С.С., Князева.Г.И.,Санкин.А.А.; A course in Modern English Lexicology «М»1979 й
2. Арнолд.И.В. The English Word «М»1986й
3. Антрушина.Г.Б. Лексикология английского языка «М., Дрофа»2006

DIFFERENT PROBLEMS THAT STUDENTS FACE, WHILE LEARNING ENGLISH LANGUAGE

Munisa Saydullayeva

(SamSIFLstudent)

MakhliyoAbsamadova

(SamSIFLstudent)

Aziza Alangova

(SamSIFLstudent)

Abstract

In today's fast changing world as information technology has developed the English language is widely spread in variety of areas. Since it is becoming as an international language and various social, economical as well as commercial works are being hold with the help of this language. As a result, the amount of students who want to learn English is increasing day by day. However, according to some causes they are coming across to different troubles. The article analyses some reasons, solutions of the issues in learning English.

Аннотация

В современном мире по мере развития информационных технологий английский язык широко распространен в самых разных областях. Поскольку он становится международным языком, с помощью этого языка проводятся различные социальные, экономические и коммерческие работы. В результате количество студентов, которые хотят изучать английский язык, растет день за днём. Однако по некоторым причинам они сталкиваются с различными проблемами. В статье анализируются некоторые причины, пути решения проблем в изучении английского языка.

Key words: speech skills, learning problems, misunderstanding English, systematic repetition

Sometimes it seems that learning English is very difficult. After all, on your way there are various problems which you will come across: not completely understanding English tenses, inability to speak fluently, forgetting words.

Even those, who are still learning this language, go to courses or start studying with a tutor, are not always achieving great success. People who have been learning a foreign language for a long time are faced with the problems of stag-

nation and the emergence of a persistent reluctance to learn.

How to cope with all these difficulties and what kind of solutions can be found? We look at the most frequent problems that you will definitely encounter while learning English.

First of all, lack of motivation will considerably impact to your training process.

If you go to the lesson « under the lash », not reaching better result is quite natural, since it is not the student himself or herself

who needs it, but the person who forces. And it is obvious that success cannot be achieved without some inner motivation.

An adult person is able to force himself, but if instead of "I want" a hard "necessary" appears, you will not last long on this. However, it is quite possible to transform this "must" into a positive, find pleasant sides, and then learning will become much more effective.

Sometimes, you will have a desire to study English, but it «evaporates» to somewhere. In this case, it is worthwhile to understand the reasons, and not to contemplate everything as laziness. It is advisable to pay attention to the physical condition of the student. 90% of success depends on it. If a person is very tired or not enough sleep, the body needs to have a rest, and with them the ability to absorb new information can be easier.

If you feel hesitation in learning, changes will help you to overcome it. Speaking clubs allow not only to broaden the language barrier and practice English, but also to gain self-confidence, to understand that others also make mistakes. Shy teens who are reluctant to meet new people can help out an online chat club when they are on Skype. This option is also good for those who have little time, since they do not need to go anywhere.

Everyone who teaches a foreign language faces the challenge of forgetting. When a word falls into short-term memory, a person stops working with him and soon forgets. If you want to keep information in a long period of time, you need systematic repetitions of memorizing.

In order not to forget knowledge for a

long time, after studying it is necessary to repeat it at least six times:

- first repetition-immediately after reading;
- second repetition-20-30 minutes after the first repetition;
- the third repetition-in a couple of hours;
- fourth repetition-the next day;
- fifth repetition-in 1-2 weeks;
- the sixth repetition-in 2-3 months after the fourth repetition.

Why most people face to number of problems in a speech or make mistakes in grammar even studying English for a long time? Here some issues and solutions to them.

Problem 1. Failure to speak English.

Despite the fact that many people have been learning English for years, they cannot speak fluently. This is because most of the training time (80-90%) a person spends on studying the theory, but there is almost nothing left to practice (10-20%). As a result, when faced with a foreigner, a person cannot express his thoughts in speech, or does it very badly. But we learn the language in order to communicate, and not retell the rules of grammar. Solution of the problem: the ratio of theory to practice should be the opposite: 20% of theory to 80% of practice. It means, you should immediately use the rule as soon as you learn it. For instance, making sentences according to them. Only then, can you learn to use this rule in your speech.

Problem 2. Misunderstanding English while listening.

It is one of the most common problem. Even people who have a good vocabulary and knowledge from grammar will face to

it. The main reason is that not having listening skills (speech recognition). When hearing a fluent speech, a person will not understand the meaning of what was said. Solution of the problem: understanding English by speaking is a skill that needs to be worked on. In order to develop it, it is recommended to listen to as much English as possible. The speech you are listening to should be both live (lectures) and mechanical (movies, series).

Problem 3. Forgetting English words.

Do you know a situation where you cannot remember the right word, although you know exactly what you taught it? This happens because people are used to cramming words. If words are taught in this way, you can memorize only some words. The rest will either go into a passive reserve, or be forgotten. As a result, you have to spend a lot of time learning new words.

Solution of the problem. In order to keep words in a long period you need to learn the words correctly. Immediately using them in your speech, making sentences with the word you wanted to remember, will greatly help you. It is will quick and easy, but very effective.

Problem 4. To confuse English tenses

English tenses always cause difficulties, because they differ from the tenses of other languages. Often people do not understand at all what is the difference between each group of times and when they should be used. As a result, a person learns the rules by heart, but he does not understand how to use them. The reason for the problem is that the person does

not properly learn English times (and grammar too). Solution of the problem: it is necessary to learn English times in 2 steps. Step 1: Understand when to use them. Step 2: We make our own sentences using this time. So you will not only understand and know the rules, but also be able to use them in life.

Problem 5. Failure to think in English.

Another problem is the constant translation of what you want to say, from your language to English. Because of this, you are speaking slowly and continuously think how to build a proposal. After all, you first need to think up in your language what you want to say, then remember the necessary words in English and correctly construct a sentence. A rather long process, isn't it? Solution of the problem: to learn how to think in a language, you need every piece of theory, every word to work to automatism. Then, English words will immediately appear in your head and make up the correct sentences.

References

1. A. I. Khajloo, Problems in Teaching and Learning English for Students / International Journal of Engineering Research and Development / Volume 7, Issue 3 May 2013), PP. 56-58
2. О. С. Михайловна, Методы изучения английского языка в техническом ВУЗе / Интернет- журнал "Мир науки"/ URL: <http://mir-nauki.com/PDF/47PDMN217.pdf>
3. Learn English Now, 2016 by Intellectual Reserve
4. Е. А. Бородавкина, Анализ ошибок в речи изучающих английский язык на разных этапах обучения

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТ – РЕСУРСОВ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Назарова Дилором,
Учитель школы, Узбекистан

Использование Интернет, и адаптация оригинальных материалов в классе сейчас набирают ход. Т.о., путешествуя по сети, учащийся непременно встретится с таким количеством печатной информации, которую он никогда бы не собрал во время посещения страны. На самом деле, она стирает географические границы, когда-то служившие препятствием приобретения информации. В “Виртуальной реальности” возможно остановиться у небольшого кафе на проторенной дорожке, оказаться на вокзале и выяснить расписание поездов на выходные, зайти в супермаркет как коренной житель этого города, а затем принести собранную коллекцию в класс и использовать на уроке, никогда при этом не покидав дом или школу.

Несомненно, Интернет может использоваться в качестве эффективного приложения для развития грамматических, лексических навыков и умений, проверки знаний. Сюда входят всевозможные тренировочные лексические, грамматические, фонетические упражнения, тесты на чтение, грамматику, IQ-тесты и т.д. Преподаватели или сами школьники могут находить такие сайты на WWW.

Большим плюсом использования ресурсов Интернета является развитие межкультурной компетенции, т.е.,

знакомству с различными культурами, определению путей их взаимодействия и взаимопроникновения друг в друга, формированию культурных универсалий, необходимых для достижения взаимопонимания и плодотворного сотрудничества при непосредственном общении.

World Wide Web с огромным количеством сайтов и домашних страничек, предоставляющих информацию на все вкусы – является бескрайним полем деятельности в плане использования на уроке иностранного языка для развития межкультурной компетенции.

Можно предложить ученикам путешествовать в качестве туристов или гидов. Они смогут сами упаковать багаж и порекомендовать необходимые вещи своим клиентам, позвонить по контактному телефону авиакомпании и гостиниц для получения информации о наличии билетов и свободных мест, заполнить бланки на получение визы и загранпаспорта... В качестве отчета о проделанной работе можно предложить ученикам создать фотоальбом или дневник своих путешествий.

Сайт WILD-e предлагает рассмотреть аспекты овладения и проблемы профессии педагога, преподающего иностранный язык. Здесь можно

прочитать актуальные высказывания и поделиться при желании своими, исследовать мир метафор, дать свои варианты ответов в рубрике “Скажи, почему?” (Can you tell me why?) на интересующие всех вопросы, как “Почему к написанию теоретических трактатов по педагогике допускают людей, не имеющих ничего общего с практикой преподавания?” (“Why are there so many things about teaching and educational administration that are so pointless and stupid?”), поделиться опытом последнего урока и т.д.

Таким образом, используя информационные ресурсы сети Интернет, можно, интегрируя их в учебный процесс, более эффективно решать целый ряд дидактических задач на уроке английского языка:

а) формировать навыки и умения чтения, непосредственно используя материалы сети разной степени сложности;

б) совершенствовать умения аудирования на основе аутентичных звуковых текстов сети Интернет, также соответственно подготовленных учителем;

в) совершенствовать умения монологического и диалогического высказы-

вания на основе проблемного обсуждения, представленных учителем или кем-то из учащихся, материалов сети;

г) совершенствовать умения письменной речи, индивидуально или письменно составляя ответы партнерам, участвуя в подготовке рефератов, сочинений, других эпистолярных продуктов совместной деятельности партнеров;

д) пополнять свой словарный запас, как активный, так и пассивный, лексикой современного английского языка, отражающего определенный этап развития культуры народа, социального и политического устройства общества.

При работе с компьютерными технологиями меняется и роль педагога, основная задача которого – поддерживать и направлять развитие личности учащихся, их творческий поиск. Отношения с учениками строятся на принципах сотрудничества и совместного творчества.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка// ИЯШ № 2, 3 2001 г.
2. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка// ИЯШ № 2, 3 2000 г.

DEVELOPING PRONUNCIATION SUBSKILLS OF STUDENTS OF LINGUISTIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO THE PRINCIPLE OF MAXIMUM APPROXIMATION

Ochilova Nafisa,

English teacher,

Navoi State Pedagogical Institute, Uzbekistan

Annotation: *The article is dedicated to the problem of developing pronunciation sub-skills of the students of linguistic educational institutions based on principle of maximum approximation.*

Key words: the principle of maximum approximation, pronunciation subskills, linguistic educational institutions.

Аннотация: *В данной статье рассматриваются вопросы развития навыка произношения у студентов лингвистических образовательных учреждений по принципу максимальной аппроксимации.*

Ключевые слова: принцип максимальной аппроксимации, навык произношения, лингвистические образовательные учреждения.

Language can perform its function as the most important means of human intercourse only as a language of sounds, because spoken words in all languages consist of speech-sounds, and speech without words is impossible. Letters only serve to represent spoken words in written form. But, words pronounced or written in isolation cannot express complete thoughts. More or less complete thoughts can only be expressed in sentences consisting of one or several words put together according to the grammar rules of the language and pronounced with the proper intonation.

As a means of communication by word of mouth, language is used in oral speech and in reading aloud. Therefore, in order to make oneself easily understood while expressing one's own or other people's thoughts in any language by means of oral speech or reading aloud,

one must be able to pronounce sentences in that language quite correctly. Teachers and students of a foreign language must also be able to pronounce isolated words and even separate sounds correctly, both in their mother tongue and in the foreign language.

One must also have a good pronunciation in order to be able to understand other people easily when they speak or read aloud. This is proved by the well-known fact that the better we pronounce a foreign language the easier we understand it when we hear it. The teacher of a foreign language must also be able to teach the correct pronunciation of that language.

Therefore, one of the principle aims of would-be teachers of a foreign language is to master both the pronunciation of the language they are going to teach and the methods of teaching pronunciation.

To achieve this aim a course in practical phonetics and phonology should be included in the curriculum for the first year students of English philology at Uzbek universities as one of the basic courses aimed at improving students' general competence in English in the module of practical English courses. As university students adult language learners are responsible for their decisions of choosing English as the subject of study rather than just means of communication or tool in achieving other professional goals, they should be aware of the necessity of conscious attention to forms and features of language in use in variety of communicative contexts in the course of their studies and later in their professional career as teachers, translators or interpreters and academics in the fields of linguistics, literature or culture. Consequently, students of language educational institutions should get deep and academic knowledge of language and its aspects, including phonetics. The principle of maximum approximation is used in teaching pronunciation of students of language institutions. The maximum approximate pronunciation is close to orthoepic pronunciation. It is completely free from phonological, and from gross non-phonological errors, but may contain a small number of non-phonological errors.

The general teaching objectives for the first semester of a university course of practical phonetics and phonology for English philology should include the following activities:

- auditory discrimination between apparently similar English phonemes;

- accurate production of English speech sounds in isolation words and longer utterances first by imitation, then in prompted production tasks (reading) and finally in free production in communication;

- elimination of common pronunciation mistakes and strong foreign accent [3, 89].

In order to meet the requirements it is advisable for the students to develop different levels of language awareness in the area of pronunciation, such as:

- Phonological awareness – understanding the sound structure of spoken word;

- The awareness and capability of orally perceiving speech sounds of a language and consciously manipulating the speech organs to produce particular sounds in speech;

- Phonemic awareness – the awareness of the existence of phonemes as smallest individual sound units that make up words and whose manipulation can change the meaning of utterances as in minimal pairs;

- Phonics awareness – the discovery of sound-spelling correspondence rules.

First year at university is the most complete, informative, responsible and at the same time interesting and productive. On the first year of their study students get all the necessary knowledge about such particular aspect of language as phonetics.

In order to achieve this aim they must have a clear idea of what a good pronunciation is, what the difficulties in acquiring it are, and how these difficulties can be overcome. To have a good pronunciation means:

1. To articulate correctly all the speech sounds of the language and all their combinations in their proper order not only in isolated words, but also in sentences;

2. To pronounce sentences fluently at the speed required by the situation, with correct stresses, melody, tempo, rhythm and pauses.

In order to acquire orthoepic pronunciation in a foreign language the learner must first of all know exactly what to do with his organs of speech to produce the necessary speech sounds [3, 78].

The way in which an adult person can master the pronunciation of a foreign language is quite different from that in which he has acquired the pronunciation of his mother tongue. Correct pronunciation habits in one's native language are acquired unconsciously, in one's early childhood and, as one grows older, they get more and more fixed as a result of the constantly increasing everyday practice in speaking the language. Now, when adult people begin to learn a foreign language, they are accustomed to hearing and reproducing the speech sounds and intonations of their mother tongue only, that they are quite unable to give a correct imitation of the numerous foreign speech-sounds and intonations which in any degree, however slight, differ from their own. They simply substitute for them the acoustically closest speech-sounds and intonations of their mother tongue. It is possible for students studying English in non-language institutions but not for future teachers of English. Teachers of English should acquire maximum approximate pronunciation, i.e. they should

speak English almost as native speakers of English do. It is quite impossible for the student to master the correct pronunciation by mere imitation. This aim can only be achieved by the scientific phonetic method, i.e. by studying the phonetic system of the language and doing special exercises in order to acquire the necessary pronunciation habits.

This involves a good deal of memory work. First of all, the language learner must remember the articulation of each speech-sound of the foreign language, i.e. the actions he must perform with his organs of speech in order to produce the necessary sound.

For example, in order to produce the English consonant [ŋ] correctly the Russian learner must remember to press the back part of his tongue against the soft palate, and not the blade of the tongue against the teeth as he does pronouncing the Russian consonant [н], which is acoustically nearest to [ŋ].

The articulation of a speech sound can be learned and remembered from a description of it given by the teacher. Such description is only possible if we use clearly defined phonetic terms, the simplest of which are the names of organs of speech and of the actions they can perform. Therefore, these terms must also be remembered by the language learner, and not only remembered, but clearly understood [2, 19].

Many of the speech sounds in any language have one or more articulatory, and therefore, acoustic, features in common which serve as a basis for grouping these sounds together in definite classes.

When the student has learnt acoustic features in common and by what terms these common features are and remembered what groups of speech sounds have the same articulatory and acoustic features in common and by what terms these common features are designated, that is to say, when he has learned the classification of speech sounds, it will be easier for him to remember the articulation of each sound. He will not have to memorize the full description of the articulation. It will be sufficient for him to remember only characteristic of each sound given in terms which stand for these articulatory and acoustic features. Then he will be able to give a full description himself without learning it beforehand.

The phonetic laws of a language reflect its phonetic structure, or system, its basis is formed by its system of phonemes.

The phoneme is the smallest unit of language existing as such a speech sound which is capable of distinguishing one word from another, otherwise alike, or on grammatical form of one word from another form of the same word. For example, the English words [bi:d] and, [bid] and [bæd] and [bed] are distinguished one from another by the vowel sounds. The vowel sounds in man and men differentiate two grammatical forms of the noun man: the singular and the plural forms. Therefore, these different sounds represent different phonemes of the English language as it was explained in previous subchapter. The different consonant sounds [s] and [z] distinguish from each other such words as advice and advise,

therefore, they also represent different English phonemes.

It is clear from the examples that the correct pronunciation of sounds representing different phonemes is indispensable for the recognition, and therefore for the understanding of words. That is enough for students of non-linguistic institutions, but in order to get maximum approximate pronunciation students must be aware of variants of phonemes, allophones.

Although the substitution of one allophone of a phoneme for another allophone of the same phoneme (an allophonic, non-phonemic, non-phonological mistake) does not prevent the listener from recognizing the words, the use of the correct allophone is almost as important as the use of the correct phoneme.

The other components of the phonetic structure of a language, besides the system of its phonemes, are syllable formation and syllable division, word stress and intonation.

Thus, we can see that in order to master and be able to teach the pronunciation of a foreign language would be teachers of it must take a special course in phonetics, which is called the practical course. The aims of the course should be as follows:

The students must master the norms of the language in the matter of its phonemes, syllable formation and syllable division, word stress and intonation;

The students must learn how to diagnose, prevent and correct all sorts of pronunciation mistakes;

The students must acquire such an amount of theoretical knowledge of pho-

netics without which it is impossible to acquire the necessary amount of theoretical knowledge. These phonetic terms must be learned by the students both in their native language and in the language they are studying. The knowledge of these terms in the foreign language is necessary for the students to read foreign phonetic literature, which will be required to enlarge their knowledge of phonetics later on, when they take a theoretical course in phonetics.

On the first lesson of phonetics teacher of English language should tell students about the phonetic basis of English language (compared to the phonetic basis of the Russian language), peculiarities of articulation of English sounds, characteristics of native English speakers.

Teacher-phonetician must pay attention to training pronunciation. Students listening to authentic speech, not only learn the right way of pronunciation of English phonemes, but also prepare themselves for the perception of fast and continuous English speech.

Literature:

1. Васильев В. А., Катанская А. Р. и др. Фонетика английского языка: Практический курс. Новое издание / под ред. Ж. Б. Верениновой: учебник на англ. яз. – М.: Высшая школа, 2009. – 373 с.
2. Карневская Е. Б., Рановская Л. Д., Мисунно Е. А., Кузьмицкая З. В. Практическая фонетика английского языка: учебник. Высшая школа, 2003. – 215 с.
3. Хорошилова С.П., Агинская Е.В. Практическая фонетика английского языка. Новосибирск: НГПУ, 2009. – 183 с.

EXPERIENCES OF FOREIGN COUNTRIES ON THE ORGANIZATION OF FREE ECONOMIC ZONES

Razzokova Mukaddas,

Teacher of economic,
Uzbekistan

Each country tries stay on the top in the world market, get deeply in integrating processes with different countries, produce competing goods, increase cash flow, investment, make such economical comfortable sphere, which gives priorities to businessmen etc. One of the ways which makes these aims real is Free Economic Zone.

Free Economic Zone is a part of national state territory on which operates special concessionary terms for foreign and national businessmen. The main aim of creation lifting the economy of region and increase its efficiency. And these are provided with following ways:

- creations export – focused manufactures and increase at this basis of currency receipts;

- attraction material and financial resources of foreign parties and domestic businessmen;

- creations of new workplaces;

- introductions of the advanced techniques and technology;

- development of the best practices of management and the marketing organization;

- development of foreign commodity markets.

In general free economic zones represent accurately limited areas with the specific customs and trading mode providing freedom of moving the capital, the goods

and a man work. These enclaves are named differently: “free customs territories”, “export zones”, “zones of free trade”, “free bank zones”, “industrially – trading zones”, “an internal offshore” and so on.

Free economic zones have much share in integrating processes of the world: there is more than 3000 zones in 135 countries and employment is around 68mln. also trade turnover is more than 500mlrd.

Foreign countries have a wide experience of using free economic zones but there is not exactly “zone policy” of organizing free economic zones. Today in the world as we have just said is over three thousand free economic zones, in the USA nearby 300 and developed such types of zones as “Zone of free trade”, “Zone of free business” and “Scientifically technical zones” in West Europe “Free trade zones”, “Scientifically technical zones” and “an internal offshore”, in Japan we can see “technopolises and techno parks” and “Free external economic zones”, in developing countries of Asia-“industrially – trading zones”, and in China and Vietnam free economic zones in literal sense have lifted economy. Know lets get closer to China...

As we know, China is the huge country by its territory, which stays on the first place by its populations, possessing the most considerable mineral resources in the world. “The policy of openness” be-

came a component of economic reforms of China. It is a policy of attraction of the foreign capital in the Chinese economy in the form of loans, direct investments, the organizations of the joint venture with foreign partners and capital attraction through free economic zones.

The main features of the Chinese Free Economic Zones are:

–Independent economic development in the basis of principles of market regulation:

–supporting foreign capital investments;

–the Main modern branch priority – the industry;

–export orientation of manufacture, wide attraction of import raw materials;

–active interaction of Free Economic Zones with other territory of the country;

The Tax system is differentiated on regional features of Free Economic Zones. To the beginning of 2002 in China there were 6 special economic zones, more than 30 state zones of economic and technical development, 14 open ports, and also other zones of free trade, customs spaces, areas and the territories have the special tax and trading status. Free Economic Zones are most economically developed regions of the country. 4 from 6 free Economic Zones are located on the south-east coast.

For example: Free Economic Zone Shenyang includes 17,5 thousand enterprises with total amount of investments in \$22.4 billion from which 85% are necessary to Hong Kong. The basic spheres of investment: nuclear power, electronics, mechanical engineering, an infrastructure, the finance, high technologies. Vol-

ume of export of an industrial output in 2006 was 10 billion \$.

The free Economic Zone of Shantou has – more than 3000 projects with participation of the foreign capital in the field of oil, chemistry, port, infrastructures, manufactures of clothes, footwear and electrical engineers, etc. volume of foreign investments is 3,5 billion dollars from which 95% arrive from the Chinese compatriots in Hong Kong, Taiwan, Singapore.

Seaside “open” cities are focused on development of coastal and internal regions of China. There is operated considerable tax privileges (for example, surtax on dividends, percent, rent payments, a royalty from open cities for foreign investors – of 10%, etc.). “open” ports have received considerable freedom in economic policy. It is possible for them, for example to accept the acts regulating a stream of the foreign capital, including parts of side benefits and restrictions of surtax, a rent for the earth etc.

“Open” cities – ports give 40% of export and almost 100% of a turnover of goods of seaports.

Well, as we have seen the experiences of foreign countries on the organization of free economic zones give much priorities and important for countries organizing to open aforementioned zones.

Used literature:

1. A.A. Ismailov, V.A. Fyodorov, O.MorozovaEnglish for market economy. – Т.; 2008.
2. Мўминов О. Public relations. История и теория. –Ташкент, Ijod dunyosi, 2004
3. Jon Jensen, Peace Corps Volunteer in Koroľov “In the spotlight” Moscow 2002
4. The New York Times
5. Internet: Wikipedia, the free encyclopedia.

